

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

48. ~~308~~ 314.

48. ~~308~~ 314.

Det gotiske Sprog

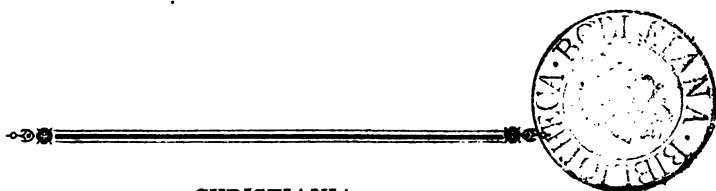
Formlære

med korte Læsestykker og Ordregister.

Udarbejdet af

P. A. Munch.

(Med et stentrykt Blad indeholdende Skriftprøver),

CHRISTIANIA.

Feilberg & Landmarks Forlag.

Trykt hos Werner & Co.

1848.

Forord.

Da jeg ved et i Slutningshalvaaret 1847 afholdt Cursus over den germaniske Sproghistorie i Almindelighed og den nordiske i Særdeleshed nødvendigviis maatte dvæle noget længere ved den gotiske Formlære, fordi Gotikken af alle germaniske Sprog fremviser de fleste oprindelige og fra det, som maa antages at have været det fælles Ursprog, mindst afvigende Former, med endnu tildeels uforandrede Vocaler og ikke assimilerede eller afslebne Consonanter, og saaledes bedre end de øvrige beslægtede Sprog aabner os Anledning til ligesom at kige ind i Sprogovergangens hemmelige Verksted, anmodede mine Tilhørere mig om at udgive denne Deel af mit Foredrag, og ledsage det med Læsestykker og Ordregister, for paa den Maade at give dem, som nærmere vilde lægge sig efter det Gotiske, en kort og letfattelig Ledetraad i Hænde. Jeg efterkom saameget heller denne Anmodning, som man hidtil savner en saadan Anviisning til det gotiske Sprog, svarende til Stadiets nuværende Standpunkt, thi om Grammatikerne for J. Grimm kan der ej vel være Tale; i Grimms Grammatik er vel Gotikken, som de øvrige germaniske Sprog, mesterligt og udtømmende behandlet, men kun i Forening med de øvrige og saaledes at man maa udsøge det Nødvendige af fem voluminøse Bind; Gabelenz og Loebes gotiske Grammatik (Leipzig 1846) er ligeledes udtømmende, men i en altfor høj Grad til at være brugbar for Begyndere, da den neppe lader et eneste Ord i den hele Literatur uberørt; den sprogsammenlignende Deel deraf, saavelsom af det dermed forbundne Lexicon, lider desuden af flere Mangler, fornemmeligen i, hvad der for os maatte være det vigtigste, Jevnførelsen med Oldnorsken¹. Dette er saaledes Anledningen til, at nærværende Formlære seer Dagens Lys, og at den kun er bleven en Formlære. En Syntax laa udenfor Hensigten med Skriftets Udgivelse.

¹) *F. Ex. naar hulps (oldn. holtr) og haldis (oldn. heldr) S. 109 udtledes af samme Rod, hilpan, medens dog þ i hulps, d i haldis vidner om Forskjelligheden; naar rikvis (S. 150 i Lexiconnet) sættes i Forb. med det oldn. reykr, ikke med rökr, naar razda (sst. S. 147) siges at svare til det oldn. raust (eg. hraust), ikke rödd, o. s. v.*

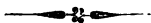
Den her for første Gang anvendte Orthographi har jeg med velberaad Hu og overbeviist om dens Rigtighed foretrukket for den sædvanlige, der bogstavret følger Vulfila's efter det græske Bogstavsystem lempede Skrivemaade. Grundene for dens Rigtighed ere udviklede i Lydlæren; hertil kommer og dens større Bekvemhed ved Sammenligningen med Oldnorsken.

Med Hensyn til den i § 30 omtalte egne Skrivemaade *huhrus*, udtalt *hungrus*, *juhisa*, udt. *jungisa* troer jeg nu at kunne berigtige det Anførte derhen, at *h* ikke staaer for *gg*, men for *gh*, med andre Ord, at Gutturalnasalen *g* kan sættes foran enhver af de tre stumme Gutturaler, men ved en orthographisk Særegenhed udelades af Vulfila foran *h*, medens Udtalen dog har været omtrent *ngh*, og at det blot er en ved den paafølgende *s* bevirket Skjerpelse, der i *juggs* har hærdet *h* til *g*, tvertimod den ellers sædvanlige Virkning af et paafølgende *s*, at forandre Tenuis og Media til Aspirat, en Anomali der har sin Grund i Gutturalens særegne Natur, og Umuligheden af at udtale den aspireret efter Nasal og foran *s*. Virkelig synes den oldhøjtydske Skrivemaade *jung*, *sunka* at vidne om et oprindeligt *h* i *juggs*, et opr. *g* i *tuggó*. Og det oldht. *háhan*, *vdhan*, ved Siden af *kankan*, angels. *hón*, *fón* ved Siden af *gangan* vidner og om en forskjellig Udtale af *faghan*, *haghan* og *gaggan*.

Der burde ogsaa i § 3 have været tilføjet en Bemærkning om, at encliticon *-uh* danner en Undtagelse fra den almindelige Regel, at kort V brydes til O (AV) foran H.

I Ordregisteret er den sædvanlige latinske Alfabetorden fulgt, uden at der for de accentuerede Vocaler er gjort en egen Klasse. Nasalen *g* er sat efter *n*, *s* er overalt anseet som *s*, og *t* sat umiddelbart efter *t*. Mærket * betegner Rodformer, der ej forefindes i de sparsomme Sproglevninger, vi nu besidde, men hvis Tilværelse i Gotisken ikkedestomindre maa ansees utvivlsom.

Trods al anvendt Flid ved Correcturen, hvormed og Hr. Cand. H. Glukstad ufortrødent og velvilligen har hjulpet mig, ere dog nogle Fejl indløbne, der bedes rettede førend Bogen tages i Brug. Paa den lithographerede Skriftprøve er der ved en Uagtsomhed i 4de Linje kommet til at staa *usleipid* istedetfor *usleipip*.

Indledning.

Det gotiske Sprog (*gutiska razda*) taltes af det gotiske Folk (*gutpiuda*), og udgjör en egen Green af den tyske eller sydgermaniske Sprogstamme, der i Sproghistorien maa opstilles som sideordnet den nordiske eller nordgermaniske; begge disse Stammer ere igjen udgangne af et fælles germanisk Ursprog. Til den gotiske Sproggreen hørte ej alene de egentlige Goter (*Gutans*, oldn. *Gutar*, *Gotar*, *Gotnar*), men ogsaa Burgunder, Vandaler, o. fl. De egentlige Goter beboede i de nærmeste Aarhundreder för Christi Födsel Kysterne af Östersöens sydvestligste Deel, baade paa Nordsiden (eller de danske Öer og Skaane m. m.), og paa Sydsiden, fornemmelig mellem Elben og Weichsel. Hine nordligt boende Goter kaldtes af vore Forfædre *Ey-Gotar* eller *Ö-Goterne*; de sydligtboende eller Fastlands-Goterne *Reið-Gotar*. Selv deelte de sig senere i tre Hovedklasser, Östgoter (*austra gutans?*), Vestgoter (*visi-gutans?*) og Gepider eller Gibider (*gibidós?*), af hvilke Öst- og Vestgoterne synes at have været de samme som Reid-Goterne, og Gepiderne Nord- eller Ö-Goterne. De nordiske Nationers Fremtrængen bevirkede siden den i Historien bekjendte, gotiske Folkevandring, hvorved Öst- og Vestgoterne, og bag- efter dem Gepiderne droge mod Sydosten, Östgoterne bosatte sig nærmere mod det sorte Hav, Vestgoterne siden Aurelians Tid i Dacien, Gepiderne nordenfor Karpaterne. Alle de gotiske Folk, foruden mange flere, samledes i eet Rige af Erobreren Ermanarik (*Ermanariks*); men hans Rige omstyrtes strax efter hans Död (375 e.

Chr.) ved Hunerne. Goterne søgte nu efterhaanden ind paa det romerske Riges Enemerker. En Deel af Vestgoterne blev først optaget i Mösien og Thrakien, hvorfor de ogsaa kaldtes Mösogoter; andre vestgotiske Sværme fulgte sidenefter, og tilsidst droge, som bekjendt, Vestgoterne under Alarik 409 til Italien, derfra 412 til Sydgallien og Spanien, hvor de oprettede et Rige, som 711 omstyrtes af de mauriske Araber, men af hvis svage Levninger dog de senere spanske Riger udviklede sig. Östgoterne bleve en Tidlang tilbage i de östlige Egne, indtil ogsaa de i Aaret 456 bleve optagne inden det romerske Riges Grændser og besatte Pannonien, hvorfra de siden under Theodorich droge til Italien, som de beherskede indtil 554, da Narses omstyrkede deres Rige. Gepiderne sætte sig efter Huner-Rigets Omstyrtelse fast i Dacien, hvor Longobardernes Konge Alboin endelig undertvang dem i Midten af det 6te Aarhundrede.

Ved Besættelsen af Dacien lærte Vestgoterne Christendommen at kjende, og den gjorde sterke Fremskridt blandt dem. Allerede i 325 var en gotisk Biskop paa Mødet i Nicæa. Paa Ermanariks Tider levede blandt Vestgoterne den bekjendte Biskop Vulfila, eller, som han efter den græciserede Form af Navnet almindeligviis kaldes, Ulphilas; han skal have faaet sin Dannelse blandt Græker i Lilleasien, og nævnes mellem Aarene 359 og 376. Det er ham, hvem man tillægger den udödelige Fortjeneste at have oversat Bibelen paa Gotisk, og til den Ende at have opfundet det gotiske Alfabet, som nu blev brugeligt blandt de christne Goter istedetfor Runerne, hvilke de — hvad Indskriften paa det 1734 fundne Guldhorn viser — allerede benyttede i deres ældste Hjem ved Östersöen. For at faa Tilladelse til at bosætte sig i det romerske Gebet maatte siden ogsaa Östgoterne lade sig christne, og fra den Tid er vel og Brugen af Vulfilas Alfabet indført blandt dem. Nogle faa gotiske Diplomer fra Theodorichs Tid, fundne i Neapel og Arezzo,

viser, at denne Skrift maa have været almindelig udbredt blandt Östgoterne i Italien. Den vigtigste og betydeligste gotiske Sproglevning, den saakaldte Codex Argenteus, antages at være skreven i Italien paa Theodorichs Tid.

Det gotiske Sprog synes i Spanien allerede før Vestgoterrikets Undergang for en stor Deel at være blevet fortrængt af det latinske, eller maaskee snarere af et Blandingssprog, hvor Latinen spillede Hovedrollen; siden tabte det sig der aldeles. I Italien tabte det sig med det östgotiske Riges Undergang. Længere holdt det sig i de nedre Donau-Egne blandt de der tilbageblevne Goter; her skal endog lige ned i det 9de Aarhundrede Gudstjenesten have været afholdt i det gotiske Sprog. Længst skal ellers det gotiske Sprog have vedligeholdt sig blandt Efterkommerne af de saakaldte tetraxitiske Goter paa Halvöen Krim, af hvis Sprog Busbeck, der i Aarene 1557—1564 var kejserlig Gesandt i Constantinopel, og har udgivet en Beretning om denne Legation, meddeler flere Ord, optegnede, som han selv siger, efter to af hine krimiske Goters egen Mund; Ordene ere vistnok germaniske, men egne gotiske kun yderst faa.

Den gotiske Sproglære har oftere været behandlet, allerbedst, og senest, af J. Grimm i hans store „Deutsche Grammatik“, og i v. d. Gabelenz og Loebe's „Ulfilas“, 2den Deel.

Goterne havde efter Jornandes's Vidnesbyrd mange gamle Kvad og Love, men ingen af disse ere opbevarede, og have rimeligviis ej engang været optegnede. Alt, hvad Tiden har levnet os af den gotiske Literatur, bestaar, paa de nysnævnte Diplomer, Guldhorn-Indskriften og et Par andre Stykker nær, i Fragmenter af Vulfilas Bibelovertættelse. Det störste og bedste af disse Fragmenter er den ovennævnte Codex Argenteus, skreven med Sölvbogstaver paa violet Pergament, og, som ovenfor er anført, rimeligviis fra Theodorichs Tid. Den indeholder de 4 Evangelister, dog mangle en heel Deel Blade. Den opdagedes i Slutningen af det 16de Aarhundrede i et Kloster-

bibliothek i Westfalen, men blev i Slutningen af det 17de erhvervet for Bibliotheket i Upsala, hvor den nu opbevares. Andre Brudstykker af det nye Testamente, saavel som af Esræ og Nehemiæ Böger, ere i det sidste Aarhundrede fra Tid til anden fundne i enkelte saakaldte Codices rescripti, i Wolfenbüttel, Rom og Milano. Paa denne Maade har man ogsaa fundet et Stykke af en theologisk Afhandling og af et Kalendarium (see nedenfor, foran Læsestykkerne). Guldhornet med den gotiske Runeindskrift blev fundet i Nærheden af den slesvigske By Töndern i Aaret 1734; det er siden forkommet, men Indskriften opbevaret.

I. Lydlære.

1. **Vocaler.** Det gotiske Sprog har, ligesom de øvrige germaniske, 3 korte Urvocaler, A, I og U, af hvilke A er den aabneste og paa en vis Maade den reneste, men derfor ogsaa mest udsat for at farves og paavirkes af de andre. De øvrige korte Vocaler dannes derved, at en af de to lukte Urvocaler antager en Modification i Lyden, hvorved de nærme sig A; de lange ved Sættelse af tvende korte.

2. Det gotiske Sprog, saaledes som vi kjende det i Vulfilas Bibeloversættelse, viser en mærkelig Uhjelpsomhed i at betegne Mellemlydene, hvortil Aarsagen nærmest synes at være den, at Vulfila formede Vocalsystemet saavidt muligt efter det græske, hvor saamange Mellemlýde udtrykkes ved tilsyneladende Diphthonger, og hvor allerede paa Vulfilas Tid den gamle Quantitet aldeles var tilsidesat, saa at disse Diphthonger betegnede kort og lang Vocallyd i Flæng. I den eneste hidtil opdagede gotiske Rune-Indskrift udtrykkes derimod baade de korte Mellemlýde og virkelige Diphthonger ved enkelte Vocaltegn.

3. Af korte Vocaler findes i det Gotiske, foruden de

3 Urvocaler A, I, U, ogsaa de to afledede E og O, hvilke dog kun i Runeskrift betegnes med de sædvanlige Tegn for E og O, efter Vulfilas Retskrivning derimod med AI og AU, hvilke ej maa forvexles med de virkelige Diphthonger AI og AU, hvorom nedenfor. Det korte E (AI) og det korte O (AU) forekomme imidlertid i egne gotiske Ord kun hvor der foran R eller H skulde staa et I eller U. Der maa have været noget i Goternes Organ, der ikke taalte den rene Lyd af I eller U foran de nysnævnte Consonanter, men fordrede en Modification i deres Udtale, hvorved de mere nærmede sig Lyden af A, saaledes at I gik over til E, U til O. Denne Modification, som man har kaldt Brydningen, indtræffer regelmæssigen i de nævnte Tilfælde; de tydeligste Exempler derpaa kunne hentes fra Verbalflexionen; thi ligesom Præteritumsformerne *stal*, *nam* have Præsens Inf.formen *stilan*, *niman*, skulde ogsaa *bar*, *gatar* have *biran*, *gatiran*, men disse Former findes aldrig, derimod *beran*, *teran*, eller, som Vulfila skriver, *bairan*, *gatairan*. Præt. part. af *stilan*, *niman* er *stulans*, *numans*; her skulde ligeledes hine Verber have *burans*, *turans*, men formedelst Brydningen have de *borans*, *torans* (Vulf. *baurans*, *taurans*). Til præt. *sahv* skulde Præsens Inf.formen være *sihvæn*, men derimod findes altid *sehvan* (Vulf. *saihvæn*). Af *driusan*, præt. *draus*, er præt. part. *drusans*, af *tiuhan*, *tauht*, derimod *tohans* (Vulf. *tauhtans*).

De korte Vocaler i Gotisk ere altsaa

A E I O U,

af hvilke E i etymologisk Forstand kun er at ansee som I, og O ligeledes som U. Derfor bruger Vulfila ogsaa E og O, eller, som han skriver dem, AI og AU, til at udtrykke det græske E og O, f. Ex. *bauanairgais* = *βαυανειργεις*, *saudauma* = *Σόδομα*. Og indeles de korte Vocaler efter Urvocalerne i tre Klasser, kommer A til at danne en Klasse for sig, I-Klassen til at bestaa af I og E, U-Klassen af U og O.

Anm. 1. Brydningen har i Oldnordisk og Angelsaxisk et videre Spillerum; i Oldnorsk brydes I i langt flere Tilfælde til E, og meget ofte til IA, eller, som det stedse udtaltes, JA, hvilket ligesom danner Overgangsformen til E; man finder saaledes *spill*, *spjall*, *spell*; *jak* og *ek*; Oldsvensken ynder mest Formen JA, Oldnorsken E; i mange Ord findes reent I kun paa Runestene. U brydes ligeledes regelmæssigt til O i mange Tilfælde, f. Ex. i præet. part. af sterke Verber med Stammediphthongen IU, eller, som det altid udtaltes, JÚ eller JÓ, f. Ex. *sljúga*, *slaug*, *slögin*, got. *sluigan*, *slaug*, *slugans*. Angelsaxerne bryde I enten til EO eller E; U til O.

Anm. 2. Ogsaa udenfor Brydningstilfælde synes I og U, naar de udtaltes meget kort, at have haft en noget aaben Lyd, thi man finder i Runeindskriften *ik* skrevet *ek* og *hult* skr. *holt*; i det nedenfor (§ 18) omtalte wienske Haandskr. er det got. *giba* skrevet *gemua*, ja endog hos Vulfila *fraistobni* f. *fraistubni*.

4. De lange Vocaler dannes i Gotisk, ligesom i Oldnordisk, ved Sammensætning; denne er af tvende Slags:

a) Sammensætning af en kort Vocal med sig selv, eller Fordobbling, hvorved de virkelig lange Vocaler fremkomme.

b) Sammensætning af Vocaler fra forskjellige Klasser; derved fremkomme Diphthonger.

Ved Dannelsen af de egentl. lange Vocaler maa dog bemærkes, at det gotiske Sprog, saaledes som det hos Vulfila er os opbevaret, viser en merkelig Tendens til under Forlængelsen eller Fordobblingen at modificere den oprindelige Vocals Lyd, dels vistnok paa Grund af den Udtale, som da maa have fundet Sted, men dels vel og efter Analogi af Grækernes Retskrivning.

Saaledes danner A, hvilket, som den rene Lyd, ogsaa i sin Urtilstand mest er udsat for Færvning eller Modification, sin Længde eller Fordobbling paa to Maader: enten ved at nærme sig I-Klassen, og blive til Ê, eller ved at nærme sig U-Klassen, og blive til Ô.

At det fordoblede A bliver Ê, viser sig allerbedst ved Sammenligning med Oldnorsken, der ved Forlængningen har ladet *a* uforandret, f. Ex. *qvéns*, oldn. *kvæn*, *véns*,

oldn. *ván*, og i alle præst. plur. af 2den sterke conj., f. Ex. *gëbum*, oldn. *gáfum*, *bërum*, oldn. *bárum*, begge af *gaf* (*yab*) og *bar*. Det wienske Haandskr. har ogsaa *gaar* (3: *jaar*) f. *jér*.

At det fordobbl. A bliver *ô*, sees allerbedst af Flexionsformerne paa *ôs*, der analogt svare til dem paa *is* (*eis*), hvor *î* aldeles bestemt staae for *ii*, og *ô* saaledes for *aa*; f. Ex. *fishôs*, (oldn. *fishar*) f. *fishaas*, men *gastis* (oldn. *gestir*) f. *gastiis*.

Anm. Hvorledes A vakler mellem I og U, viser især Angelsaxisen, hvor man foran M og N altid kan ombytte A med O, f. Ex. *man* og *mon*, *gamal* og *gomol*, *land* og *lond*; og hvor ligeledes A i visse Tilfælde stedse gaar over til *Ä* eller kort *Æ*, f. Ex. *fäder*, *hval*, *bär*, *fäst*, *gärs*, o. s. v. Paa samme Maade seer man i Oldsvensk, og tildeels i nyere oldnorske Haandskrifter A, dog næsten udelukkende i Flexionsendelser, forandret til *Æ* ell. *Ä*, som *lukä*, *jarðär*, *handä*, o. s. v.; i hvilke Tilfælde det i det nyere Sprog somoftest er blevet til E. Og ligeledes seer man igjen i flere norske Dialecter A at være gaaet over til O i selve Rodstavelsen, hvilket ofte endog har bevirket en tilsvarende Forandring i Flexionsvocalen, f. Ex. *bon* f. *barn*, *hono* f. *hane*, *smoko* f. *smaka*; hvorved det er at mærke, at det er kun Rodstavelsens A, ikke Eudevocalens (med Undtagelse af nysnævnte Assimilationstilfælde), som modtager Forandring. Egentlig burde man, naar man nedskriver vore Almue-dialecter, til disse Modificationer af A anvende baade *Ä* og *Å*, og i Angelsaxisk vilde ogsaa dette Bogstav ved Siden af *Ä* være anvendeligt. Overfører man denne Betegningsmaade paa Gotisken, kan man sige, at *Ê* staar for *ää*, og at *Ô* af A staar for *dd*.

5. Fordobblingen af I er *î*, hvilket hos Vulfila betegnes ved EI, enten efter Grækernes velbekjendte Exempel, eller fordi Lyden virkelig noget mere nærmede sig A-Klassen. At EI staar istedetfor *î*, vise deels Flexionsformerne paa EIS, der egentlig skulde lyde IIS (see nedenfor i Verbal- og Nominalflexionen), deels ogsaa Aflyden i den 3die sterke Conjugation, hvor EI har i præst. s. AI, præst. pl. I, medens IU har i præst. s. AU, præst. pl. U, og hvor altsaa EI staar i samme Forhold til AI, som IU til AU. Desuden svarer EI ganske til det oldn. og angl. *î*, der

ligefrem betegner II. At EI virkelig udtales *ī*, viser ogsaa den Omstændighed, at det ei alene bruges til at udtrykke det græske *EI*, men ogsaa det accentuerede, og derfor paa Vulfilas Tid af Grækerne langt udtalte *ī*, f. Ex. *Teitus* f. *Τίτος*, *Seimon* f. *Σίμων*, o. fl., ja endog undertiden for uaccentueret *I*, som *Teimaupaius* f. *Τιμόθεος*.

Anm. At II kunde udtrykkes ved EI, forklares lettelig derved, at det enkelte *I*, selv udenfor Brydningstilfældene, kan have haft en aaben Udtale, ligesom det oldn. *I*. See § 3.

6. Fordobblingen af U skulde efter en lignende Analogi betegnes OU, men istedet derfor sættes oftest O (ó). Dette viser især Aflyden i 4de sterke Conjugation, sammenlignet med det ældste Oldnordiske i Runeindskrifter, thi præet. *fór* af *faran* skrives i nord. Runeindskrifter FUR. Ogsaa har Oldhöitydsk i slige Tilfælde UO, f. Ex. *bluot*; og Gotlandsken tilsteder endog Omlyden *ý*, hvilket ganske bestemt forudsætter Hovedformen *ú*, f. Ex. *býta* istedetfor *bøta*.

Anm. At UU udtrykkes ved O, forklares ligeledes af den aabne Udtale af det korte U.

Imidlertid findes ogsaa U brugt langt i enkelte Ord, hvor Udtalen maaskee kan have været svævende, saaat det er uvist enten Vocalen var lang eller kort, f. Ex. *þúsundi*, *brákan*, *dúbó* (oldn. *dúfa*); disse Ord ere lettest kjendelige derpaa, at de i nyere Tydsk have *au*, f. Ex. *Tausend*, *brauchen*, *Taube*. Man finder endog *krotuda* f. *krotóda*.

Vi have saaledes lange Vocaler:

af A-Klassen: Ê. Ô.

„ I-Klassen: Î.

„ U-Klassen: Õ og Û.

Hvorved altsaa er at merke, at Ô har en dobbelt Betydning.

7. Egentlige eller oprindelige Diphthonger ere i Gotisk AI, AU og IU. De to første dannes af A-Klassen, ved Sammensætning med I- og U-Klassen; den sidste af I-Klassen, ved Sammensætning med U-Klassen. AI svarer

til det oldnorske AI, saaledes som det findes i Runeindskrifter, f. Ex. *stains*, oldn. *stainn*; i al anden oldn. Skrift og Tale er det ved Omlyd gaaet over til EI, f. Ex. *steinn*. AU svarer ganske til det oldn. AU; IU derimod er i Oldn., hvor I ej taales foran en mere aaben Lyd, blevet til JÚ eller JÓ, hvor Forlængelsen af U eller O erstatter det Quantitetstab, som ellers vilde opstaa derved, at den lange Diphthong forvandlede til en kort Stavelse. I Angelsaxisk er AI oftest blevet til simpelt Á, AU til EÁ (o: A med Forslag af E), og IU til EÓ, f. Ex. *stains*, *stán*; *augó* oldn. *auga*, angels. *eáge*; *þiuda*, oldn. *þjóð*, angels. *þeód*. Anm. En lignende Forhærdelse af IU til JÚ, og derpaa følgende Udeladelse af J synes i Got. at have fundet Sted i Ordet *lúkan*, der eg. skulde bede *liukan*, præet. *lauk*. Ogsaa i Oldn. har dette Ord haft samme Skjebne.

8. Udtalen af de gotiske Vocaler og Diphthonger lader sig vel kun gjetningsviis, men dog med nogenlunde Sikkerhed bestemme.

A synes at have været udtalt som vort *a*, men maa-skee i de samme Tilfælde, hvori det i Angels. ombyttes med O og Ä, at have antaget lignende Nuancer.

I synes, som ovenfor bemærket, endog udenfor de egentlige Brydningstilfælde, at have haft en temmelig aaben Lyd, fornemmelig i Rodstavelser. Man finder saaledes, endog imod sædvanlig Orthogr., *ek* for *ik*, *senígs* f. *sinígs*, o. fl. Det viser sig ogsaa af Skrivemaaden *ei* f. *ii*, ligesom af Udtalen af Dipht. *iu*, og af *geuua* f. *giba*, *enguz* f. *ingus* i den wienske Codex.

U synes ligeledes, endog udenfor Brydningstilfælde, at have haft en temmelig aaben Lyd, nærmende sig O; dette viser den undertiden forekommende Skrivemaade *holt* f. *hult*, *lauhmoni* f. *lauhmuni*, *oht* f. *uht* o. s. v.

Ê bruges til at gjengive det gr. *H*, og ombyttes endog undertiden med *i* og *ei*, som *Tykekos* f. *Τυχικός*, *hleþra* og *hleipra*. Det maa altsaa have været udtalt temmelig lukt.

Ô synes ganske at have været udtalt som vort lukte ô.

AU har, som ovenfor omtalt, oprindelig vistnok været udtalt som vort *au*, men maa paa Vulfilas Tid være gaaet over til den enkelte Lyd *â* eller *o*, eftersom han ingen Forskjel gjør paa det korte AU eller O og det lange AU eller Diphthongen, hvorimod han gjengiver det latinske og græske AU og *AY* ved *av*. Ogsaa finder man hos latinske Forfattere Navne med AU, f. Ex. *Fraujila*, skrevne med *o*, *Frojila*. For Tydeligheds Skyld bør man dog bibeholde Diphthong-Udtalen af AU, hvor denne virkelig er Tvelyd, isærdeleshed da Overgange som *mavi*, g. *maujôs*, *havi*, g. *haujis* ganske bestemt tyde hen paa en virkelig Diphthong-Udtale.

Paa samme Maade bør man vistnok ogsaa udtale Dipht. AI som en Tvelyd, uagtet Udtalen beviislige paa Vulfilas Tid, ja længe før, har været E eller Æ, thi man finder endog paa Runeindskrifter *Hleva* istf. *Hlaiba*.

Ei maa have været udtalt Î, hvilket allerede af det foregaaende indlyser.

IU maa have været udtalt som *eu* eller *eo*, thi Stavelsen *þiud* gjengives af græske Forfattere med *θευδ*, og af latinske med *Theod*, f. Ex. *Theodoricus* = *þiudariks*. Man finder dette Navn ogsaa skrevet *Theudericus*, og den ældre tyske Skrivemaade *beugen*, *fleußen* o. s. v. f. *biugan*, *þiutan*, er bekjendt.

Anm. 1. Retskrivningen er i Gotisk noget vaklende, dog ei saameget som i de oldn. og angelsaxiske Haandskrifter. Disse Inconsequenser, hvilke forresten ere af ubetalelig Værdi til at bestemme Udtalen, er det Grammatikens Sag at berigtige ved en Normal-Orthographi; vi behøve derfor her ei heller nærmere at paapege dem, især da de paa ethvert Sted letteligen indsees. I at bestemme denne Normal-Orthographi er man forresten, da man ombytter de gotiske Bogstaver med de latinske, berettiget til at gjøre Forandringer, der bringe Gotikken i sit Ydre nærmere de øvrige germ. Sprog. Naar Vulfila f. Ex. betegnede gr. *E* med AI, *O* med AU, er det aabenbart, fordi han maatte benytte E og O til at betegne gr. *H* og *Ω*,

og fordi han tillige fandt mere Overeensstemmelse i Lyd mellem e og o, udt. aabne, med AI og AU, end med é og ô, udt. lukte. Havde Vulfila ei kjendt Græsken, men ene Latinen, vilde han upaatvivlelig have gjengivet ei alene E og O, men ogsaa AI og AU med e og o, eller i det Høieste udtrykt AI ved Æ. I Guldhornindskriften gjengives virkelig AI med e og O med o, og i Wiener-Haandskriftet *vaurfun* og *pairh* med *worthun* og *ther*, *libaida* med *libeda*, hvorhos der udtrykkelig tilføjes: dipton gon AI pro E longa. J. Grimm har vedtaget at betegne det korte E, hos Vulfila AI, med ai, det korte O, hos Vulfila AU, med au, hvorimod han betegner de virkelige Diphthonger ai og au. Til større Lettelse for Udtalen vedtage vi her at betegne det korte E (AÍ) med E, det korte O (AÚ) med O; det lange E med Ê, det lange I (hos Vulfila og Grimm EI) med Î, det lange O med Ô og det lange U med Û. Diphthongerne betegne vi simpelthen AI, AU, IU. Vi kunne saamegetmere ansee os berettigede hertil, som vi ej anvende de gotiske Bogstaver, hvor Vulfilas Orthographi egentlig hører hjemme, men de latinske, ved hvis Anvendelse i gotiske Navne endogsaa gotiske Forfattere, som Jornandes, brugte en med vor overeensstemmende Retskrivning, f. Ex. *Ermanaric-us*, hvilket Navn efter Vulfilas Skrivemaade vilde have lydt *Airmanareik-s*.

Anm. 2. Bogstavet Y forekommer ej i det got. Sprog. Til at udtrykke det græske Y i Navne brugtes V.

9. **Consonanter.** Foruden Halvvocalerne J og V,
Hvislelydene S og Z,
og Liqviderne L og R,

have Goterne de sædvanlige trende Klasser af stumme Consonanter:

Labialer.	Lingvaler.	Gutturaler.
Tenuis P	T	K
Media B	D	G
Aspirat F	þ	H
Hertil kommer Nasalen M	N	Ng

10. J er kun at betragte som et forhærdet I, da dette i de fleste Tilfælde, hvor det begynder en Stavelse, forandres til J, s. *lagjan*, *nasjan*, f. *lagian*, *nasian*; *hairdjós* f. *hairdiós*, acc. *hairdi*.

Anm. Derfor bruges ogsaa J til at udtrykke det græske j og i Navne som *iskerjotes* o. s. v.

IA, IÖ, IÜ findes kun i fremmede Navne og i Ordene *iup* (*upp*) med Afledninger, *iunjö* (Mængde), og *iur* (let) med Afledninger. Hvor J begynder et Ord, er det ofte i Oldn. udeladt, f. Ex. *är*, *eg. jär*, got. *jér*; *ungr*, got. *juggs*. See nedenfor § 37.

V findes i Begyndelsen af Ord ogsaa foran L og R, s. *vlits*, *vrikan*, (oldn. *reka*, oldsv. *vreka*). I dette Tilfælde synes det dog ei at være Halvvocalen V, men den bløde Labial-Aspirat, der ellers udtrykkes ved B, (see nedenfor).

Ellers er V kun forhærdet U, opstaaet af dette mellem to Vocaler, eller i Enden af Ord efter en Vocal, i Beg. efter K og H, saaledes *mavi* f. *maui*, *kniva* f. *kniua* af *kniu*, *hvas* f. *huas*. Ligesom J udelades det ofte i Oldn. i Begyndelsen af Ord, hvor det findes i Gotisk, s. *vulfs*, oldn. *úlfr*; *vord*, oldn. *orð*.

Anm. Naar U følger efter en lang Vocal eller Diphthong, bliver det i Got. til V, uagtet Spor findes af, at I i den foregaaende Diphth. er blevet til J, f. Ex. *saiu*, *fraiu*, hvor den oldn. Form *sæ*, *fræ* (d. e. *sá*, *frá*, med Omlyd formedelst J) forudsætter Oldformen *sajo*, *frajo*; *sjo*, *frjo*, (eg. *seio*, *freio*) derimod *saiu*, *fraiu*. See yderligere herom § 22.

11. Z er i gotiske Ord kun et eget orthographisk Tegn for S, saaledes at dette, hvor det i Sammensætning, Flexion eller Afledning kommer mellem to Vocaler, forandres til Z, f. Ex. *uzón* af *us-anan*; foran *-uh*, som *hvazuh*, *hvarjizuh*; *rikvizins* af *rikvis*, *maiza* af *mais*. Naar man saaledes finder Z i Rodord mellem to Vocaler, er man berettiget til ligeledes paa dette Sted at ansee det som en blot Modification af S, f. Ex. *akvizi*, *azéts*, *hazjan*, *vizón*; ligeledes i Comparativer, Endelsen *-iza*, *-izei*, *-óza*, *-ózei*, s. *batiza*, *minniza*. Ogsaa vexler det ofte med S aldeles vilkaarligen; man finder *rikviz* og *rikvis*, *minz* og *mins*, *saislép* og *saislöp*, o. s. v. Man synes heraf at kunne slutte til en næsten fuldkommen Lighed i Udtalen mellem begge Bogstaver, og til Unødvendigheden af i en Normal-Retskrivning at skjelne mellem dem. Det Hele maa have bestaaet i, at S i de ovennævnte Tilfælde har

faaet en noget blødere Udtale, hvorpaa man i saamange Sprog har Exempler.

12. P forekommer neppe som Begyndelsesbogstav i egne gotiske Ord (*paida, pikabagms, puggs, pund, plinsjan, praggan, plats, plapjó*). Inde i Ord er det derimod ej sjældent, aldeles som det oldn. *p*.

B og F bruges af Vulfila til at betegne *B* og *Φ*, og svare forresten i Begyndelsen af Ord til *B* og *F* i Oldn.

13. *D*, *T* og *þ* svare ganske til de samme Bogstaver i Oldn. og Angelsaxisk, og i Græsk til *Δ*, *T* og *Θ*.

þ bruges, vistnok som svag Lingvalaspiration, ogsaa i Beg. af Ord, foran *L* og *R*, f. Ex. *þlakvūs* (ἀπαλός), *þlaihan*, bede ydmygt, smigre; *þliuhan*, flygte; i dette Tilfælde er det gaaet over til *F* i de andre germ. Sprog (*flehen, fliehen*).

14. *G* og *K* svare i Gotisk ganske til de samme Bogstaver i Oldnorsk, og bruges ligeledes af Vulfila til at udtrykke *G* og *K* i Græsk. Dog bruges *G* ogsaa af Vulfila paa Grækernes Viis foran en anden Guttural, for at udtrykke Nasallyden *Ng*, hvortil man i gotisk Runeskrift havde et eget Tegn, kaldet *Ingus*, men som fattedes i Vulfilas Alfabet; f. Ex. *briggan*, læs *bringgan*; *igqvīs*, l. *ingqvīs*. Ofte finder man ogsaa *GG*, f. Ex. *siggqvan*, *driggkan*, hvilket maa ansees overflødigt. Naar man ved Afledninger finder *H* istf. *GG*, s. *juhiza* af *juggs*, *huhrus* af *huggrjan*, saa synes dette blot at tilkjendegive en større Blødhed i Udtalen, uden dog at Nasallyden ophører. Vi ville i det Følgende vedtage at betegne denne Nasallyd med *Ϸ*, *g*; i de ældste oldn. Haandskrifter findes et eget Tegn, *g*.

Udtalen af *gg* er saaledes dobbelt, nemlig som *ng* i *laggs*, som *gy* i *glaggvūs*.

Anm. I Oldnorsk og Angels. bruges, som bekjendt, forat udtrykke den gutturale Nasallyd kun *N* eller *Ng*, f. Ex. *langr*, angels. *long*, got. *laggs*; og man finder endog hos Vulfila paa et Par Steder *nk*, *ng* istf. det sædvanlige *gk*, *gg*.

H bruges i Begyndelsen af Ord ogsaa, ligesom i Oldn. og Angels., foran Consonanter, f. Ex. *hlaþan* = *hlaða*, *hrains* = *hreinn*; inde i Ord bruges det, ligesom i Angels., oftere end i Oldn., hvor det i slige Tilfælde assimileres, f. Ex. *fahan* = *fá*; *rehts* = *réttr*. Undertiden udelades H foran en anden Cons. eller i Enden af Ordet, f. Ex. *liutiþ* f. *liuhtiþ*; *usvorts* f. *usvorhts*; men dette maa kun ansees som en Skjödesløshed i Skrivemaaden.

15. Foruden de her nævnte Bogstaver har Vulfilas Alfabet ogsaa tvende sammensatte, nemlig et Tegn for *Hv*, og et andet for *Qv* eller *Kv*. De ere kun at ansee som orthographiske Lettelser, og kunne derfor her, hvor vi anvende de latinske Bogstaver, lades ud af Betragtning.

16. Udtalen af de nævnte Consonanter er ved den af os vedtagne Orthographi allerede saa nøje betegnet, at den ej trænger til videre Forklaring. At H, naar det bruges imellem to Vocaler, eller foran en Consonant, udtales haardt, omtrent som det tyske CH, falder af sig selv. Om en Modification af Udtalen ved Betegningen af den svage Aspiration vil nedenfor blive talt. (See § 27).

17. **Quantitet.** Lange ere i Gotisk, som i Oldn., alle Stavelser, der have Position, ɔ: ende med tvende Consonanter, eller som indeholde en lang Vocal eller Diphthong. De øvrige ere korte.

18. **Skrifttegn.** Vulfilas Alfabet er meddeelt paa vedføjede lithographerede Blad, saaledes som Bogstaverne ere formede i den smukkest skrevne Codex, den i Indledningen omtalte *Codex Argenteus* i Upsala. Bogstaverne ere anførte i den Orden, som de i dette Alfabet indtage. Det vil lettelig sees, at man ved Opstillingen af Bogstaverne saavidt muligt har søgt at følge Ordenen i det græske Alfabet. Ligesom de græske Bogstaver, saaledes bruges ogsaa de gotiske til at udtrykke Talværdier, og det efter samme Princip, som de græske. Der indskydes endog, for at faa 900 fuldt, et Tegn for 90 mellem P og R, ligesom det græske *Koppa*,

og et Tegn for 900 ved Enden, ligesom det græske *Sampi*. Til at udfylde Pladsen for 6, hvortil Grækerne brugte *F* eller ς , anvender Vulfila Tegnet for QV. I de fleste af Bogstaverne gjenkjender man græske eller latinske Former. Bestemt Runeform er U, dannet af $\mathcal{U}$.

De gotiske Runer ere paa samme Blad anførte efter en ældgammel i Skaane funden Bracteate, paa hvilken Alfabetet fuldstændigen forefindes. Det stemmer, paa nogle smaa Afvigelser nær, med de sædvanlige tyske Rune-Alfabeter. Navnene synes og i det Hele taget at have været de samme; thi i en wiensk Codex, hvor det ulfilanske Alfabet er anført, tilføjes ogsaa Bogstavernes Navne, hvilke aabenbart kun ere Runenavnene, fordrejede af en ukyndig Afskriver. F kaldes *fe*, den rette Form er *feh*, oldn. *fé*; U kaldes *uraz*, rettere *ûrus* (Urox); Þ kaldes *thyth*, maaskee *þiuda*, her skulde man forresten vente et Navn som *þornus*; A kaldes *aza*, rimeligviis Fordrejelse af *asks*, angl. *āsc*; R kaldes *reda*, rettere *raida*, oldn. *reið*; K kaldes *chozma*, rimeligviis Fordrejelse for *kônja*, angels. *cén*; oldn. *køn*; G kaldes *geuua* (*gewa*), rettere *giba*; V kaldes *uuinne* (*winne*), hvilket synes at skulle betegne *vinja* (tysk *Wonne*), thi det angels. Navn er enten *vén* (Haab) eller *vyn*; H kaldes *haal*, Fordrejelse af *hagal*; N kaldes *noicz*, Fordr. af *naup̃s*, oldn. *nauð*; I kaldes *iis*, $\circ$: *is*; J kaldes *gaar* $\circ$: *jaar* eller *jér*, angels. *geār*; P kaldes *pertra*; den angels. Form er *peorþ*, Skakbrikke, hvilket forudsætter den gotiske Form *perþa*; S kaldes *sugil*, angels. *sigel*, der skal betyde Sol, got. *sautl* (*sójl*?)¹; T kaldes *Tyz* $\circ$: *Tius*, Guden Tyr; B kaldes *bercna* $\circ$: *berika*, Birk; E kaldes *eyz* $\circ$: *ehos*, Hest; M kaldes *manna*, den rette Form; L kaldes *laaz* $\circ$: *lagus*, Vædske, oldn. *lōgr*; $\mathfrak{G}$ kaldes *enguz* d. e. *Iggus*, Guden eller Heroen Yngve¹;

¹ Navnet anvendes forresten urigtigt paa Bogstavet X, der af Vulfila blot bruges i græske Navne istedetfor det græske X.

O kaldes *utal* ɔ: *ôpal*, Odel; D *daaz* ɔ: *dags*, Dag. *Hø* kaldes *uuaer* (*wær*); da en tilsvarende Rune ej findes, lader dette Navn sig ej let forklare, ligesaalidt som Navnet paa *Qv*, *quetra*, hvortil man dog ogsaa i angels. Runealfabeter stundom finder det tilsvarende *cœorð*, hvilket forudsætter en gotisk Form *kverþa*. Betydningen af Runen, der følger efter J, er uvis, ligesaavel som hvad dens Navn kan have været; paa Angels. hed den *eoh*; maaskee den betegner kort E. Den første Figur for M plejer ellers i angels. Runealfabeter at betegne X, og kaldes *eolhx*, Siv, men at den i Gotisk, ligesom i Oldn., betegner M, kan efter Guldhorn-Indskriften ej betvivles. Paa samme Blad meddele vi og som Skriftprøve de første Linjer af det første blandt de ved Enden af dette Skrift anførte Læsestykker, skrevne med gotiske Bogstaver, og Rune-Indskriften paa Guldhornene.

Vocalforandringer.

19. **Ombytning og Sammendragning.** Hvorledes A, fordoblet, enten bliver *Ô* eller *Ê*, er forhen omtalt. Overgangen til *Ô* finder kun Sted i Flexionsendelser, f. Ex. *fiskós*, eg. *fiskaas*, oldn. *fishar*, hvorimod *balgís*, eg. *balgiis*, oldn. *belgir*; *tuggó*, eg. *tuggaa*, gen. *tuggóns*, hvorimod *managí*, eg. *managii*, gen. *managíns*; *vratóða*, eg. *vrataada*, oldn. *rataða*. Ellers er Fordobblingen af A altid *Ê*, (endog i en Flexionsendelse, nemlig i gen. pluralis, der altid ender, eller skulde ende paa *Ê*), d. e. AA, oldn. og angels. Á. f. Ex. *beran*, præt. *bar*, plur. *bérum*, oldn. *bera*, *bar*, *bárum* (ɔ: *baarum*); *nam*, *némum*, oldn. *nam*, *námum*; *blésan*, oldn. *blása*. Den tilsvarende Lyd i Angels. er sædvanligviis *Æ*, f. Ex. *bæron*, *blæson*; saaledes er og A i dette Sprog ved Fordobbling underkastet Modification. Skrivemaaden *gaar* ɔ: *jaar* f. *jér* i Bogstavnavnerækken i den wienske Codex (see § 18) röber og, at Orthographien i dette Stykke maa have været noget vaklende.

20. I bliver til J foran en Vocal i Begyndelsen af Ord (med Undtagelse af *iup* og *ius*, samt nogle fremmede Navne), og i Aflednings- eller Flexions-Endelser, f. Ex. *sunjus* f. *sunius*, *herdjós* f. *herdiós*, *lagjan* f. *lagian*; ej derimod, hvor I hører til Ordstammen, f. Ex. *fíands*, *þius*. Af *vai* (Interjection) dannes *vaja*- i Sammensætninger, f. Ex. *vajamérjan*, spotte.

Hvorledes Í (fordoblet I) hos Vulfila skrives EI, er ligeledes forhen omtalt. Dog bliver ikke II i alle Tilfælde til Í. I Flexions- og Aflednings-Endelser, hvor II følger efter en kort Rodstavelse, bliver II til JI, f. Ex. *harjis*, istf. *hariis*, acc. *hari*; efter en lang Rodstavelse eller en Afledningsstavelse bliver det derimod til Í, f. Ex. *herdís*, f. *herdiis*, acc. *herdi*; *laisarís* f. *laisariis*. Dog findes flere Undtagelser, fornemmelig i Substantiver af anden Declination, der have *ís* i nom. plur., om end den foregaaende Stavelse er kort, f. Ex. *mats*, pl. *matís*, ej *matjis*; ligesaa Neutra af første Decl. paa I, hvilke i gen. oftest have *jis*, om end foregaaende Stavelse er lang, f. Ex. *gaverþi*, g. *gaverþjis*; dog findes ogsaa *gaverþís*, og ligeledes *valdufnís* ved Siden af *valdufnjis*; endelig i Imperativer af Verber efter 1ste svage Conjugation, hvor baade de med lang og kort Rodstavelse have *-i*, f. Ex. *sókt*, *lagt*.

Anm. I Oldn. er Analogien med den her fremsatte Regel tydelig, thi naar i Ord med kort Rodstavelse et Aflednings-I kommer imellem Roden og en Consonant-Endelse eller slutter Ordet, opsluges dette I, der igjen fremkommer som J, naar Endelser, der begynde med A eller V, følge derefter, f. Ex. *herr*, eg. *harir*, *kyn*, eg. *kuni*, gen. *herjar*, *kynjar*; i Ord med lang Rodstavelse er derimod det modsatte Tilfældet, f. Ex. *hirðir*, acc. *hirði*, *ek dōmi*, eg. *dōmj*.

Undertiden indskydes efter I et J forat skille det fra en følgende Vocal, f. Ex. *þjapva* f. *þapva*; *sijum* f. *sium*.

Hvorledes E (ai) fremkommer ved Brydning af I foran R og II, er forhen omtalt (§ 3).

21. U bliver til V foran Vocaler, f. Ex. *huas* f. *huas*,

kviman f. *kuiman*, *fidvôr* f. *fiduôr*. Dog udtrykker *Vul-*
fila *hø* og *kø* ved egne Tegn, see § 15.

Anm. I Sammensætninger sammendrages undertiden *fidvôr* til *fidur*,
tvis t. *tus*, f. Ex. *fidurdôgs*, *tusvêrjan*.

Hvorledes O (au) fremkommer ved Brydning af U
foran R og H, er forhen omtalt. (§ 3).

22. Triphthonger taaes ej i det Gotiske, men en
af de tre Vocaler, hvoraf den bestaar, bliver til en Halv-
vocal, eller to sammendrages:

AIU bliver AIV, f. Ex. *fraiv*, *snaiv*, istedetfor *fraiu*,
snaiu.

AUI bliver, paa nogle faa Undtagelser nær, uden no-
gen paafølgende Vocal til AVI, med paafølgende Vocal
derimod til AUJ, f. Ex. *mavi* f. *maui*, *tavida* f. *tauida*,
navis f. *navis*; *maujôs* f. *mauiôs*, *taujan* f. *tauian*. Dog
dannes af *staua* Verbet *stôjan* f. *staujan*, præt. *stauida* f.
stavida; med *taujan* er Subst. *tavi* (Verk) beslægtet, f.
tavi, gen. *tôjis* f. *taujis*, og Afledningen *tôjis*. Maaskee
disse Sammen dragninger kun ere orthographiske Egenheder.

IAI og IAU forekommer kun i fremmede Navne, ellers
JAI, JAU.

IIU bliver JIU, f. Ex. *Jiults* f. *Iiults*, *jiuka* f. *iiuka*.

IUA, IUÊ bliver IVA, IVÊ; f. Ex. *triva* f. *triuâ*, *sni-*
van f. *sniuan*, præt. *snau*; *sunivê* f. *sunivê*.

IUI bliver uden paafølgende Vocal til IVI, med paaføl-
gende Vocal til IUJ; f. Ex. *þivi* f. *þiui*, gen. *þiujôs* f. *þiuiôs*.

Anm. Ogsaa AUA bliver stundom til AVA, s. *nava* f. *naua* af *nau*.

Af AIV bliver AJU i Sammensætningen *ajukduþs*, Tid, af *aios*, det
samme.

Efter Analogien af de oldnorske dobbelte Former, *fræ* (sdr.
af *fraiv*, nemlig *fráv* med Omlyd), *snær* (*snaiv*) og *frjó* (af *freiu*
f. *fraiu*), *snjôr* (af *sneiur* f. *snaiur*) (§ 35), skulde man formode, at
begge Former *fraiv* og *fraiu* ogsaa have existeret i Gotisk.

Af sterke Verber paa *-ivan*, præt. *-au*, dannes præt. plur. som
om der stod *av*, f. Ex. *tivan*, *tau*, *têvum*, hvilket, skjönt disse
Former selv ej forekomme, kan sees af det afl. *têvan*.

23. **Elision.** Hvor encliticon *-uh* føjes til Ord, som ende med en Vocal, bortkastes et foregaaende A, f. Ex. *sumuh* f. *sumauh*; efter andre Vocaler bortkastes U, f. Ex. *bipeh* f. *bipeuh*. Undtagelser danne Sammensætninger med pron. *hoas*, *hoapar*, *hvarjis*, hvor *hoa-uh* bliver *hoah*, *-amma-uh* bliver *-ammeh*, og forresten *-a-uh* bliver *oh*, f. Ex. *hvammeh* f. *hvamma-uh*; *hvarjanoh* f. *hvarjana-uh*, *hvarjatoh* f. *hvarjata-uh*.

Foran *ist* og *ibai* finder og Elision Sted, f. Ex. *pat-ist* f. *patata ist*; *nist* f. *ni ist*; *nibai* f. *ni ibai*.

Efter *ó* i Flexionsformer elideres enhver paafølgende Vocal, kort, lang eller Diphthong, f. Ex. *gibó* f. *gibóé*; *spillóda* f. *spillóida*, *spilló* f. *spillóau*, *spillóva* f. *spillóaiva*.

I Flexionen elideres undertiden en Vocal, endog *ó*, mellem to Consonanter, f. Ex. *vatna*, *namna* f. *vatóna*, *namóna*; *bruhta* f. *brukida*; *munda* f. *munida*.

24. **Ombytninger**, som E for I, Ê for Ai og Ì, og omvendt, O f. U, hvor begge Former findes om hinanden, maa blot ansees som orthographiske Særegenheder og Uregelmæssigheder, f. Ex. *senigs* f. *sintgs*, *galagididina* f. *-dédina*, *fraistobni* f. *fraistubni* o. s. v.

Særegne ere Formerne *ainnóhun* f. *ainanahun*, og *ainnummehun* f. *ainnammahun* af *ainshun*.

I Flexionen af Nomina med U til Flexionsvocal synes det oprindelige U at være ombyttet med I, f. Ex. *hardus*, neutr. *hardjata* istf. *hardeata* (d. e. *hardiata* istf. *harduata*); *þorsus*, dat. sg. *þorsjamma*, f. *þorsvamma*; *sunus*, nom. pl. *sunjus* (d. e. *sunius*), f. *suncus* (d. e. *sunuus*), gen. pl. *sunivé* (d. e. *sunivé*) f. *suncue* eller *sunuvé* (d. e. *sunuvé*).

25. **Tilsætning og Udvidelse.** I sterke Nomina, som have Aflednings-I, tilføjes allerede i nom. sing. masc. endnu et I, f. Ex. *herdis*, *harjis*, eg. *herdiis*, *hariis*, f. *herdis*, *haris*.

Naar Nasallyden udelades foran den tilsvarende Muta,

(§30) forlænges sædvanligviis til Erstatning det foregaaende I til Î, U til Ô, f. Ex. *sitîns* f. *sintîns*; *dôbnan* f. *dumbnan*.

26. **Aflyden** er den vigtige Vocalforandring, der danner Grundlaget for al Verbalflexion og Orddannelse, og bestaar i en regelmæssig Forandring af Ordstammens Rodvocal, hvorved Rodens Betydning modificeres, enten med Hensyn til Tidsbestemmelsen, eller ved at gaa over i forskellige Ordklasser, eller endnu paa andre Maader. Aflyden synes oprindeligen at røbe en Tendens til at lade Rodvocalen gennemgaa de tre Vocalklasser, A, I, U, men siden at være bleven noget mere kunstlet.

Hoved-Aflydsklasserne ere:

1) Med enkelt Vocal: I — A — U.

Denne Klasse deler sig i to Afdelinger, eftersom Rodvocalen findes i a) en ved Position lang eller b) en formedelst enkelt paafølgende Consonant kort Stavelse.

a) I — A — U — U.

Ex. *brinnan* — *brann* — *brunnum* — *brunnans*;
verpan — *varp* — *vorpum* — *vorpan's*;
bandi fem., *gabundi* fem. af *bindan*,

b) I — A — Ê (œ: AA) — U.

Ex. *stilan* — *stal* — *stélum* — *stulans*
beran — *bar* — *bérum* — *borans*;
vraks masc., af *vrïkan*; *andaném*, neutr. af
nïman; *kvums*, masc. af *kvïman*.

Der gives dog ej faa Ord af denne Klasse, der have I — A — Ê — I, overhovedet de fleste med en stum Rodconsonant, f. Ex. *ligan* — *lag* — *légum* — *ligans*. Ja et enkelt Ord har U — A — Ê — U, nemlig *trudan* — *trad* — *trédum* — *trudans*; saaat man her virkelig skulde fristes til at gjette paa en Sammenblanding af to Aflydsrækker: I — A — Ê — I, og U — A — Ê — U; ja maaskee endog allertidligst: I — A — Ê — I, og U — A — Ô — U.

Som fremkommen af denne Klasse synes man at kunne opstille en anden, ligeledes med kort Rodstavelse, hvor alle-

rede den Form, der skulde være den første, har Vocalen A, der egentlig tilhører den anden:

A — Ô (o: UU) Ô — A.

Ex. *faran* — *fôr* — *förum* — *farans*.

bôta — fem. af *batan*.

2) Med sammensat Vocal: $\begin{Bmatrix} \text{II} & \text{AI} & \text{I} \\ \text{IU} & \text{AU} & \text{U} \end{Bmatrix}$; det første I

aflyder altsaa: I — A — „

Ligeledes to Afdelinger.

a) II — AI — I — I.

stigan — *staig* — *stigum* — *stigans*.

knaiws, adj. af *knivan*; *vipja*, fem. af *vipan*.

b) IU — AU — U — U.

giutan — *gaut* — *gutum* — *gutans*.

galufs adj. af *liuban*. — *laudja* — fem. af *liudan*.

Consonantforandringer.

27. Den fuldstændige, i de germaniske Sprogs Væsen begrundede Række af stumme Consonanter skulde egentlig være:

af Labialer. Tenuis P. Media B. Sterk Aspiration F. Svag Asp. V.

„ Lingvaler. — T. — D. — — ṭ . — — Ḍ .

„ Gutturaler. — K. — G. — — H. — — GH.

Men da Vulfilas Alfabet savner egne Tegn for dette Slags V, for Ḍ , og for GH, maa man hjælpe sig med de øvrige, som derved i disse Tilfælde ere visse, og i det Hele taget regelmæssige, Forandringer underkastede.

For alle tre Klasser af Consonanter synes følgende Regler oprindeligt at have gjeldet:

a. Baade som Fremlyd, Indlyd og Udlyd taaltes Tenuis og sterk Aspiration.

b. Som Indlyd, mellem to Vocaler, efter eller foran L og R, foran M og N taaltes ej Media, men ombyttedes

med svag Aspiration. Kun fordobblen, eller umiddelbart efter den tilsvarende Nasal, vedblev Media.

c. Som Indlyd foran T og S, og som Udlyd overalt, naar ej den tilsvarende Nasal gik umiddelbar foran, taaltes ej Media, men ombyttedes med sterk Aspiration.

d. Foran T gik Tenuis over til sterk Aspiration.

Men Vulfila's Alfabet savner egne Tegn for den svage Aspiration, og bibeholder i Regelen Media, hvor svag Aspiration skulde anvendes.

Som praktisk Regel kan derfor opstilles:

Naar ved Formforandringer en indlydende Media, som ej staar efter L, M, N, R, bliver Udlyd, eller kommer til at staa umiddelbar foran T og S, gaar den over til sterk Aspiration; dog ombyttes þ T, som ej vel kan udtales, med ST. Og omvendt, naar en sterk Aspiration, der oprindeligen har været Media eller svag Aspiration, ophører at være Udlyd eller at staa foran T eller S, forandres den til Media.

Expl. (Labialer:) *giban*, at give, præt. *gaf*, 2 pers. *gaft*; *hlaibis*, gen. af *hlaifs*, Brød, acc. *hlaib*; *þiuþs*, en Tyv, gen. *þiubis*, acc. *þiuþ*; *tvallif*, tolv, dat. *tvallibim*; *gaskafþs*, Skabning, af *skapjan*; (Lingvaler:) *biudan*, hyde, præt. *baupþ*, 2 per. *baust*; *sókiþs*, præt. part. af *sókhjan*, søge, fem. *sókida*; *haihaist*, istf. *haihaitt*, 2 pers. af *haihait*; (Gutturaler:) *vigan*, kæmpe, præt. *vaih*, 2 pers. *vaiht*; *soht*, Sot, af *siukan*, være syg.

Imidlertid hersker der ved Anvendelsen af denne Regel i Haandskrifterne en stor Vaklen, thi man finder oftere GS end HS, og oftere — G end — H; man finder endog i samme Ord snart — BS eller — B, snart — PS eller F, f. Ex. *hlaibs* og *hlaifs*, *hlaib* og *hlaif*; ligeledes — D og — Þ, — DS og — ÞS om hinanden, f. Ex. *aviliuþ* og *aviliud*, *sads* og *sapþs*. Foran N findes baade B og F, f. Ex. — *ubni*

og *-ufni*. Men alle disse Uregelmæssigheder maae ene tilskrives de gamle Afskriveres Usikkerhed i Orthographien.

Anm. At det indlyd. B mellem to Vocale virkelig, idetmindste engang, udtaltes som V, viser Skrivemaaden *Hleva* f. *Hlaiba* paa Guldhornet, *Tuva* f. *Tuba* paa Bracteaten, og i Calendariet *Nobember* f. *November*, endelig Navnet *geuua* (*gewa*) f. *giba* i Alfabetet i den wienske Codex. Den her fremsatte Conseqvens fremtræder end tydeligere i Oldnordisken, der af de to første Klasser som Indlyd og Udlyd aldrig taaler nogen Media, uden fordoblet og efter L, M, N, heller ikke nogen sterk Aspiration, men ombytter dem med svag Aspiration; foran T derimod ombyttes enhver Muta med sterk Aspiration; f. Ex. *hafa*, udtalt og i fortrinlige Haandskrifter skrevet *hava*; *eptir*, udtalt *eftir*, og paa Runestene altid skrevet med F; *faðir*, got. *fadar*, *bróðir*, got. *bróðar*; *bjóða*, got. *biudan*, præt. *baud*, 2 pers. *baust* f. *baupft*. I Gutturalklassen finder man vel indl. G, f. Ex. *eiga*, *agi* o. s. v., men i gode Haandskrifter findes dog ofte GH, f. Ex. *eigha*, *aghi*; H assimileres stedse, f. Ex. *dró* istf. *dróh* af *dragha*, *mátt* istf. *maht* af *megha*. I Oldn. fordrer ogsaa egentlig N enhver anden foreg. Muta, end Tenuis, forandret til Nasal, skjönt man oftest skriver FN og GN; thi FN udtaltes, hvad Skrivemaaden *hramn* f. *hrafn* i mange Codd. viser, som MN, og udtales endnu saa i Norge og Sverige; GN udtales oftest i daglig Tale som NGN; f. Ex. *regne*, udt. *rengne*.

I Oldsaxisk overholdes ligeledes den samme Conseqvens. Her gives endog nogle Haandskrifter, hvor den svage Labial-Aspiration er betegnet med et overstreget b, analogt med ð.

I Gotisk findes undertiden LH gaaet over til LG, f. Ex. *fulgins* af *filhan*. Egentlig skulde vel enhver oprindelig Muta, med Undtagelse af Tenuis, efter L være gaaen over til Media; derfor vexler og *Alþ* — og *Ald* —, Roden i Ordet *Alþs*, Alder. Jevnför dog § 31.

28. Efter Mutæ eller S gaar D eller þ regelmæssigt over til T, hvorved begge sammenstødende Bogstaver udøve en Vexelvirkning paa hinanden; præt. af *aigan* skulde saaledes egentlig hede *aigida*; men I elideres (§ 44), hvorved *aig-da* bliver *aigta*, og paa Grund af det følgende T forandres nu igjen G til H, altsaa *aihta*. Saaledes bliver og det opr. *motida* (*mót-da*, *mót-ta*) til *m'ta*. *Vit-da* bliver dog *vissa*.

29. Hvor der ved Dannelsen af Verbalsubstantiver

...LLP. AND ...
...angels. gold ...
...angels. find ...

skulde hede *kunnida*, sammendraget til *kunþa*, derimod af *munan* til *munda*; *anþar* f. *annþar*, angels. *óðer*.

Anm. 1. I Oldn. sammendr. *lld*, *llþ* til *ll*, *nnd* og *nnþ* til *nn*; f. Ex. *gull*, *villr*, *finna*, *kunna*, præf. af *kunna*, men *munda* af *muna*, *annarr* f. *annparr*.

Anm. 2. At G i Ordet *gadik*, Formning, af *digan*, forme, gaar over til K, og at Þ hyppig vexler med T, som *blóþan* f. *blótan*, *andanumts* f. *andanumþs*, maa blot ansees som orthographiske Uregelmæssigheder.

Anm. 3. Om Brugen af Z for S er forhen talt (§ 11).

32. Assimilation af H i Ordet *jah* (og) skeer i enkelte Haandskrifter (dog ej i Cod. argenteus) næsten med enhver i næste Ord følgende Consonant, og Ordet bliver til *jab*, *jag*, *jad*, *jaþ*, *jal* o. s. v. I *uh* assimileres H med et paafølgende Þ, f. Ex. *bidjandansuþ-þan* f. *-uh-þan*; *sijaiþ-þan* f. *sijai-uh-þan*, sjeldnere med andre Consonanter, f. Ex. *nis-sijai* f. *ni-uh-sijai*.

33. Elision af H finder regelmæssig Sted i Ordene *vorsto*, Verk, af *vorht*; undertiden ogsaa i andre Ord foran en anden Cons., eller i Enden af Ordet, f. Ex. *usvort* f. *usvorht*; *hvarjó* f. *hvarjóh*, *al* f. *alh*. o. s. v.

S synes at være bortfaldet i 1 pers. plur. i alle Tempora af de sterke Conjugationer, s. *faram*, *fórum*, oldht. *varamés*, *vuorumés*; conj. *faraima*, *fóríma*, oldht. *varémés*, *vuorímés*; ligeledes i masc. nom. plur. af adj. i sterk Decl., s. *blindai* f. *blindais*, oldn. *blindir*.

Anm. At D undertiden er bortfaldet efter N, som *banvida* f. *bandvida*, og i præf. part act. *-ans* f. *-ands*, synes blot at være Skrivfejl. Om Elision af Nasaler foran de tilsv. Mutæ see foran § 30.

34. Tilsætning af et B finder undertiden Sted imellem M og R, f. Ex. *timbrjan* f. *timrjan*, men denne sidste Form findes ogsaa.

Overgang fra Gotisk til Oldnorsk.

35. At de gotiske Vocaler i Almindelighed svare til de oldnorske, kun at Ê i Gotisk er Á i Oldnorsk, er for-

hen omtalt. Hvorledes ellers de gotiske fordobbelede Vocaler i Flexionsendelser, Ô og Ê (AA), Í (HI) og JU (eg. YU d. e. UU § 24) i Oldnorsk have tilsvarende enkelte, f. Ex. *fiskós*, oldn. *fiskar*, *tuggó*, oldn. *tunga*, *fiské*, oldn. *fiska*, vil nærmere i Flexionslæren vises. Hvorledes man i Oldn. bærer sig ad med Former, der i Gotisk have Í eller JI, er forhen viist, § 20.

I den oldnorske Orddannelse spiller Omlyden, hvilken Goterne ej kjendte, en Hovedrolle, især da den antyder de Vocaler, som oprindeligen have været i Ordet, men ere opslugte, f. Ex. *røða*, hvor Omlyden af *ó* til *ø* antyder den oprindelige Form *róðjan*, ligeledes *glögg* den opr. Form *glaggv*, got. *glaggv*. En saadan Paavirkning er endog I eller et deraf kommende E underkastet, f. Ex. *ykkv* f. *ikkv*, got. *igkvis*, *Yngvi* f. *Ingvi*, *rökkv* f. *rekkv* og dette for *rikv*, got. *rikvis*, *fræ* f. *fraiv* (eg. *frá* med Omlyd). Endog Consonanter, hvis Udtale blot ligger et V eller J noget nær, kunne bevirke Omlyd; f. Ex. naar man paa Runestene finder *aust* f. *aft*, paa Grund af den i F liggende Lyd af V; naar man siger *slegin*, *dregin* 'f. *slagin*, *dragin*, fordi G foran J selv næsten lyder som J. I Ord, hvor baade et Aflednings-V og et Aflednings-I paa engang findes, opstaar derved en Vaklen, idet kun een af disse kan have Virkning, og derfor snart den ene, snart den anden maa staa tilbage, f. Ex. det Got. *sankvjan*, sænke, i Oldn. eg. *sakkvja*, bliver i Oldn. med udeladt J til *sökkva*, i Oldsv. derimod med udeladt V til *senkja*; *glögg* skulde i Comp. egentlig hede *glaggviri*, og bliver snart med tilsidesat V til *gleggri*, snart med tilsidesat I til *glöggri*, ligeledes *dökkri* af *dökk*. Ogsaa det intr. *sikvæn*, oldn. opr. *sekkva*, bliver til *sökkva*. Det sammensatte Navn *Leikvin* (af *leikr*, Leg, *vin*, behageligt Sted), bliver i de østlige Egne af Norge oftest til *Leykin*, *Leykyn*, hvoraf endnu den forskjellige Udtale af Navnet, nemlig *Lekvæ* i Bergens Stift, *Löken* ell. *Løyken* paa Östlandet, bærer Spor.

Omlyden har desuden i Oldnorsk eengang for alle forandret Diphthongen AI til EI, saaat AI kun findes paa Runestene. Kun sjelden er AI i Oldn., ligesom i Angels. bleven Á, f. Ex. *sair*, oldn. *sár*; og ved Omlyd til Æ, *air*, oldn. *ær*, för.

Hvorledes Brydningen af I til IA eller E, U til O i Oldn. har en langt videre Udstrækning end i Gotisk, er forhen omtalt. Regelmæssigt forekommer den i sterke Diphthongverba med AU, hvor den for part. præt. ligesom danner en egen Aflydsklasse, idet denne faar O, hvor den i Got. har U som i præt. plur.; f. Ex. *bjóða*, *baud*, *budum*, *boðinn*, got. *biudan*, *baup*, *budum*, *budans*. I Oldsvensk vedbliver dog sædvanligviis U.

Det er ligeledes nævnt, hvorledes Oldnorsken i Almindelighed ej taaler en mere lukt Vocalyld foran en mere aaben, men forandrer den første til den dermed mest beslægtede Halvvocal, f. Ex. Brydningen IA til JA, efter den ogsaa i Gotisk allerede antydede Analogi. Men i Forbindelse dermed erkjender Oldn. Nödvendigheden af at erstatte den Quantitet, som ellers ved Forandringen vilde tabes; thi naar f. Ex. Diphth. IU, som er lang, bliver til JU, bliver ogsaa Stavelsen kort, med mindre JU forandres til JÚ, som *fiugan*, oldn. *fljúga*. Ved denne Forandring bliver IU i Oldn. oftere til JÓ end til JÚ, i Oldsv. beholdes derimod oftest JÚ, f. Ex. *biudan*, oldn. *bjóða*, oldsv. *bjúpa*. Denne Hang til at hærde en lukt Vocalyld foran en mere aaben gaar endog saavidt, at ÍA, ÉA, ÆIA og ÝA forandres til JÁ; f. Ex. *þria* til *þrjá*, *séa* (got. *sehvan*) til *sjá*, *bærjar* og *býar* til *bjár*; ligeledes EIU (opr. AIU), EIAU (opr. AIAU) til JÓ; f. Ex. *frjó* af opr. *fraiu*; det got. *spívan*, som ved Omlyd i Oldn. bliver *spýa* (f. *spiua*), skulde i præt. have *speiv* (d. e. *spaiu*), men i dets Sted findes *spjó*; *jók* af *eiauk* (eg. *aiauk*). Af *ísarn* dannes med udeladt S *járn* (eg. *iarn*); ligeledes bliver det opr. *unsar*, assimileret *úsar*, til *vár* (eg. *úar*).

Consonanter. Halvvocalerne J og V svare ganske til de samme i Oldnorsk. Men hvor V som Fremlyd i i Gotisk er svag Læbe-Aspiration, nemlig foran R og L, er det i Oldn. bortfaldet, findes derimod i Oldsvensk foran R; f. Ex. *vlits*, oldn. *litr*; *vrikan*, oldn. *reka*, oldsv. *vreka*. Ogsaa ellers som Fremlyd foran U eller O er V, og foran Á og Ú J bortfalden; som *vulfs*, oldn. *ulfr*; *vóþjan*, oldn. *œpa* (o: *ópja* med Omlyd); *jér* (o: *jaar*), oldn. *ár*, Aar; *jugg*, oldn. *ung* (undertiden *jung*). Denne Bortfalden af J finder især Sted, hvor JÚ skulde have Omlyden JÝ. Det got. JIV skulde i Oldn. blive JJÓ eller JJÚ, men sammen-smelter til JÓ eller JÚ, hvis Omlyd JÝ ligeledes bliver til Ý. Saaledes bliver det gotiske Maanedsnavn *Jiulís* aldeles svarende til det oldn. *Ýlir* (eg. *Jýlir*), og da denne egentlig faldt fra Midten af November til Midten af December, kaldes November Maaned i det got. Kalendarium *fruma jiulís*, o: den første Deel af *Jiulís*. Da det neppe kan betvivles, at *Ýlir* (*Jýlir*) er en Afledningsform af *Júl* eller *Jól*, maa saaledes ogsaa Goterne have haft denne Fest, hvis Navn i deres Sprog altsaa har været *jiul* eller pl. *jiula*.

VA og VI blive efter en Consonant i Oldn. ofte til O, som *kvinó*, oldn. *kona* f. *kvena*, gen. plur. *kvenna*; *kvi-man*, oldn. *koma* f. *kvima*, præt. *kvam* og *kom*.

De stumme Consonanter ere i Gotisk og Oldnorsk egentlig aldeles de samme, men en tilsyneladende Forskjel opstaar ved den ovenfor omtalte, afvigende Betegnings-maade af den svage Aspiration. Saaledes bruges i Labial-klassen i Oldn. baade som Indlyd og Udlyd sædvanligviis F, hvor Gotisken har deels B, deels F, f. Ex. *giban*, *gaf*, *gaft*, oldn. *gefa*, *gaf*, *gaft*, ja endog foran T oftest P, s. *asta*, oldn. *aptan*, skjönt rigtignok ogsaa mange Codices have *geva*, *afan*. I Lingvalklassen udtrykker Ð (i gamle Codices þ) baade D og þ, f. Ex. *fadar*, oldn. *faðir*; *bró-þar*, oldn. *bróðir*. I Gutturalklassen udtrykker G haade G og H, f. Ex. *dragans*, oldn. *dreginn*; *slahans*, oldn. *sleginn*.

Dog er et saadant indlydende eller udlydende G, der egentlig forestiller H, mere tilbøjeligt til at assimileres, f. Ex. *slahan*, oldn. *slá*, aldrig *drá* af *dragan*. I Imperativer og Præteriter af sterke Verber forhærdes i Oldn. D og G efter L og N til T og K, som *bitt* f. *bind*, *hélt* f. *hæld*, *gékk* f. *géng*.

En mærkelig Overgang finder Sted fra det got. D til det oldn. G, som *fidóor*, oldn. *fðgur* (ɔ: *fjögour*) *tvaddjé*, oldn. *tveggja*, *vaddjus*, oldn. *veggr*, og omvendt, som *bāgms*, oldn. *baðmr*.

Særegen er ogsaa Overgangen af þL til FL, som i *þliuhan*, hvormed det oldn. *flýja* er beslægtet.

Det i Oldnorsken saa vidt gennemførte Assimilations- og Opslugnings-System foraarsager ogsaa mange tilsyneladende Afvigelser fra Gotiskens; thi ej alene opsluges Nasalerne foran deres Tenuer og Media i skarpt udtalte Stavelser, som *batt* f. *bant*, *gakk* f. *gank*, *hlekkja* f. *hlenkja*, *ykk* f. *ynkr* (eg. *inkor*), og ligeledes Afledningsvocalerne I og U, forhærdede til J og V, efter Consonanter, som *ben* for *banj*, *røða* f. *róðja*, *glögg* f. *glaggv*; men ogsaa GH eller H, J, V, IV, HV, VH, som Indlyd eller Udlyd, og N foran S, og den foregaaende kørte Vocal bliver i dette Tilfælde forlænget; f. Ex. got. *tagr*, oldn. *tár*, en Taare; got. *fehu*, oldn. *fé* (eg. *féu*; E forlænget formedelst det bortfaldne H); got. *aiv*, oldn. Afledsformen *ævi* (eg. *ajvi*, *ævi* med Omlyd formedelst det opslugte J); got. *kniu*, oldn. *kné* (eg. *knev*, men V opslugt og E til Erstatning forlænget); got. *saiuala*, oldn. *sál*, Sjæl; got. *fraiv*, oldn. *fræ* (ɔ: *frá* med Omlyd formedelst det opslugte I); hvorledes dette og lignende Former ogsaa faa -jó ɔ: *eiu*, *aiu*, er forhen omtalt; got. *sehvan*, oldsv. *séa* (ɔ: E forlænget formedelst det opslugte HV), oldn. *sjá*, da E bliver til J og A til Erstatning forlænges; got. *ehv*, acc. af *ehvs*, Hest; oldn. *jó* (ɔ: først *éu*, hvor E er forlænget formedelst det opslugte HV; dernæst É forandret til J, og V forlænget til Ó som ovenomtalt; got. *hauh*, oldn. *há*, høj (eg. *hach*;

men VH opslugt og A forlænget; i Oldsvensk, hvor AU lyder Ö, er Formen *hög*, o: *haug* f. *hauhr*); got. *anst* af *unnan*, oldn. *ást*; got. *ans*, oldn. *ás*; got. *hunsł*, oldn. *húsl*, Offer; got. *uns*, oldn. *oss*, hvor Fordobblingen af S erstatter den tabte Qvantitet. Foran D og N assimileres R paa lignende Maade, idet D eller N fordobbles; som got. *huzd*, oldn. *hodd*; got. *razn*, oldn. *rann*. LL opsluger et følgende D eller þ (see § 31). Voldsomst har Opslugningen virket ved de reduplicerende Verba (see § 39), f. Ex. got. *hlaihlauþ*, oldn. *hljöp* (med udeladt L, *hlaiuþ*, *hleiauþ*, der ej kunde bringes i een Stavelse uden ved at forandres til *eiau* efter det oftere omtalte Princip); got. *haihald*, oldn. *hált* (eg. *haihalt*, med udeladt H *haialt*, *heialt*, *héalt*, *hél*t; i Oldsvensk *hjalt*). S opsluges undertiden mellem to Vocale, f. Ex. got. *isarn*, oldn. obsolet *isarn*, sædv. *járn* (o: *iarn*, med udeladt S); got. *unsar*, oldn. *vár* (o: *úsar*, *ívar*, *vár*, see ovenfor).

I Enden af Ord bortkastes i Oldn. ofte N, f. Ex. i Infinitiver, Præt. plur., ja endog ND, f. Ex. *némun*, oldn. *nánu*, *nimand*, oldn. *nema*.

Til det Gotiske S eller Z som Indlyd og Udlyd svarer ofte det oldnorske R, f. Ex. i Comparativendelserne *íza*, *iza*, oldn. *ari*, *iri*; som *blindóza*, *blindari*; *batiza*, *betri*; *us* præpos., oldn. *ur*; *aiz*, oldn. *eir*, Erts; *versiza*, oldn. *verri* (eg. *verriri*); *hausjan*, oldn. *heyra* (eg. *haurja*). Dog findes i gamle oldnorske Haandskrifter S i Formerne *es* (conjunction); *est*, *es*, du er, han er; *vas*, *vast*, *vas*, jeg, du, han var; inf. *vesa*, være, part. *vesandi*, værende, hvor dog det sædvanlige er R, neml. *er*, *ert*, *var*, *vart*, *vera*, *verandi*. Af *vers* finder man og den afledede Form *versna*, ikke *verrna*.

Lydomflytning fra Lattn og Græsk, især i de stumme Consonantklasser.

36. Gotisk, som de øvrige germaniske Sprog, har

en Mængde Rodord tilfælles med Latinen og Græskén, dog saaledes, at de tilsvarende Ord kun ere gjenkjendelige paa Consonanterne, der ligesom danne deres Beensystem, og, hvad de stumme Consonanter angaar, saaledes, at disse i de tilsvarende Ord ej ere ganske de samme i Gotiskén paa den ene Side, som i hine to Sprog paa den anden, men hver inden sin Lydklasse modificeret efter en bestemt Conseqvens. Det viser sig saaledes som Hovedregel, at hvor Græsk eller Latin har en Tenuis, har Gotiskén Aspirat (sterk og svag); hvor hine have Aspirat, har Gotiskén Media, og hvor hine have Media, har Gotiskén Tenuis. Samme Forhold har ogsaa ganske vedligeholdt sig i Angelsaxisk og Oldnorsk. Man kan saaledes opstille de cor-responderende Rækker:

Latin el. Græsk	P. II.	T.	C.	K.	F.	Φ.	Θ.	H.	X.	B.	G.	F.	D.	Δ.
Gotisk, (Oldn.,	F.	þ.	H.		B.	D.	G.	P.	K.	T.				

Angels.)

Ligeledes findes hyppigt i Got. S, hvor Græskén har Spiritus, men Latinen allerede S; i Gotisk VI, hvor Græskén har Y, Latinen U eller R.

Disse Hovedregler ere dog ej i enhver Enkelthed gennemførte; imidlertid sporer man endog i de fleste Afvigelser en vis Conseqvens. De Forandringer, som indlydende Media undergaar, ere en væsentlig Aarsag til den tilsyneladende Afvigelse; derhos maa man undertiden i Græskén og Latinen, forat indsee det rette Forhold, tage obsolete Former og Dialectformer i Betragtning.

I Labialklassen fremtræder Conseqvensen mindre fuldstændig, fordi P som Begyndelsesbogstav hverken i Got., Oldn. eller Angels. findes i egne germaniske Ord. Ellers spores den, f. Ex.

pes, ποῦς, ποδός — got. *fótus*, (oldn. *fótr*, angels. *fót*).
pater, πατήρ — got. *faðar* (oldn. *faðir*, angels. *fāder*).
quatuor (gl. *petuor*, æol. πέντερες) — got. *fidwér*, oldn. *fjögur*, angels. *feówer*.

septem, ἑπτα (Roden *sep-* επ-) got. *sibun*, hvor B fore-
stiller svag Aspirat, see § 27 (oldn. *sjaui* ɔ: Sdrg.
af Brydningsf. *siavu*; angels. *seofon*).

super, ὑπέρ — Got. *ufar* (oldn. *yfir*, angels. *ofer*).

ferre, φέρειν — *beran* (oldn. *bera*, angels. *beran*).

frater, φράτωρ — got. *bróþar* (oldn. *bróðir*, angels.
bróþor).

I Dentalklassen fremtræder Consequensen derimod ty-
deligst, f. Ex.

tolerare, τολᾶν — got. *þulan* (oldn. *þola*).

tacere — got. *þahan* (oldn. *þegja*).

tendere, τεινείν — got. *þanjan* (oldn. *þenja*, angels. *þe-
nian*).

tres, τρεῖς — got. *þrīs* (oldn. *þrír*, angels. *þrí*).

θυγάτηρ — got. *dohtar* (oldn. *dóttir*, angels. *dohtor*).

ducere — got. *tiuhan* (hvoraf oldn. *tog*).

lacrima (eg. *dacrima*), δάκρυ — got. *tagr* (oldn. *tár*,
angels. *teár*).

lingua (eg. *lingua*) — got. *tuggó* (oldn. *tunga*, angels.
tunge).

sedere — got. *sitan* (oldn. *sitja*, angels. *sittan*).

I Latinen er, ligesom i den æoliske Dialect, undertiden
F (Φ) indtraadt istf. Θ, f. Ex. i *fera* (æol. φήρ), ellers
Θήρ, oldn. *dýr*.

I Gutturalklassen maa det bemerkes, at Latinen her,
ligesom Gotisken, betegner sin Aspiration med H. Expl.:
caput — got. *haubiþ* (oldn. *höfuð*, angels. *heafod*).

cornu, κέρας — got. *horn* (oldn., angels. *horn*).

calamus, κάλαμος — got. vistnok *halams* (oldn. *halmr*).

κλίπτης — got. *hliftus*.

aqua — got. *ahva* (oldn. *á*).

decem, δέκα — got. *tehun*.

equus — got. *ehvs* (oldn. *jór*).

hostis (eg. fremmed) — got. *gasts* (oldn. *gestr*, angels.
gäst).

χέω — got. *giutan* (oldn. *gjūta*, angels. *geótan*).

ἔχειν — got. *aigan* (oldn. *eiga*, angels. *agan*).

genu, γόνυ — got. *kniu* (oldn. *kné*, angels. *cneov*).

γυνή — got. *kvinō* (oldn. *kona*).

Denne regelmæssige Bogstavovergang har man kaldet Lydomflytning. I Oldhöjtydsken vare oprindelig Forholdene som i Gotisken, men siden ere de flyttede et Skridt videre, saaledes at hvor Gotisken har Aspirat, har Oldht. Media (s. *þulan*, oldht. *doljan*); hvor Got. har Media, har Oldht. Tenuis (s. *bera*, oldht. *piru*); hvor Got. har Tenuis, har Oldht. Aspirat (s. *kniu*, oldht. *chnio*, got. *tuggó*, oldht. *zunka*).

Exempler paa andre af de ovenomtalte Overgange ere *soror* (eg. *sosor*, *svesor*, got. *svistar*), *securis* (eg. *secusis*, *sequisis*, *ēquisis*), got. *aqvizi* (oldn. *ōx*, eg. *akvs*, men V udeladt og A omlydt; af *ōx* dannes det afledede *ōxi* eller *exi*, eg. *akvsi*, hvor V og I stride om Omlyden, og snart det ene, snart det andet faar Overhaand).

II. Flexionslære.

A. *Flexibilia*.

37. Af de gotiske Sprogs Taledeler kunne Verbum, Nomen og Pronomen modtage Flexion, de øvrige, nemlig Adverbium, Præposition, Conjunction og Interjection, ere inflexible. Ethvert Ord, der flecteres, har visse Former, af hvilke de øvrige dannes, saaat man, naar man kjender hine, regelmæssigt deraf kan danne disse. Hine kaldes derfor Kjendeformerne. De ere i Verberne: Præs. inf., 1 pers. sg. præter. ind.; 1 pers. plur. præter. ind., og præter. particip. I Nomina er Kjendeformen Gen. sing.

Flexion skeer enten ved Aflyd (see § 26 og 38) eller ved tilføjede Endelser. Aflyden finder Sted i Verberne,

Endelser tilføjes baade i Verber og Nomina. De ere enten vocaliske, naar de begynde med en Vocal, eller consonantiske, naar de begynde med en Consonant. Endelserne, især de consonantiske, tilføjes somoftest ved Hjælp af en Flexionsvocal. Flexionsvocalen bestemmer, til hvilken Conjugation et Verbum, eller til hvilken Declination et Nomen hører.

Verber, som danne Kjendeformerne ved Aflyd eller paa en dermed analog Maade, og Nomina, hvis Kjendeformer dannes ved Endelser, der ej indeholde noget N, kaldes sterke; svage kaldes derimod de Verber, der danne Kjendeformerne ved tillagte Endelser, og de Nomina, hvis Kjendeforms Endelser indeholde Bogstavet N. Egentligt burde man maaskee heller inddele Nomina i lukte (o: sterke) og aabne (o: svage), thi de sidste staae ingenlunde i det Forhold til hine, som de svage Verber til de sterke. De svage Verber ere samtligen afledede, og kunne saaledes tænkes borte fra Sproget i den ældste Periode; de aabne Nominalformer udgjøre derimod en organisk Deel af Sprogbygningen.

Afledningsvocalen, som i et afledet Ord altid er føjet umiddelbart til Stammen, kommer under Flexionen ofte i Berørelse med Endelsen eller Flexionsvocalen; den bliver da enten staaende, oftest forhærdet til Halvvocal, eller den sammendrages med Endelsen eller Flexionsvocalen, hvorved en tilsyncladende Afvigelse i Flexionen opstaar. En saadan Indvirkning af Flexionsvocalen finder især Sted ved Verberne, dog ogsaa ved Nomina. Ofte findes tvende Afledningsvocaler ved Siden af hinanden, f. Ex. i *sankvjan* (V og I), *sunjón* (I og A).

Verbalflexion.

38. De sterke Verber kunne efter Aflyden henføres til følgende Klasser efter de foran, § 26 opstillede Rækker:

1) De som have i præs. inf. I, præt. sg. A, præt. plur. U

og præt. part. U. De ere alle kjendelige derpaa, at deres Rodstavelse er lang ved Position. (At Brydn. E f. I og O f. U gjør sig gjeldende foran H og R, forstaar sig af sig selv).

Ex. brinnan — brann — brunnum — brunnans.

siggvan — saggv — suggvum — suggvans.

hilpan — halp — hulpum — hulpans.

verpan — varp — vorpum — vorpans.

2) De som have i præs. inf. I, præt. sg. A, præt. plur. Ê, præt. part. I eller V, det første foran liqvīdæ (M, N, R) det sidste foran mutæ. De ere alle kjendelige derpaa, at Rodstavelsen er kort.

Ex. stilan — stal — stelum — stulans.

niman — nam — nênum — numans.

beran — bar — bêrum — borans.

giban — gab — gêbum — gibans.

ligan — lag — lêgum — ligans.

vrikan — vrak — vrêkum — vrikans.

Undtagelsesviis har *brikan* præt. part. *brukans*; rime-
ligviis har ogsaa *stikan* *stukans*. *Trudan* har *trad*, *trê-
dum*, *trudans*; det er det eneste Verbum, som har U i Præ-
sens. Man skulde ellers formode, at denne Klasse opr.
har bestaaet af tvende, de som havde I i Præs. inf. og
præt. part., og de, som i disse Kjendeformer havde U,
men at de to Klasser senere ere blandede mellem hinanden.

Anm. *Bidjan* indskyder i Præs. et Aflednings-I (J); dog findes ogsaa
Formerne *bida* og *bidan*.

Frehnan indskyde i Præs. et Aflednings-N, som ligeledes bort-
falder i præt. ind. og part. At *divan*, *snivan* have præt. *dau*, *snau*,
er forhen omtalt § 22.

3) De, som i præs. inf. have Î (II, EI) eller IU, præt.
AI eller AU, præt. pl. I eller U; ligesaa præt. part. De
ere kjendelige derpaa, at de i præs. inf. have en Sammen-
sætning af I med paafølgende Vocal, enten I, hvilket danner
Î (EI), eller U, hvilket danner IU. Præteritum dannes saa-
ledes ved at forandre det første I til A; præt. plur. og
part. ved at udelade det. Saaledes falder denne Klasse i

to Afdelinger, a) de paa Î, AI, I, og b) de paa IU, AU, U.

Ex. Afd. a: sktnan — skain — skinum — skinans.
 driban — draif — dribum — dribans.
 gripān — graip — gripum — gripans.
 stīgan — staig — stigum — stigans.
 þīhan — þaih — þehum — þehans.
 bltan — bait — bitum — bitans.

Afd. b: skiuban — skauf — skubum — skubans.
 hniupan — hnaup — hnupum — hnupans.
 tiuhan — tauh — tohum — tohans.
 giutan — gaut — gutum — gutans.
 kiusan — kaus — kusum — kusans.

4) Den 4de Aflyds-Klasse viser sig allerede mindre original, eller i en mere secundær Form, thi den har i præs. ind. A, uden Position, hvilken Vocal nærmest tilhører præt. sg. af 2den Klasse. Den har i præt. sg. og plur. Ô (opr. U), præt. part. A, og er kjendelig ved det korte A i Præsens.

Ex. svaran — svôr — svôrum — svarans.
 anan — ôn — ônum — anans.
 alan — ôl — ôlum — alans.
 dragan — drôg — drôgum — dragans.
 slahan — slôh — slôhum — slahans.
 hlaþan — hlôþ — hlôpum — hlaþans.

Alle disse Verber kunde man i deres oprind. Tilst. tænke sig flecterede efter 2 Kl. s. *ilan* — *al* — *elum* — *ulans* o. s. v.

Anm. Ogsaa her findes enkelte Ord med Aflednings-J i Præsens, bortkastende dette i præt., neml. *frapjan*, *hafjan*, *hlahjan*, *raþjan*, *skapjan*, *skapjan*, *vahjan*.

Standan betragtes som om det blot lød *stadan*, præt. *stôþ*.

39. Disse ere de egentlige Aflyds-Klasser. Men der gives endnu en Deel sterke Verber, der allerede i Præsens have en decideret Præteritums-Vocal, nemlig A med Position, Ê, AI, AU eller Ô. Disse kunne i præt. egentl. ej faa

nogen Aflyd, men danne dog sterke Præterita ved Reduplication, idet de nemlig sætte foran Rodstavelsen en ny Stavelse, bestaaende af Begyndelsesbogs' avet med Diphth. AI, dog saaledes at BL, HL, HV, SK, SP, ST begge gjentages, og at Ord, der begynde med en Vocal, kun faae AI. Til hver af de nævnte Klasser kan saaledes føjes en Reduplicationsklasse, dog gjør det Slægtskab, der finder Sted mellem 2den og 4de Kl., sig ogsaa her gjeldende; efter Analogien skulde nemlig Verbet have A i Præs. inf., men vilde da kun blive at henhøre til 4de alm. Aflydsklasse; det er derfor kun de, hvilke allerede i Præs. have Ê, Pluralis-Vocalen, som ere de egentl. Reduplicationsverber, og selv de fleste af disse danne dog præt. med Ô, hvorved de ogsaa foruden Redupl. faae Aflyd. Ogsaa de, der ere at henhøre til 3die Klasse, neml. de, i hvilke Diphthongen AI slutter Roden, antage samme Forandring.

Expl. Redupl.-Kl. 1) A med Position.

haldan — haihald — haihaldum — haldans.
 hahan — haihah — haihahum — hahans.
 (o: haggan eller haghah).
 saltan — saisalt — saisaltum — saltans.

Redupl.-Kl. 2).

- a. Uden Aff.-ô: slépan — saislép — saislépum — slépans.
- b. Med Aff.-ô: tékan — taitók — taitókum — tékans.
 grétan — gaigrôt — gaigrôtum — grétans.

Redupl.-Kl. 3).

- a. haitan — haihait — haihaitum — haitans.
 aikan — aiaik — aiaikum — aikans.
 vaian — vaivô — vaivôum — vaians.
- b. aukan — aiauk — aiaukum — aukans.
 hlaupan — hlaihlaup — hlaihlaupum — hlaupans.
 stautan — staistaut — staistautum — stautans.

Redupl.-Kl. 4).

blótan — blaiblôt — blaiblôtum — blótans.
 hvópan — hvaihvóp — hvaihvópum — hvópans.

40. De svage Verber danne præteritum ved tilføjede Endelser, i sing. 1 pers. *-ida*, plur. 1 pers. *-idédum*, part. *-iþs*. Disse Endelser faae en Modification eftersom Verberne savne Bindevocal, eller have forskjellig Afledningsvocal. Derved opstaae 2 svage Conjugationer.

Iste svage Conj. Uden Flexionsvocal. Med Afledningsvocalen I (J).

Her føjes Præteriti-Endelserne til Roden, med Udeladelse af Afledningsvocalen, f. Ex.

sókjan — sökida — sökidedum — sökips.

brannjan — brannida — brannidedum — branniþs.

lagjan — lagida — lagidedum — lagiþs.

Hvorledes denne Conjugation ellers efter Præsens-Flexionen deler sig i to Klasser, skal siden anføres.

Ilden svage Conj. med Flexionsvocalen A.

a) uden Afledningsvocal.

haban — habaida — habaidédum — habaiþs.

þulan — þulaida — þulaidédum — þulaiþs.

b) med Afledningsvocalen A.

Denne sammensmelter i Flexionen med Bindevocalen til Ó, t. Ex.

salbón (f. salba-an) — salbóða — salbóðédum — salbóþs.

Nogle Verber af første Conj. udelade I i præteritum, t. Ex. *bimaminjan*, *bimaminda*. TD forandres derved til ST, s. *kaupasta* f. *kaupatda*, G eller K til H, s. *bohta* f. *bug-ta* (§ 28).

Afledede Verber paa *-nan* conjugere Præsensformerne sterkt, Præteritumsformerne svagt efter II, b.

fullnan — fullnóða — fullnóðédum — (præt. part. fattes).

Nogle Verber af II. b. have et Aflednings-J foran Afl.-A, f. Ex. *sunjón*, *gasibjón*.

Andre have begge Former, nemlig *hausjan* eller *hausjón*, *suþjan* eller *suþjón*.

Personal- og Modal-Flexion.

41. Endelserne ere:

Indicativ.			Conjunctiv.			Imperativ.	Partic.
1	2	3	1	2	3	1	2
Præsens Sing. -a	-is	-ip.	-u	-is	-i.	(sterkt) <i>n</i>	(svagt) -i -an <i>ps</i> .
Dualis -ôs	-ats.		-iva	-its.		-ats.	
Plur. -am	-ip	-and.	-ima	-ip	-ina.	-am	-ip.
Indicativ.			Conjunctiv.			Partic.	
1	2	3	1	2	3		
Præteritum.							
a. sterkt. Sing. - <i>n</i>	-t	-	<i>n</i>	-au	-is	-i.	-ans.
Dualis -u	-uts.			-iva	-its.		
Plur. -um	-up	-un.		-ima	-ip	-ina.	
b. svagt. Sing. -ida	-idês	-ida.		-idêdjau	-idêdts	-idêdi.	
Dual. -idêdu	-idêduts.			-idêdîva	-idêdîts.		
Plur. -idêdum	-idêdup	-idêdun.		-idêdîma	-idêdîp	-idêdîna.	-îps.
Passivum.							
Præs. Ind.	1	2	3	Conj.	1	2	3
Sing. -da	-za	-da.		-idau	-izau	-idau.	
Plur.	-nda.			-indau.			

I Conjunctiv præs. og i Passivum af baade sterke og svage Verber er Flexionsvocalen overalt uadskillelig A, i Conj. præt. af sterke uadskillelig I. Disse uadskillelige Flexionsvocaler anvendes endog i Verber, som ellers ej bruge Flexionsvocal, og de udelukke Brugen af de andre Flexionsvocaler, der ellers henhøre hver til sin svage Verbal-conjugation. At Flexionsvocalen I i præt. conj. bliver til J foran AU, og sammensmelter med I til Î, følger af § 20, ligesaa, at den uadskillelige Flexionsvocal A sammensmelter i 2den svage Conj. Klasse b. med Afledningsvocalen A til Ô, opslugende alle følgende Vocaler.

Præt. conj. dannes altid af Plur. præt. ind., s. *brunnum-brunnjau*.

Anm. 1. Ved alle Endelser, der begynde med A, udelade Verberne af Ilden svage Conjugation Klasse a. Flexionsvocalen, der ellers maatte have sammensmeltet med hiin til Ô.

Anm. 2. Da man har fundet Former paa *-adau* og *-andau*, og ligeledes Former paa *-ada*, der svare til Medium i den græske Original, har man og opstillet Medialformerne *-ada*, *-anda* i 3 pers. sg. og plur. Ind.; *-adau*, *-andau* i Conjunctiv.

Anm. 3. At de svage Præteriti-Endelser oprindelig skulde være præt.

af et tabt Verbum *dídan, dad, dédum, didans*, som nogle have paa-
staaet, synes lidet troligt, da Endelsen er *-ida, -ids*, o. s. v., ikke
da, -dés. 1 pers. sing. i Indicativ lyder paa Guldhornindskriften
-iddó, hvilket synes at være den ældre og rigtigere Form.

Paradigmer:

42. Sterke Verber: t. Ex. *giutan, slépan*.

Præs. Ind.	giuta	giutis	giutip	Conj.	giutau	giutais	giutai
	giutós	giutats			giutaiva	giutais	
	giutam	giutip	giutand.		giutaima	giutaiþ	giutaina.
Præt. Ind.	gaut	gaust	gaut		gutjau	gutis	guti
	gutu	gututs			gutlva	gutlts	
	gutum	gutup	gutun		gutlma	gutlþ	gutlna.
Imp. Sing.	2. giut.	Dual. 2. giutats	Pl. 1. giutam	2. giutip.			
Part. præs.	giutands,	præt. gutans.					

Præs. slépa	slépis	slépiþ	Pass. Ind.	Conj.
slépós	slépats		Sg. 1. giutada	gjutaidau
slépam	slépiþ	slépand.	2. giutaza	giutaizau
			3. giutada	giutaidau
Præt. saislép	saislépt	saislép	Pl. 1.	
saislépu	saisléputs		2. } giutanda.	} gjutaindau
saislépum	saislépuþ	saislépun &c.	3.	

43. Svage Verber.

Her opstaar med Hensyn til de Tilfælde i Præsens-
flexionen, hvor Afledningsvocalen I stöder sammen med I
som Flexionsvocal, en Forskjel; eftersom Verbet

a) har lang Rodstavelse ved Vocal eller Position, eller
bestaar af flere Stavelser. I dette Tilfælde sammen-
drages ved Sammenstöd Afledningsvocalen I og
Endelsesvocalen I begge til *Î* efter § 20 t. Ex. *sóktis*,
eg. *sókiis*.

b) eller har kort Rodstavelse. I dette Tilfælde ved-
bliver det første I som J, undtagen i præs. impera-
tiv sing., hvor II ligeledes bliver *Î*.

Iste svage Conj.

Paradigmer:

Præs. Ind.	a) sókja	sókis	sókiþ	Conj. sókjau	sókjais	sókjai
	sókjós	sókjats		sókjaiva	sókjais	
	sókjam	sókiþ	sókjand	sókjaima	sókjaiþ	sókjaina

b) lagja	lagjis	lagjiþ	lagjau	lagjais	lagjai
lagjós	lagjats		lagjaiva	lagjaits	
lagjam	lagjiþ	lagjand	lagjaima	lagjaiþ	lagjaina.

Præteritum

Ind.

Conj.

sókida(dó)	sókidês	sókida	sókidédjau	sókidédts	sókidédi
sókidédu	sókidéduts		sókidédlva	sókidédts	
sókidédum	sókidédup	sókidédun	sókidédlma	sókidédip	sókidédlna.

lagida(dó) o. s. v.

lagidédjau o. s. v.

Imperat. Sing. sókl Dual. sókjats Plur. 1. sókjam 2. sóklþ

lagt — lagjats — lagjam lagip

Part. sókjands — sókiþs

Anm. At de sterke Verber, der have Præs. inf. paa *-jan*, flectere
Præs. som *lagjan*, begribes let.

Ilden svage Conj.

a. haba	habais	habaiþ	habau	habais	habai
habós	habats		habaiva	aits	
habam	habaiþ	haband	habaima	habaiþ	habaina
habaida &c.			habaidédjau &c.		
habai — habats			habam — habaiþ		

Part. habands habaiþs

Pass. habada

habaidau &c.

b. Her sammensmelte overalt Afledsvocalen A og Bindevocalen
A til Ó; i denne lange Vocal opsluges enhver tilstødende Endelses-
vocal, det være sig A, I, eller en Diphthong.

Ind.

Conj.

Præs.	spilló	spillós	spillóþ	spilló	spillós	spilló
	spillós	spillóts		spillóva	spillóts	
	spillóm	spillóþ	spillónd	spillóma	spillóþ	spillóna.
Præt.	spillóda o. s. v.			spillódedjau o. s. v.		
Imp. Sg.	spilló	Dual. spillóts	Plur. spillóm	spillóþ		
Part. Act.		spillónds	Pass. spillóþs			
Pass. Ind.		spillóda	Conj. spillódau &c.			

44. **Anomaller.** Tolv Verber have allerede i Præsens en sterk Præteritifform, af hvis Plural. de danne svagt Præter. ved at tilføje Endelsen *-ida*, syncoperet til *-da*, og forandret til *þa* i *kunnan* (§ 31), til *ta* efter G, H, S (§ 28). De kunne alle henføres under bestemte Aflydsrækker, med Undtagelse af *mag*.

Præs. Ind. sing.	plur.	Præt.	Pr. part.	Inf.
1. kann	kunnum	kunþa	kunþs	kunnan
þarf	þorbum	þorfta	þorfts	þorban
dars	dorsum	dorsta	dorsts	dorsan
2. man	munum	munda	munds	munan
skal	skulum	skulda	skulds	skulan
nah	"	nohta	nohts	nohan
3. wait	vitum	vissa	vits	vitan
aih	aigum	aihta	aihts	aigan
daug	dugum	dohta	dohts	dugan
4. môt	môtum	môsta	môsts	môtan
ôg	ôgum	ôhta	ôhts	ôgan
og endelig mag	magum	mahta	mahts	magan.

Præs. conj. bliver naturligviis *kunnjau*, *skuljau* o. s. v., aldeles efter Flexionen af sterke Præterita.

Sammensætninger som *gakunnan*, *ufkunnan* flecteres regelm. som *haban*; ligesaa *vitan* og *munan* i Sammensætninger.

Til denne Verbalklasse hører og *viljan*, præt. *vilda*; men mangler præs. ind., istf. hvilket bruges præs. conj., flecteret som præt. conj. af sædvanlige Verber, altsaa *viljau*, dual. *viltva*, pl. *vilíma*.

Briggan har Præsens regelmæssig sterkt, præt. svagt, *brahta*.

Gaggan har Præs. sterkt, ligesaa præt. part. *gaggans*. Man skulde vente præt. *gaigagg*, men det findes aldrig, og suppleres derimod af en anden tabt Rod med det svage, uregelmæssige Præteritum:

iddja, iddjês, iddja;
iddjêdu, iddjêduts
iddjêdum, iddjêdup, iddjêdun.

Kun eengang forekommer det svage præt. *gaggida*, der dog forudsætter præs. *gaggjan*.

Visan, være, danner sine Former af tre Rødder.

Præs. Ind. im	is	ist	Conj.	sijau	sijais	sijai
siju	sijuts			sijaiva	sijaits	
sijum	sijup	sind		sijaima	sijaiþ	sijaina

Præt. Ind. vas	vast	vas	Conj. vésjau	vésls	vési
vésu	vésuts		vésiva	veslts	
vésun	vésup	vésun	vésima	vestp	vésina

Præs. part. visands.

Med forandret Betydning: *manere*, gaar det regelm. efter 2den sterke conj. — *visan* — *vas* — *vésun* — *visans*.

45. **Tempora, dannede ved Hjælpeverber.** Futurum udtrykkes, naar Hjælpeverbum dertil bruges, ved et af de tre Hjælpeverber *skulan*, *haban* eller *duginnan* (begynde) med Infinitiv; og paa denne Maade kan man ej alene betegne det directe, men ogsaa det indirecte eller præteritiske Futurum, f. Ex. *galagidedun þó vorda in hertin sinamma*, *kviþandans*, *hva skuli þata barn verþan*; *faginó jah faginón duginna*; *taujiþ jah taujan habaiþ*; *gasehvands þó si ustohana habaida verþan fram frauþin garéhsn*.

Præteritum passivi indic. eller conj. udtrykkes efter Talens Beskaffenhed ved præt. part. med præsens af *visan*, eller præt. af *verþan*, f. Ex. *gameliþ ist*, *kviþan ist*; *gadailiþs varþ*, *gahrainiþs vas*.

Plusquamperfectum passivi udtrykkes ved præt. part. med præt. af *visan*; f. Ex. *gabundans vas*, *atvorþans vas*.

46. **Sammenligning med Oldnorsk.** I Oldnorsk fremtræde nøjagtigen de samme Aflydsformer, som i Gøtiskan, undtagen forsaavidt Forskjellen mellem U og O tillader Oldnorsken i 3die Klasse at tilvejebringe en større Afvexling, idet U i præt. plur. bliver O i præt. part., s. *brutum* — *brotinn*. Derhos bevirker den sterke Sammen-
dragning af de reduplicerende præterita (see § 35), at der i Oldn. kun findes to Reduplications-Klasser, idet 1ste, 2den, 3die a) og 4de kun faae É, f. Ex. *falla*, *féll*, (opr. *feifall*, *feiall*, *fiáll*, oldsvensk *fjall* eller *fjoll*), *lata*, *lét* (opr. *leilót*, *leiót*, *liót*, eller *leót*); *heita*, *hét*, (opr. *heiheit*, *heieit*); *blóta*, *blét*, (opr. *bleiblót*, *bleiót*, *bliót*

eller *bleøt*); 3die Klasse b) faar JÓ, f. Ex. *auka, jök* (eg. *eiak, iak*); ja undertiden findes ogsaa her Ê, thi *klaupa* f. Ex. har stundom *hlép* ved Siden af det sædvanlige *hljöp*. Den voldsomme Sammen dragning af AU til Ó gjør igjen, at *höggva*, eg. *kaggva*, som i præt. skulde have *héggv* (opr. *heihaggv, heiaggv, hiaggv*) faar *hjó*, da GGV ombyttes med U (paa Runestene ofte *hiuu*); imidlertid findes og Formen *hjög* (o: *hjaggv*). *Búa*, eg. *biggva*, har ogsaa *bjó*, hvilket forklares saaledes, at *biggva* först brydes til *bjaggva*.

Dualis findes ej i Oldn., ligesaa lidet som Passivum.

I Personal flexionen hersker en bestemt Tilbøjelighed til at forkorte alle Endelser, i hvilke ingen lang Vocal taales; saaledes svarer A oftest til got. Ê, I til got. Î. De af denne Tendens følgende Sammen dragninger undlade dog ikke ved tilbagebleven Omlyd at vise, hvor et J har været tilstede som Flexionsvocal, som i præt. conj.; f. Ex. *føra* af *fórum*; *bæra* af *bárum* (eg. *fórja, bárja*). Den samme, allerede ovenfor (§ 20) antydede Analogi med Hensyn til I som Aflednings- og Flexions-Vocal aabenbarer sig aldeles bestemt i de svage Conjugationer; her fremtræder I efter en lang Rodstavelse, naar ingen Vocal følger, og opsluges foran en Vocal, medens det omvendt efter en kort Rodstavelse fremtræder som J foran Vocal, og opsluges, naar ingen Vocal følger. I mange Tilfælde svarer I i Oldn. som Endelsesvocal til det got. A, som *lagði*, got. *lagida*, *stolinn*, got. *stulans*; og derfor er det ogsaa, at Formen *lagidó* i 1ste Person, oldn. *lagða*, synes at være rigtigere end det sædvanlige *lagida*, der svare til oldn. *lagði*. Udeladelsen af N i Endelser, endog ND, er forhen omtalt; merkeligt er det dog, at, hvor dette N er beskyttet ved et følgende A, bibeholdes det i Oldsvensk; f. Ex. *værin*, oldnorsk *væri*, 3 pers. plur. præt. conj., got. *vésina*; *hafn*, oldn. *haf*, 3 pers. plur. præs. conj., got. *habaina*. Sterkest er Afkortningen i de svage Præterita, hvor ej alene det

förste I i Endelsen bortkastes, men Endelserne selv sammen-
drages.

I Former, hvor Goterne have *-am*, har Oldn. *-um*,
etslags Omlyd, bevirket ved Slægtskabet mellem Labialen
og V.

Nominalflexion.

47. Nominalflexionen er enten sterk eller svag,
(lukket eller åben). See § 36.

Substantiver. De sterke Substantiver kunne
henføres til tre Hoved-Declinationer, eftersom den herskende
Flexionsvocal er A, I eller Ü. Hver af disse Declinationer,
den anden undtagen, deler sig igjen i tre forskjellige
Flexionsmaader, en for hvert af de tre Kjøn. Den anden
Declination har kun Masculina og Feminina.

De sterke Substantivers Flexion bærer i Gotisk allerede
Spor af en Formforblanding, saaledes at ej alene enkelte
Former af den ene Underafdeling ere komne over i den
anden, men endog nogle ere komne i en urigtig Hoved-
afdeling. Dette vil let sees af det Følgende.

48. De gotiske Substantivers sterke Flexions-Endel-
ser, saadanne som de forekomme hos Vulfila, sees af
følgende Paradigmer:

1ste Declination. Flexionsvocal A.

	Masculinum.	Neutrum.	Femininum.
Sing. Nominativ.	fisk-s	horn	gib-a
Vocativ.	fisk	horn	gib-a
Accusativ.	fisk	horn	gib-a
Genitiv.	fisk-is	horn-is	gib-òs
Dativ.	fisk-a	horn-a	gib-ai
Plur. Nom. Voc.	fisk-òs	horn-a	gib-òs
Accusativ.	fisk-ans	horn-a	gib-òs
Genitiv.	fisk-ê	horn-ê	gib-ò
Dativ.	fisk-am.	horn-am.	gib-òm.

2den Declination. Flexionsvocal I.

	Masculin.	Femininum.
Sing. Nominativ.	balg-s	anst-s
Vocativ.	balg	anst
Accusativ.	balg	anst
Genitiv.	balg-is	anst-ais
Dativ.	balg-a	anst-ai
Plur. Nom. Voc.	balg-is	anst-Is
Accusativ.	balg-ins	anst-ins
Genitiv.	balg-ê	anst-ê
Dativ.	balg-im.	anst-im.

3die Declination. Flexionsvocal U.

	Masculinum.	Neutrum.	Femininum.
Sing. Nominativ.	sun-us	feh-u	hand-us
Vocativ.	sun-u	feh-u	hand-u
Accusativ.	sun-u	feh-u	hand-u
Genitiv.	sun-aus	feh-aus	hand-aus
Dativ.	sun-au	feh-au	hand-au
Plur. Nom. Voc.	sun-jus	fore-	hand-jus
Accusativ.	sun-uns	kommer	hand-uns
Genitiv.	sun-ivê	ej.	hand-ivê
Dativ.	sun-um.		hand-uns.

- Anm. 1. Som *fisks* gaae *bagms*, *himins*, *vulfs*, *figgrs*, o. fl.
 Som *horn* gaae *vord*, *sigis*, *silubr*, o. fl.
 Som *giba* gaae *erpa*, *piuda*, *razda*, o. fl.
 Som *balgs* gaae *gasts*, *gards*, *sauþs*, o. fl.
 Som *ansts* gaae *alps*, *hords*, *sóks*, o. fl.
 Som *sunus* og *handus* gaae *tunþus*, *piudinassus*, *kinnus*, o. fl.
 Som *fehu* gaar *geru*.

- Anm. 2. Ved nærmere Sammenligning mellem disse Endelser synes de at have udviklet sig af visse for alle tre Declinationer og Kjøn fælles Ur-Former, hvilke for Masculinum kunne opstilles saaledes:

Sing. Nominativ.	-s.	Plur. -s med foreg. Vocal.
Vocativ.	-„	-s — — —
Accusativ.	-„	-ns — — —
Genitiv.	-s med foreg. Vocal.	-aa
Dativ.	Vocal.	-m — — —

Disse Endelser, forbundne med de tre Flexionsvocaler, blive:

	1. Med A.	2. Med I.	3. Med U.
Sing. Nom. Voc.	-s	-s	-s
Voc. Acc.	-„	-„	-„

Genitiv.	-as	-is	-us
Dativ.	-a.	-i.	-u.
Plur. Nom. Voc.	-aas	-iis	-uus
Accusativ.	-ans	-ins	-uns
Genitiv.	-ää	-ää	-ää
Dativ.	-am.	-im.	-um.

Neutrum sluttede sig til Masculinum, saaledes at Nom. og Voc. sing. stedse antog Accusativ-Formen, og Nom. Voc. og Acc. plur. rimeligviis i hver Klasse blot have föjet Flexionsvocalen A, I, eller U til Roden.

Femininerne derimod heftede i Sing. et A umiddelbart efter Roden, ligeledes med Bibeholdelse af Accusativformen i Nom. og Voc. sing. I Plur. heftedes Flexionsvocalen efter Roden, dobbelt i Genitiv; i Accusativ beholdes Nominativformen.

	1. Med A.	2. Med I.	3. Med U.
Sing. Nom. Voc. Acc.	-a	-i	-u
Genitiv.	-aas	-ais	-aus
Dativ.	-aa	-ai	-au
Plur. Nom. Voc. Acc.	-aas	-iis	-uus
Genitiv.	-aaaä	-iiää	-uuää
Dativ.	-aam.	-iim.	-uum.

Betrægter man nu de forhen anförte Paradigmer, vil man finde, at intet fremviser den her fremstillede Böjningsform ganske reen. Renest fremtræder den i 1ste Decl., hvori i Masc. og Neutr. kun Genitiv sing. *-is* er laant af 2den Declination, i Fem. kun Dat. sing. *ai* (f. *aa* el. *ó*) laant af 2den. Plur. er reent; i Fem. er Genitiv *aaaä* (o: *óë*) sammendraget til *ó* efter § 23.

I 2den Declination er Masc. reent, med Undtagelse af Dativformen *-a*, laant af første Decl. istf. I. Fem. har i Nom. sing. og hele Plur. laant Masculinsformen.

I 3die Declination maa det först mærkes, at Flexionsvocalen U næsten antager Charakteren af Afledningsvocal, og derfor endog bibeholdes i de Former af Masc., hvor ellers den blotte Rod fremtræder uden Endelsevocal, f. Ex. Acc. *sunu*, eller kun med Tilføjelse af en Consonant, f. Ex. Nom. *sunus*. Denne Bibeholdelse af Flexionsvocalen har igjen bevirket, at Masculinet har optaget mange Feminins-Former, nemlig i Gen. og Dat. sing., i Nom. og Gen. pluralis, hvor dog U i *uus* og *uuää* er blevet til I eller J (see § 24); saaledes staar *sunjus* f. *sunvus* eller *sunuus* og *sunivé* f. *sunivé* og dette f. *sunuut*. Femininet har igjen ligesom i 2den Decl. antaget Masc.

Formen i Nom. sing. og Gen. Dat. pl., hvorved Masc. og Fem. ere blevne hinanden lige.

I Oldnorsk svarer Masc.-Endelsen *-r* til det gotiske *-s*, og forresten forkortes Endelserne, ligesom i Verbalflexionen, saaledes at de aldrig udgjøre nogen lang Stavelse; *ús, ais, aus* bliver til *-ar*; *d, é, iut, ans* til *-a*; *ís, ius* til *-ir*; *ins* til *-i*; *uns* til *-u*. Femininiformen *-ar* i Genitiv er her ogsaa trængt over i Masculina af 2den Declination, f. Ex. *matr, g. matar*, men mange Masculin. af 2den Declination have ogsaa i Gen. *-s*, og andre snart *-s*, snart *-ar*, om hinanden, saaledes at man i Oldn. ingen bestemt Grændse kan drage mellem begge disse Declinationer. I 3die Decl. spiller ogsaa i Oldn. U en større Rolle end sædvanlig Flexionsvocalerne, thi den virker, skjönt bortfalden, Omlyd allerede i Nominativ sing., som *björn, hōnd, g. bjarnar, handar*. Derhos vise de omlydte Pluralisformer *synir, hendr*, at en Forandring af UU til IU ogsaa her maa have fundet Sted. Formerne af 3die Declination have i Feminin aldeles Overhaand, de have endog trængt ind i 1ste og 2den, hvor Nom. *mörk, g. markar* viser, at et U har været tilstede, og plur. *merkr* eller *merkir* ved Siden af *markir* ere ligeledes analoge med *hendr* f. *hendir (handjus)*. Dativerne ere i Oldn. mest afvigende fra Gotikken, thi her fremtræder i Sing. I i Masc. for A efter sædvanlig Analogi (ligesom ofte i Verbal-Flexionen); og dette I virker endog i 3 Decl. Omlyd, og er bibeholdt i Feminin, uagtet 1ste og 2den Decl. have *-u*; i Plur. er ved det Slægtskab, Labialen M har med V-Lyden, ethvert oprindeligt *-am* eller *-im* omlydt *-um*. Overhoved viser den oldnorske sterke Substantivflexion paa det tydeligste Fortsættelsen af den Forvirrings- eller Blandingsproces, der allerede har taget sin Begyndelse i Gotikken, men her endnu er saaledes i sin Barndom, at det Oprindelige med Bestemthed kan paapeges.

Anm. 3. Naar Stammen i et Ord ender med en Diphthong, indtræde foran vocaliske Endelser de i § 22 omtalte Forandringer; f. Ex. Masc. *þiu*, nom. *þius*, gen. *þiuis*, nom. pl. *þivós*; masc. *naus*, gen. *navis*; neutr. *kniu*, gen. *knivis*. Dog findes Fem. *stana* i alle Casus med uforandret AU.

Anm. 4. Masc. *végs* har Nom. pl. *végós*, Dat. *végim*; *aivs* har Acc. pl. *aivins*, Dat. *aivam*. Femininet *haims* gaar i pl. efter 1ste Decl., nom. *haimós*; ligeledes danne verbale Feminina paa *-íns* Nom. og Gen. pl. efter 1ste Decl., som *galaubtns*, Nom. pl. *galaubtnós*, Gen. *galaubtnó*. Verbalia paa *óns* og *aíns* synes i Regelen at gaae efter 2den Decl., og derfor kun undtagelsesviis at danne Gen. pl. paa *Ó*.

Anm. 5. Naar Stammen ender paa S, tilføjes i Nom. intet nyt S, f. Ex. masc. *urruns*, fem. *afstass*, *gakviss*. I Masculina udelades ofte ogsaa S efter R, f. Ex. *ver*, *stiur*, og dette er i 2 Decl. det regelmæssige.

Anm. 6. Naar i Substantiver af 1ste Declination et Aflednings-I følger umiddelbart efter Rodstavelsen, da indtræde i Flexionen de i § 20 og § 25 omtalte Forandringer; derhos er at merke, at Feminina, hvis Rodstavelse er lang, eller som foran Endelsen have en Aflednings-Stavelse, i Nominativ og Vocativ bortkaste A, f. Ex. *bandi*, acc. *bandja*, *fraistubni*, acc. *fraistubnja*. Til Ord med lang Rodstavelse maae ogsaa de Ord regnes, hvis Rodvocal er en Diphthong, om den end formedelst det paafølgende I er forandret, f. Ex. *mavi*, egentlig *maui*, acc. *mauja*. Casusformerne fremstille sig saaledes:

Masculinum.		Neutrum.		Femininum.
Med kort		Med kort		
Med kort	Med lang	eller lang	Med kort	Med lang
Rodstavelse.	Rodst.	Rodst.	Rodst.	Rodst.
S. N. harjis	herðis	ríki	vinja	mavi
Voc. hari	herdi	ríki	vinja	mavi
Acc. hari	herdi	ríki	vinja	mauja
Gen. harjis	herðis	ríkjis	vinjós	maujós
Dat. harja	herdja	ríkja	vinjai	maujai
Pl. N. V. harjós	herdjós	ríkja	vinjós	maujós
Acc. harjans	herdjans	ríkja	vinjós	maujós
Gen. harjê	herdjê	ríkjê	vinjô	maujô
Dat. harjam	herdjam	ríkjam.	vinjôm	maujôm

Neutra med lang eller afledet Stavelse burde egentlig ogsaa have Í istedetfor JI i Gen. Sing., og man finder virkelig Genitiver som *andbahtis* af *andbahti*, *valdufnis* af *valdufni*, *traustis* af *trausti*, *gaverpis* af *gaverpi*. Vi kunde derfor maaskee ansee os berettigede til, ogsaa i Neutr. med lang Stavelse at opstille Formen med Í som den rigtige eller regelmæssige, og opføre Formen med JI alene som en Undtagelse. See ovenfor § 20.

I Ord af 2den Decl. forekommer intet Aflednings-I; i Ord af 3die Declination fremtræder det kun som J foran Endelserne.

Anm. 7. Der gives flere Ord, hvis Kjøn man af de forhaandenværende Sproglevninger ej kan erfare, og hvis Flexion, forsaavidt som de tilhøre 2den eller 1ste Declination, derfor ogsaa er uvis; f. Ex. *ahaks*, *sauls*, *staks*, *bistugkos*, *fullips*, der ligesaavel kunne være Feminina af 2den Decl., som Masculina. Accusativerne *raip*, *vókr*, *slép* og

flere andre kunne ligesaavel være Masculina, som Neutra. Dog kan man vel i de fleste Tilfælde slutte sig til Kjønnets af de beslægtede Sprog. Ved andre Ord, der ej forekomme i Plur., er det uvist, om de gaae efter 1ste eller 2den Decl., s. *striks*, *vorms*, *vrahs*.

Gup, gen. *gups*, har pl. *guda*, hvoraf det sees, at det oprindelig har været Neutrum, ligesom det oldn. *guð*, men er ligesom dette efter Christendommens Indførelse blevet anseet som Masculinum. Forskjellen mellem O og U har tilladt Oldn. at anvende den vilkaarlige Adskillelse *god*, Afgud, *guð*, eneste Gud.

49. Anomalier. Slægtordene *fadar*, *bróþar*, *doh-tar*, *svistar* declineres, uagtet de to første ere Masculina, de to sidste Feminina; aldeles paa samme Maade, nemlig:

Sing. Nom.	Voc. bróþar	Plur. bróþrjus
Acc.	bróþar	bróþrun
Gen.	bróþra	bróþré
Dat.	bróþr	bróþrum.

At ogsaa Ordet *móðar* maa have existeret i det Gotiske, og isaafald været fleceteret som *bróþar*, er sandsynligt.

Participia activi, brugte substantivisk, ere Masculina, og fleceteres saaledes:

Sing. Nom.	gibands	Plur. gibands
Voc. Acc.	giband	gibands
Gen.	gibandis	gibandê
Dat.	giband.	gibandam.

Saaledes gaar ogsaa *ménóþs*, af hvilke dog Voc. Acc. sing., og Nom. Voc. Gen. plur. i de forhaandenværende Sproglevninger tilfældigviis ej forekomme.

Femininerne *alhs*, *borgs*, *brusts*, *miluks*, *spords* fleceteres saaledes:

Sing. Nom.	alhs	Plur. Nom. alhs
Voc. Acc.	alh	Voc. alhs
Gen.	alhs	Gen. alhê
Dat.	alh.	Dat. alhim.

Saaledes kunne ogsaa *dulþs* og *vehts* gaae, men de fleceteres ogsaa regelmæssigt. *Nahts* gaar som *alhs*, undertagen at det har Dat. pl. *nahtam*.

50. **Svag Substantivflexion.** Den deler sig ligeledes i tre Klasser, een for hvert Kjønn. Hver af disse

Klasser synes oprindeligen at have haft to Afdelinger, den ene med A, den anden med I til Flexionsvocal; men i Masc. og Neutr. ere begge Afdelinger faldne sammen til een, idet Gen. og Dat. Sing. have I, de övrige Casus A eller dets Udvidelse Ô. Femininum derimod har begge Afdelinger, og med fordoblet Vocal, nemlig Ô (3: AA), eller Î (3: II). Endelsernes Forbindelse med Stammen sees af følgende Paradigmer:

		Masculinum.	Neutrum.	Femininum.	
				Flex.-Voc. A.	Flex.-Voc. I.
Sing.	Nom. Voc.	han-a	aug-ô	tung-ô	aip-î
	Acc.	han-an	aug-ô	tung-ôn	aip-în
	Gen.	han-ins	aug-ins	tung-ôns	aip-îns
	Dat.	han-in	aug-in	tung-ôn	aip-în
Plur.	Nom. Voc.	han-ans	aug-ôna	tung-ôns	aip-îns
	Acc.	han-ans	aug-ôna	tung-ôns	aip-îns
	Gen.	han-anê	aug-anê	tung-ônô	aip-înô
	Dat.	han-am	aug-am	tung-ôm	aip-îm.

Saaledes gaee ogsaa masc. *aha*, *ahma*, *guma*, fem. *kvinô*, *sternô*, *magapî*, *marî*, neutr. *hertô*, *ausô*, o. fl., samt en Mængde Afledninger ved I eller U, s. masc. *gudja*, *arbja*, *frauja*, fem. *brunjô*, *bandvô*, neutr. *sigljô*; og Diminutiver, dannede ved L, som *magula*, masc. af *magus*, *mavilô*, fem. af *mavi*, *barnilô*, neutr. af *barn*.

Anm. 1. I masc. *ohsa* og *aba*, og neutr. *namô* og *vatô*, bortkastes i plur. Flexionsvocalen i Casus, der ende paa en Vocal, f. Ex. *ohsnê*, *abnê*, *vatnê*, *namna*, *vatna*; i Dat. pl. indskydes derimod et N, s. *ohsnam*, *abnam*, *namnam*, *vatnam*, hvilket synes at vidne om, at den oprindelige Dativ-Endelse har været — *anam* (med Flexionsvocalen I *înam*); og dette leder os igjen til at antage et opr. — *ônôm* og *înôm* i Fem. Som oprindelige Endelser for den svage Flexion kunde derfor maaske opstilles:

		Masc.	Neutr.	Fem.	
		Fl.-Voc. A.	Fl.-Voc. I.	Fl.-Voc. A.	Fl.-Voc. I.
Sg.	N. V.	-a	-i	-aa	-ii
	Acc.	-an	-in	-aan	-iin
	Gen.	-ans	-ins	-aans	-iins
	Dat.	-an	-in	-aan	-iin

Pl. N. V.	-ans	-ins	-aana	-iina	-aans	-iins
Acc.	-ans	-ins	-aana	-iina	-aans	-iins
Gen.	-anê	-inê	-anê	-inê	-aanô	-iinô
Dat.	-am	-im	-am	-im	-aam	-iim.

Anm. 2. Hvorledes *maþa* og *skíma* declineres, saavel som deres Kjønn, er uvist.

Anm. 3. Afledningsvocalerne I og U fremtræde her stedse som J og V, og frembringe derfor ingen tilsyneladende Flexionsforandring.

51. Anomalier. Halv sterkt halv svagt gaae *manna* og *fôn*. Det sidste mangle Pl.

Sing. Nom.	manna	fôn	Pl. Nom.	mans, mannans
Voc.	manna	fôn	Voc.	mans
Acc.	mannan	fôn	Acc.	mans, mannans
Gen.	man	funins	Gen.	mannê
Dat.	mann	funin	Dat.	mannam.

Fadrin bruges i Nom. og Acc. som Masc. Plur., dog forekommer og det regelmæssige *fadrin*, Neutr. sing.; i plur. *fadrina*, af hvilken de øvrige Casus suppleres.

52. **Egennavne.** Af nationale gotiske Egennavne forekomme naturligviis ingen i Vulfilas Bibelooversættelse, og man kjender dem kun saaledes som de forekomme i latinske og græske Skrifter, tildeels omformede, saa at deres oprindelige Form ej altid er kjendelig, end mindre deres Flexion. Af sikre Navne kunde man anføre *Ermanaríks*, *Alaríks*, *þiudaríks*, *Vailamérs*, *Amalasveinþa*, *Attila*, *Tótila*, o. fl. I de fundne Diplomer forekomme blandt andre Navne *Sunjaifriþas*, *Uftahari*, *Viljariþ*, hvilke forudsætte den Egenhed ved Flexionen, at ved sterke Former, som de to sidste, udelades Nominativ-Endelsen *-s*, medens de ellers gaae efter 1ste Declination, *Uftahari* som *harjis* og *Viljariþ* som *fisks*; ved den svage Form tilføjes derimod i Nom. et S, medens *Sunjaifriþas* forresten maa antages at gaa som *hana*. Det samme er idetmindste Tilfældet med flere græske eller hebraiske Navne paa *-as*, som *Andreas*, *Annas*, medens andre græske eller hebr. Navne uden *-s* gaa som *fisks*. Ex.: *David*, *Simón* som *fisks*, dog uden Nom.

—s; *Levvis* som *herdis*, *Sidóna*, *Syria* som *giba*, *episkopus* som *sunus*, *Héla* som *hana*, *Korinþó*, *Ekklesjó* som *tuggó*, *Bépsfagi* som *aífi*. Enkelte Ord have og bibeholdt de græske Endelser, som *Iudaia*, Acc. *Iudaian*, Gen. *Iudaias*, Dat. *Iudaia*.

53. **Adjectiver.** Den sterke Adjectiv-Flexion anvendes, ligesom i Oldnorsk, hvor Adjectivet staar ubestemt, (*góðr maðr*), den svage, hvor den staar bestemt, og saaledes fornemmelig, hvor et demonstr. Pronomen gaar foran, (*hinna góði maðr*). Flexionen er ligesom ved Substantiverne forskjellig for hvert Kjøn, dog saaledes at Neutrum her, som sædvanligt, slutter sig til Masculinum, paa Nom. Voc. og Acc. Endelserne nær.

54. **Sterk Adjectivflexion.** Adjectivernes sterke Flexion er deri væsentligt forskjellig fra Substantivernes, at Endelserne ej, som i disse, sammensmelte med og modificeres af Flexionsvocalerne A, I eller U, men tilføjes uafhængigt af disse, saaledes at A ganske udelades i alle Casus, I udelades stundom i Nom. Sing., og forøvrigt fremtræder som J foran Endelsen; U ligeledes udenfor Nom. Sing. fremtræder forandret til J (see § 24).

Det nærmere sees af følgende Paradigmer:

a) med Flexionsvocalen A.

	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. N. V.	kalds	kaldata, kald	kalda
Acc.	kaldana	kaldata, kald	kalda
Gen.	kaldis	kaldis	kaldaizós
Dat.	kaldamma	kaldamma	kaldai
Plur. N. V.	kaldai	kalda	kaldós
Acc.	kaldans	kalda	kaldós
Gen.	kaldaizé	kaldaizé	kaldaizó
Dat.	kaldaim	kaldaim	kaldaim.

b) med Flexionsvocal I.

Sing. N. V.	sutis	suti, sutjata	sutja (sutis?)
Acc.	sutjana	suti, sutjata	sutja
Gen.	sutjis	sutjis	sutjaizós
Dat.	sutjanima	sutjamma	sutjai

Plur. N. V.	sutjai	sutja	sutjôs
Acc.	sutjans	sutja	sutjôs
Gen.	sutjaizê	sutjaizê	sutjaizô
Dat.	sutjaim	sutjaim	sutjaim

c) med Flexionsvocal U.

Sing. N. V.	hardus	hardjata, hardu	hardus
Acc.	hardjana	hardjata, hardu	hardja
Gen.	hardjis	hardjis	hardjaizô
Dat.	hardjamma	hardjamma	hardjai
Plur. N. V.	hardjai	hardja	hardjô

o. s. v.

Anm. 1. Da Nominativformen i Sing. sjelden forekommer, er man ved flere Adjectiver med Flexionsvocalen I uvis om dens rette Udseende. Da man imidlertid finder *erkns*, *sutis* ved Siden af *hrains*, *andanéms* o. fl., synes man som Hovedregel at kunne antage, at I opsluges efter en foregaaende lang Rodstavelse, men bliver staaende efter en kort, dog saaledes, at det i de øvrige Casus kommer frem som J. Stammevocalen I sammensmelter med Flex.-Voc. I til Î, som *fris* f. *friis*. En Vaklen maa og have fundet Sted ved Ord, hvor ellers en vanskelig Consonantcombination vilde fremkomme, thi man finder det usammensatte *erknis* ved Siden af det sammensatte *unerkns*; ligeledes har man vel sagt *ersis*, ikke *erss*.

De Adjectiver, der i Masc. bortkaste Flexionsvocalen I, bortkaste den og i Neutr. Nom. Voc. Acc. Sing., og beholde Endelsen S ogsaa i Nom. S. Fem., ligesom feminine Substantiver af 2den Declination. Om derimod de kortstavede Adjectiver ligeledes beholde S i Fem., er uvist. Adjectiver med Flexionsvocalen U beholde, ligesom Substantiverne, det masculine S i Nom. S. Fem.

Anm. 2. Den kortere og den længere Neutralform i Nom. Voc. Acc. Sing. bruges om hinanden, s. *all* og *allata*, *mikil* og *mikilata*. Dog synes den længere Form ej at have været brugelig i de Ord, der bortkaste Flexionsvocalen I.

Anm. 3. Med I og U som Flexionsvocaler maa I og U som Afledningsvocaler ej forvexles. Adjectiver med Afledningsvocalen I indskyde (efter § 25), ligesom Substantiverne, endnu et I foran Nom. Sing. Masc. S, og med det saaledes forekommende II forholdes aldeles som ved Substantiverne, efter § 20, f. Ex. *vilpís* f. *vilpiis*, *alpis* f. *alpiis*, *sakjis* f. *sakiis*, *niujis* f. *niuiis*. Forresten have de Flexionsvocalen A, og danne derfor ogsaa Nom. Sing. i Fem. paa -A, f. Ex.

vilpís, *vilpi* (*vilpjata*?) — *vilpja*.

sakjis, *sakji* (*sakjata*?) — *sakja*.

Flexionen bliver forresten aldeles lig Flexionen af Adjectiver med Fl.-Voc. I.

Afledningsvocalen U synes kun at forekomme i Adjectiver, der ogsaa have Flexionsvocalen U, og fremtræder da overalt som V; f. Ex. *þlakvus*, *þlakvu* eller *þlakevjata*, *þlakvus*, Acc. *þlakejana*, *þlakvu* eller *þlakevjata*, *þlakeja*.

Anm. 4. Sammenligner man den sterke Adjectivflexion med den tilsvarende oldnorske, vil man finde, at denne, uagtet mere modificeret fra den oprindelige og sammendragne, dog antyder et Par gamle Former, der i Got. savnes. Saaledes viser Endelsen *-ir* i Nom. Pl. Masc., sammenholdt med den tilsvarende i Substantivflexionen, at del gotiske *-ai* upaatvivlelig maa have tabt et Slutnings *-S*, og at Endelsen i ældre Tider har været *-ais*. Naar det gotiske Gen. af Fem. Sing. lyder — *aisós*, og man tager Hensyn til, at Oldnorsken dels ofte satte R, hvor Got. i Ind- og Udlyd har S eller Z, dels ynder kortstavede Endelser, altsaa *ar* istedetfor det got. *aas* eller *ós*, indseer man let, hvorledes f. Ex. Gen. Sing. fem. *góðaisós* kan lede til det oldn. *góð-rar* (d. e. *góð-irar*), isærdeleshed hvis man, hvad man af flere Sandsynlighedsgrunde er berettiget til, antager *isós* for den egentlige Endelse, og A for en staaende Bindevocal. Til Gen. pl. *góðaisé* eller *góðaisó* svarer ligeledes med fuldkommen Analogi det oldn. *góð-ra*. Men omvendt maa man da og fra det oldn. Dat. sing. fem. *góðri* være berettiget til at slutte til en ældre tilsvarende gotisk Form *góðaisai*, af hvilken den sædvanlige, *góðai*, kun er en Afkortning. Ogsaa i de øvrige germaniske Sprog fremtræder i Dat. Sing. Fem. af sterke Adjectiver en længere Form med R som indlydende Consonant aldeles paa samme Maade, som i Gen. Sing. Fem. og Gen. Pl. Til de gotiske Adjectiv-Endelser svare nemlig

-aisós (gen. sg. fem.) — *-aisé* ell. *aisó* (gen. pl.) og *-ai* (sg. fem.)

oldhøjtydsk <i>-érð</i>	<i>-érð</i>	<i>-érus</i>
oldsaxisk <i>-árð</i>	<i>-árð</i>	<i>-árð</i>
angelsaxisk <i>-re</i>	<i>-ra</i>	<i>-re</i>
liges. oldn. <i>-rar</i>	<i>-ra</i>	<i>-ri</i> .

At Antagelsen af den gotiske Form *(a)isai* ved Siden af *(a)isós* og *(a)isó* maa ansees for mere end blot Gisning, vise Prominal-formerne *þisós* (Gen. Sing. Fem.), *þisó* (Gen. Pl.) og *þisai* (Dat. Sing. Fem.), sammenlignede med hine Adjectiv-Endelser og ligeledes med de tilsvarende Former i de andre germaniske Sprog, nemlig: Oldhøjtydsk *derá* — *deró* — *deru*

Oldsaxisk *thera* — *theró* — *theru*

Angelsaxisk *þære* — *þara* — *þære*

Oldnorsk *þeirrar* — *þeirra* — *þeirri*.

Til Endelsen *-a* i Nom. Sg. af Fem. og Nom. Acc. Pl. af Neutrum svarer i Oldn. ligesom Substantivflexionen *-U*, der dog er bortfaldet, men har efterladt Omlyd, f. Ex. *kaldr*, *köld* (eg. *kald-u*.) I Oldn. kommer dette *-U* ogsaa frem i Neutr. pl. *tvau*, *þrjú*, *þau*, see nedenfor § 56 og 61.

55. Svag Adjectivflexion. Den svage Adjectivflexion har aldeles de samme Endelser, som den svage Substantivflexion, altsaa i Nom. Sing. Masc. *-a*, Fem. *-ó* eller *-í*, Neutr. *-ó*, o. s. v.

Herved er dog at merke, at Femininformen *-í* kun bruges i Comparativer og Participia Præsentis, hvilke ej danne Fem. paa *-ó*.

Paradigmer:

A. Adjectiver i Positiv og Superlativ.

	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. Nom. Voc.	<i>kalda</i>	<i>kaldó</i>	<i>kaldó</i>
Acc.	<i>kaldan</i>	<i>kaldó</i>	<i>kaldón</i>
Gen.	<i>kaldins</i>	<i>kaldins</i>	<i>kaldóns</i>
Dat.	<i>kaldin</i>	<i>kaldin</i>	<i>kaldón</i>
Plur. Nom. Voc.	<i>kaldans</i>	<i>kaldóna</i>	<i>kaldóns</i>
Acc.	<i>kaldans</i>	<i>kaldóna</i>	<i>kaldóns</i>
Gen.	<i>kaldané</i>	<i>kaldané</i>	<i>kaldónó</i>
Dat.	<i>kaldam</i>	<i>kaldam</i>	<i>kaldóm</i>
Ligesaa	<i>sutja</i>	<i>sutjó</i>	<i>sutjó</i> o. s. v.
Plur.	<i>sutjans</i>	<i>sutjóna</i>	<i>sutjóns</i> o. s. v.
	<i>hardja</i>	<i>hardjó</i>	<i>hardjó</i> o. s. v.

og af disse Paradigmer sees, at de Betingelser, under hvilke i Adjectiver med Flex.-Voc. I eller U, eller Afledningsvocal I, de nævnte Vocale fremtræde som enkelt J, her allerede i Nom. Sing. ere tilstede. Man kan derfor som praktisk Regel sige, at Nom. Sing. Masc. i den svage Form altid retter sig efter Acc. Sing. Fem. i den sterke.

B. Comparativer og Participia Præsentis.

	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. Nom. Voc.	<i>batiza</i>	<i>batizó</i>	<i>batizí</i>
Acc.	<i>batizan</i>	<i>batizó</i>	<i>batizín</i>
Gen.	<i>batizins</i>	<i>batizins</i>	<i>batizíns</i>
Dat.	<i>batizin</i>	<i>batizin</i>	<i>batizín</i>

Plur. Nom. Voc. Acc. batizans	batizôna	batizîns
Gen. batizanê	batizanê	batizînô
Dat. batizam	batizam	batizîm

Saaledes og Part. Præs. gibanda gibandô gibandt, o. s. v.

Anm. 1. Af Part. Præs. forekomme, naar det bruges adjectivisk, kun Nom og Voc. Sing. Masc. i sterk Form, ellers er det altid svagt. Derimod bruges det substantivisk i sterk Form, og flecteres da paa en egen Maade, s. o. § 49.

Anm. 2. Partic. Præteriti af sterke Verber paa *-ans*, af svage paa *-îps* eller *ôps* (s. o. § 40) flecteres aldeles som sædvanlige Adjectiver i Positiv.

Anm. 3. Comparativerne have kun den svage Form. Dette er ogsaa Tilfældet med de særegne Comparativer paa *-uma* (s. § 79), der og have Fem. *-t*, s. *astuma*, Fem. *astumî*, *fruma*, Fem. *frumî*.

Anm. 4. Om Comparationen, see nedenfor ved Orddannelsen § 79.

56. Numeralia.

Cardinalia. De tre første Cardinaltal declineres gjennem alle Casus; de øvrige, fra 4—19 inclusive, declineres kun i Genitiv, og, naar de staa substantivisk, i Dativ. Tierne fra 20—60 incl. dannes ved Sammensætning af Enerne 2—6 med Samlingstallet *tigus* (Dekade), og ere saaledes declinable. Paa samme Maade dannes Hundrederne fra 200—900 incl. ved Enerne 2—9 og Samlingstallet *hund*; Tusenderne ved Enerne med Samlingstallet *þúsundi*. Tallene fra 70—100 incl. ere derimod indeclinable. At de multiplicerede Samlingstal ej ere rette Cardinaltal, men Substantiver, der fordre Genitiv partitivus, forstaar sig af sig selv.

	Masc.	Neutr.	Fem.
1. Nom.	ains	ain, ainata	aina, declineres som sædv. Adjectiv.
2. Nom.	tvai	tva	tvôs
Acc.	tvans	tva	tvôs
Gen.	tvaddjê	tvaddjê	tvaddjô
Dat.	tvaim	tvaim	tvaim
3. Nom.	þris	þrija	þrijôs
Acc.	þrins	þrija	þrijôs
Gen.	þrijê	þrijê	þrijô
Dat.	þrim	þrim	þrim

4. *fidvôr*, Dat. *fidvôrim*.
5. *fimf*.
6. *sehs*.
7. *sibun*.
8. *ahtau*.
9. *niun*, Gen. *niunê*,
10. *tehun*.
11. *ainlif*, Dat. *ainlibim*.
12. *tvalif* — *tvalibim*, Gen. *tvalibê*.
13. *prijatehun*.
14. *fidvôrtehun*.
15. *fimftehun*, og saaledes rimeligviis videre.
- 20—60. *tvai-*, *þris-*, *fidvôr-*, *fimf-*, *sehs-* *tigjus*, Acc. *-tiguns*,
Gen. *-tigivê*, Dat. *-tigum*.
- 70—100. *sibun-*, *ahtau-*, *niun-*, *tehun-tehund*.
- 200—900. *tva-*, *þrija-*, *fidvôr-*, *fimf-*, *sehs-*, *sibun-*, *ahtau-*,
niund-hunda.

1000. *þúsundi*. 2000. *tvôs þúsundjôs* o. s. v.

Anm. 1. Flere af de her opstillede Former forekomme ej i de nu eksisterende Literatur-Levninger, men have maattet udfyldes efter Analogi. De ere: Gen. Fem *tvaddjô*, Nom. Masc. *þris*, og hele Fem. af dette Tal.

Anm. 2. Om Endelsen *-tehund*, der hos Vulfila oftere findes skrevet med *e* end med *ai*, bør læses *têhund* eller *tehund*, er uvist. Det sidste synes dog rimeligst, da *e* vel kan sættes for *ai*, men ikke omvendt, ligesom og Ordinalformen *tehunda* (*taihunda*) synes at tilhøre det samme Ord. Paa et enkelt Sted forekommer Gen. *niuntehundis* af *niuntehund*.

Anm. 3. *Twôs* (*tva-as*) svarer aldeles til det oldn. *tvær* (v: *tva-ar*); *tva* (oldn. *tvau*) skulde egentl. lyde *tvô* (*tva-a*).

Anm. 4. Til vort „begge“ svarer det got. *bai*, af hvilket foruden dette Nom. Masc. ogsaa Nom. Masc. *bans*, Dat. *baim* og Nom. Acc. Neutr. *ba* forekommer. Men disse Former, sammenlignede med Formerne af *tvai*, og med det oldn. Gen. *beggja*, der er analogt med *tveggja*, vise, at man er berettiget til at opstille Genitiverne *baddjê*, *baddjô*, og Femininformerne *bês* i Nom. og Acc. Foruden *bai* har ogsaa Gotisk den udvidede Form *bajôþs*, svarende til det oldn. *bâðir*; dog forekommer det kun i Nom., og i Dativ *bajôþim*.

57. Ordinalia. De declineres altid svagt, undtagen *anþar* (den anden), der gaar sterkt og regelmæssigt. De ere:

1. *fruma*, Neutr. *frumô*, Fem. *frumî*; af dette dannes

igjen Superlativet *frumists*, der tildeels forlader den numerale Charakter, og flecteres baade sterkt og svagt.

2. *anþar*, Neutr. *anþar*, Fem. *anþara*.
3. *þridja*. De övriga, der forekomme, ere 5. *fimsta*, 6. *sexta*, 8. *achtuda*, 9. *niunda*, 10. *tehunda*, 15. *fimmtahunda*.

Distributiva. Eneste forekommende Distributivtal er *tvíhnaí*, 3: *bini*, declineret regelmæssigt.

Collectiva. De 3 forekommende ere Masc. *tigus* (Decade), Neutr. *kund* (Hundrede) og Fem. *þúsundi* (Tusinde). *þúsundi* forekommer et eneste Sted som Neutr.

Multiplicativa. De dannes ved *-falþs*, s. *ainfalþs*, *þdurfalþs* o. s. v. og flecteres som Adjectiv.

§ 58. Pronomina.

Personlige Pronomina.

a) Uden Kjønsskjel.

		1 Person.	2 Person.	3 Person. (Reflexivum).
Singul.	Nom.	ik	þu	—
	Voc.	—	þu	—
	Acc.	mik	þuk	sik
	Gen.	mina	þína	sína
	Dat.	mis	þus	sis
Dualis.	Nom.	vit	jut(?)	—
	Voc.	—	jut(?)	—
	Acc.	ugkis (ugk)	igkvis	sik
	Gen.	ugkara	igkvara	sína
	Dat.	ugkis, ugk	igkvis	sis
Plur.	Nom.	vís	jús	—
	Voc.	—	jús	—
	Acc.	unsis, uns	izvis	sik
	Gen.	unsara	izvara	sína
	Dat.	unsis, uns	izvis	sis

Anm. 1. Formen *ugk* istf. *ugkis* forekommer kun et eneste Sted, og er der Dativ. Men ligesom i Plur. *uns* baade i Acc. og Dat. kan bruges for *unsis*, saaledes synes *ugk* ligeledes at maatte kunne bruges f. *ugkis* i begge Casus, og saaledes maaskee endog igt f. *igkvis*. Om *jut* er den rette Form for Nom. Dualis af 2den Person, er uvist.

Meget synes at tale for, at den har lydt *jit*; i Oldhøjtydsk lyder den *jiz*; i Oldsvensk og Angels. *git*; i Oldn. *it* eller *þit*; imidlertid har 2 Pers. Plur., hvor Formen *jus* i Got. er aldeles sikker, i hine Sprog heller intet *u*; den lyder nemlig i Oldhøjt. *ir*, i Olds. *gē*, i Angels. *ge*, i Oldn. *ér*, *þér*.

Anm. 2. Hvorledes Vocalen *y* i Oldn. er kommen ind i Dual- og Plural-Formerne af 2 Person, sees af Got. tydeligt. Det er nemlig skeet ved Assimilation eller sterk Omlyd, see § 35, S. 26. Formen *inkvar* er saaledes først blevet *ikkvar*, og dernæst *i* ved det paafølgende *v* paavirket til *y*. Det samme er Tilfældet med *i* i Formen *yðar*, der og skrives *yðvar*. Man skulde deraf tro, at det got. *isvīs* oprindelig har lydt *īpvīs*. Formen *uns* er i Oldn. ikke sammensmeltet paa sædvanlig Viis til *ús*, men til *oss*, (eg. *uss*); derimod er *unsar* bleven til *úsar*, og dette med udeladt *s* til *úar*, hvilket igjen efter Compensationssystemet er blevet *vár*.

59. b) Med Kjønsskjel. Fremstiller kun tredie Person.

		Masc.	Neutr.	Fem.
Sing.	Nom.	is	ita	si
	Acc.	ina	ita	ija
	Gen.	is	is	izōs
	Dat.	imma	imma	izai
Plur.	Nom.	is	ija	ijōs
	Acc.	ins	ija	ijōs
	Gen.	izē	izē	izō
	Dat.	im	im	im

Anm. 1. Acc. Plur. af Neutr. og Nom. Plur. af Fem. forekomme ej, men kunne med Sikkerhed sluttes af de andre Former.

Anm. 2. Dette Pron. svarer ganske til det nyhøjtydske *er*, *es*, *sie*, Oldht. *ir*, *ij*, *siu*; allerede i Angels. er det noget afvigende (*he* — *heó* — *heó*); i Oldn. findes intet tilsvarende, thi *kann*, *kon* er aldeles forskjelligt derfra.

60. Possessive Pronomina. De slutte sig til Genitiverne af de personlige, og ere følgende.

		Masc.	Neutr.	Fem.
1 Pers.	Sing.	mins	minata, min	mina
2 —	—	þins	þinata, þin	þina
3 —	(reflex. i alle Numeri)	sins	sinata, sin	sina
1 —	Dualis	ugkar	ugkar	ugkara
2 —	—	igkvar	igkvar	igkvara
1 —	Plur.	unsar	unsar	unsara
2 —	—	izvar	izvar	izvara

De declineres som regelmæssige Adjectiver, dog kun sterkt; hvorhos det maa merkes, at de dualiske og pluraliske paa *-ar* blot have den kortere Neutralform i Nom. og Acc. Sing., ej den længere paa *-ata*.

Exempler.	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. Nom. Voc. <i>mln-s</i>	<i>mln-ata, mln</i>	<i>mln-a</i>	
Acc.	<i>-ana</i>	<i>-ata, mln</i>	<i>-a</i>
Gen.	<i>-is</i>	<i>-is</i>	<i>-aizôs</i>
Dat.	<i>-amma</i>	<i>-amma</i>	<i>-ai</i>
Plur. Nom. Voc.	<i>-ai</i>	<i>-a</i>	<i>-ôs</i>
	<i>-ans</i>	<i>-a</i>	<i>-ôs</i>
	<i>-aizê</i>	<i>-aizê</i>	<i>-aizô</i>
	<i>-aim</i>	<i>-aim</i>	<i>-aim.</i>

Saaledes gaae og *þins, sins*, dog forekommer naturligviis det sidste som reflexivt aldrig i Nom. Sing. og Plur.

	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. Nom. Voc. <i>unsar</i>	<i>unsar</i>	<i>unsar-a</i>	
Acc.	<i>-ana</i>	<i>unsar</i>	<i>-a</i>
Gen.	<i>-is</i>	<i>-is</i>	<i>-aizôs</i>
Dat.	<i>-amma</i>	<i>-amma</i>	<i>-ai</i>
Plur. Nom. Voc.	<i>-ai</i>	<i>-a</i>	<i>-ôs</i>
Acc.	<i>-ans</i>	<i>-a</i>	<i>-ôs</i>
Gen.	<i>-aize</i>	<i>-aizê</i>	<i>-aizô</i>
Dat.	<i>-aim</i>	<i>-aim</i>	<i>-aim</i>

Saaledes gaa *ugkar, igkvar, izvar*.

Anm. Til *unsar* svarer i Oldn. en dobbelt Form, eftersom *uns* er assimileret til *ús* eller *oss*. Af *úsarr* kommer nemlig *úarr, várr*; af det sidste *oss(r)*, hvoraf Plur. nu og da forekommer.

61. Demonstrative Pronomina. De ere: a) *sa* = den; af *sa* dannes igjen ved Sammensætning med Partiklen *uh sah* = denne; b) *his* = denne; c) *jains* = hiin.

De flecteres saaledes:

a) *sa*.

	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. Nom. <i>sa</i>	<i>þata</i>	<i>sô</i>	
Acc. <i>þana</i>	<i>þata</i>	<i>þô</i>	
Gen. <i>þis</i>	<i>þis</i>	<i>þizôs</i>	
Dat. <i>þamma</i>	<i>þamma</i>	<i>þizai</i>	

Plur. Nom.	þai	þó	þós
Acc.	þans	þó	þós
Gen.	þizé	þizé	þizó
Dat.	þaim	þaim	þaim

En Instrumental-Casusform af Neutrum har bevaret sig, nemlig *þé* (oldn. *þvi*), der bruges foran Comparativer, og sammensat med Partiklerne *bí* og *du*: *bíþé*, *duþé*.

Anm. 1. Foran *ist* plejer *þata* at bortkaste det sidste A, s. *þat-ist*.

Anm. 2. *þó* (*þa-a*) svarer aldeles til det oldn. *þau* (*þa-u*), see § 54, ligesom *þós* (*þa-as*) til *þær* (*þa-ar*).

Anm. 3. Det sammensatte *sah* flecteres saaledes:

Sing. sah, þatuh, sôh	Plur. þuh, þôh, þôzuh
þanuh, þatuh, þôh	þanzuh, þôh, þôzuh
þizuh, þizuh, þizôzuh	þizéh, þizéh, þizôh
þammuh, þammuh, þizaih.	þaimuh, þaimuh, þaimuh.

Anm. 4. *Sa* og *sah* bruges ogsaa som bestemt Artikel.

b) *his*. Af dette forekomme kun de tre Former *hina* (Sing. Acc. Masc.), *hita* (Sing. Acc. Neutr.) og *himma* (Sing. Dat. Masc.), alle kun ved Tidsbestemmelser.

c) *jains*. Aldeles som et Adjectiv, dog kun i sterk Form.

62. Interrogative Pronomina. De ere: a) *hvas* (hvo i Almindelighed), b) *hvapar* (hvilket af to), c) *hvarjis* (hvilken af flere.)

De flecteres saaledes:

a) *hvas*.

	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. Nom.	hvas	hva	hvô
Acc.	hvana	hva	hvô
Gen.	hvis	hvis	hvizôs
Dat.	hvamma	hvamma	hvizai

Pluralis forekommer ikke, skjönt den sammensatte Form *hvanzuh* (see nedenfor § 64), og Analogien af det første Demonstr. synes idetmindste at godtgjøre Tilværelse af Accusativformen *hvans*. Men ogsaa i Angels. og Oldn. mangler Pluralis af de tilsvarende Ord (Angels. *hva*, neutr. *hvat*; oldn. *hvar*, neutr. *hvat*).

Ogsaa her findes Instrumentalformen *hvé* (oldn. *hvi*).

b) *hvapar*.

	Masc.	Neutr.	Fem.
Sing. Nom.	<i>hvapar</i>	<i>hvapar</i>	<i>hvaþara</i>

og fremdeles som *unsar*.

c) *hvarjis*.

Flecteres aldeles som *sakjis* (see § 54, Anm. 3).

63. Ubestemte Pronomina. Foruden *sums* (Nogen), der declineres som et regelmæssigt Adjectiv, dannes de ved *ains*, *hoas* ved Sammensætning med Suffixet — *hun*; f. Ex. *ainshun*, nogen (*aliquis*), *hvaashun*, nogen med foregaaende Negtelse (*ullus*).

Ainshun flecteres saaledes:

Sing.	<i>ainshun</i> , <i>ainhun</i> , <i>ainðhun</i>
	<i>ainnðhun</i> , <i>ainhun</i> , <i>ainðhun</i>
	<i>ainishuu</i> , <i>ainishun</i> , <i>ainaiðshun</i>
	<i>ainummèhun</i> , <i>ainummèhun</i> , <i>ainaihun</i>

Af *hvaashun* forekommer blot Nom. Sing. Masc.

64. Samlings-Pronomina. De dannes ved Sammensætning af de interrogative med Suffixet —*uh*, og ere: *hvazuh*, *þishvazuh*, *hvarjizuh*, *ainhvarjizuh*: Enhver af flere; *hvaparuh*, *ainhvaparuh*: Enhver af begge.

De flecteres:

a)	<i>hvazuh</i> , <i>hvah</i> , <i>hvðh</i>
	<i>hvanuh</i> , <i>hvah</i> , <i>hvðh</i>
	<i>hvizuh</i> , <i>hvizuh</i> , <i>hvizðzuh</i>
	<i>hvammèh</i> , <i>hvammèh</i> , <i>hvizaih</i> .

Af Plur. forekommer Acc. Masc. *hvanzuh*.

Paa samme Maade flecteres *þishvazuh*.

b)	<i>hvarjizuh</i> , <i>hvarjatðh</i> , <i>hvarjðh</i>
	<i>hvarjanðh</i> , <i>hvarjatðh</i> , <i>hvarjðh</i>
	<i>hvarjizuh</i> , <i>hvarjizuh</i> , <i>hvarjaizðzuh</i>
	<i>hvarjammèh</i> , <i>hvarjammèh</i> , <i>hvarjaih</i> .

Saaledes og *ainhvarjizuh*. Plur. mangler af begge.

Af *hvaparuh* forekommer kun Dat. Sing. Masc. *hvaþammh*.

65. Correlative Pronomina. De dannes ved Adj. *líks*, *lig*, *lauds*, *stor*, med For-Tilsætning af instr. *hvé* og part. *své*, nemlig:

hœlliks, hvordan, *svœlliks*, saadan.

hœtlauds, hvor stor, *svœtlauds*, saa stor.

66. **Relative Pronomina** existere ikke oprindeligen i de germaniske Sprog, men man hjælper sig ved relative Partikler, der enten staa alene, eller føjes enclitisk til Pronomina (f. Ex. oldn. *þanns* f. *þann es* eller *þann er*). Disse Partikler ere i Got. *izī* og *ī*, af hvilke den sidste bruges enclitisk, hvorved det iagttages, at et umiddelbart foregaaende S bliver Z (§ 11), og et foregaaende A ofte elideret. Ved Sammensætning af Pron. demonstr. *sa* med *ī* opstaar saaledes tilsyneladende et eget Relativpronomen, der flecteres saaledes:

Sing. Nom. <i>saī</i> , <i>þaī</i> , <i>sōī</i> , eller <i>si</i> ,	Pl. <i>þaī</i> , <i>þōī</i> , <i>þōzi</i>
Acc. <i>þanī</i> , <i>þaī</i> , <i>þōī</i>	<i>þanzi</i> , <i>þōī</i> , <i>þōzi</i>
Gen. <i>þizi</i> , <i>þizī</i> , <i>þizōzi</i>	<i>þizēt</i> , <i>þizēt</i> , <i>þizōt</i>
Dat. <i>þammi</i> , <i>þammi</i> , <i>þizait</i> .	<i>þaimt</i> , <i>þaimt</i> , <i>þaimt</i> .

I Nom. Sing. Fem. er den sammendragne Form *si* brugeligere end *sōī*.

B. *Inflexibilia*.

67. **Adverbier**. Blandt de hyppigst forekommende usammensatte Adverbier kunne merkes:

Tidsadverbier: *air* tidligst (oldn. *ār*), *ju* allerede, *noh* endnu, *nu* nu, *ufta* ofte (oldn. *opt*), *suns* snart, *hvan* nogensinde, naar. Stedsadverbier: *her* her, *þar* der, *hvar* hvor. Maade-Adverbier: *sta*, *svah* saa (oldn. *svá*), *ni* ikke, *ne* nei, *ja* ja. Ogsaa kunne flere Præpositioner og Conjunctioner bruges adverbialsk. See forresten Orddannelseslæren.

68. **Præpositioner**. Accusativ styre *and* langsmed, *for* for, *inuh* uden, *þerh* gennem, *undar* under, *viþra* mod.

Dativ styre *af* af, *alja* foruden, *fora* for, *miþ* med, *us* udaf (oldn. *or*).

Accusativ og Dativ styre *afar* efter, *ana* paa (oldn.

ā), *at* ved, *bi* ved, *om*, *du* til, *hindar* bagenfor, *uf* under, *ufar* over, *und* indtil (oldn. *und*).

Accusativ, Genitiv og Dativ styrer *in* ind, *i*, for-
medelst (oldn. *i*).

69. **Conjunctioner.** De hyppigst forekommende ere: *jah* og; *-uh* (enclitisk), det samme; *nih* (*ni-uh*) og ikke; *aip̃pau* eller, *andisuh* — *aip̃pau* enten — eller; *jap̃pē-jap̃pē*, det lat. *sive* — *sive*; *iþ*, *þan*, *aþþan*, *akt*, *ak* men; *auk*, *untē* thi; *þanuh*, *þaruh*, *nu*, *nuh*, *þannu* derfor; *jabai* hvis, *niba* hvis ikke; *þau* om ogsaa, *svēþauh* dog; *ē* Relativpartikel, svarende til det oldn. *er*; *hvaiva* hvor?; *spē* da, paa den Tid som; *bip̃ē* medens; *forþizt* før.

70. **Interjectioner.** Af disse findes kun faa, s. o, *vai* vee; *sai* seel; *hiri*, *hirjats*, *hirjiþ* hid.

III. Orddannelseslære.

71. Orddannelse skeer A) enten ved en indre Forandring af Roden, uden nogen anden Tilsætning, end hvad der er nödvendigt for at karakterisere den Ord-Klasse, hvortil Ordet hörer; eller B) ved et ydre Tillæg foruden hin nysnævnte Charakteristik. Naar dette Tillæg kun bestaar i visse Bogstavcombinationer, der i og for sig ej have nogen Betydning, kaldes det saaledes dannede Ord afledet; bestaar Tillægget i en anden Rod, kaldes Ordet sammensat. Den ydre Orddannelse skeer saaledes enten a) ved Afledning eller b) ved Sæmmensætning.

Afledning og Sæmmensætning finde iøvrigt sjelden Sted, uden i Forbindelse med den indre Forandring, saaledes at et afledet eller sammensat Ords Rod allerede forinden som-oftest har undergaaet en Modification.

72. **A. Indre Forandring.** Den indre Forandring i et Ords Stamme træffer Vocalen, der forandres efter

Aflydens Analogi. Som egentlige Rodord, eller Ord, hvori de oprindelige Rødder renest aabenbare sig, opstiller man derfor rettest sterke Verber, saaledes at man idetmindste til ethvert Nomen og Verbum maa tænke sig et sterkt Rodverbum, hvad enten dette findes i Sproget eller ej, og i sidste Tilfælde ansee det for at have været til, men i Tidens Løb at være gaaet tabt. De adjectiviske Adverbier slutte sig til Nomina, og saaledes til sterke Grundverber. De øvrige Adverbier og Partikler overhovedet ere derimod enten selv Grundformør, eller aabenbart afledede eller sammensatte.

Saamange Aflydsklasser, der gives, saamange Modificationer af Rodvocalen kan man og opstille. Som Exempler paa dette Slags Orddannelse kunne her anføres (blandt Exemplerne ere ogsaa afledede og sammensatte Ord optagne, hvorhos de tabte Rodverber ere betegnede med *):

Aflydsklasse 1. a. (§ 26). I — A — U.

Af Præsensformen:

bergs (subst. masc.) af *bergan*, *sinþ* (neutr.) af *sinþan**, *ga-bindis* (subst. fem.) af *bindan*, *vilvs* (adj.) af *vilvan*.

Af Præt. Sing. Formen:

saghs (subst. masc.) af *sighvan*, *dragk* (s. neutr.) af *drighan*, *bandi* (s. fem.) af *bindan*, *þarbs* (adj.) af *þerban**. *Arman* (verb.) af *erman**.

Af Præt. Plur. eller Præt. Part.:

borgs (s. f.) af *bergan*, *vunns* (s. f.) af *vinnan*. *Sorgan* (verb.) af *sergan**.

Aflydsklasse 1. b. I — A — Ê — U.

Af Præsensformen:

skilja (s. fem.) af *skilan**, *tils* (adj.) af *tilan**.

Af Præt. Sing. Formen:

vraks (s. m.) af *vrikan*, *staks* (s. f.) af *stikan**, *un-tals* adj. af *tilan**.

Af Præt. Plur. Formen:

végs (s. m.) af *vigan**, *anda-stét* (s. n.) af *sitan*, *ga-téms* (adj.) af *timan**.

Af Præt. Part. Formen:

kvums (s. m.) af *kviman*, *ga-bor* (s. n.) af *beran*.

Aflydsklassen A — Ô.

Af Præteriti-Formen:

sôp (s. n.) af *sâpan**, *bôta* (s. f.) af *batan**, *ga-dôbs* (adj.) af *daban**.

Aflydsklassen 2. a. II — AI — I.

Af Præsensformen:

anda-bit (s. n.) af *bitan*.

Af Præt. Sing. Formen:

vaips (s. m.) af *vîpan*, *staiga* (s. f.) af *stîgan*, *hnais* (adj.) af *hnivan*.

Af Præt. Plur. eller Partic. Formen:

vlits (s. m.) af *vlitan*, *vîpja* (s. f.) af *vîpan*, *un-vits* (adj.) af *vltan*.

Aflydsklassen 2. b. IU — AU — U.

Af Præsensformen:

ga-liug (s. n.) af *liugan*, *liuts* (adj.) af *liutan**, *liugan* (verb.) af *liugan*.

Af Præt. Sing. Formen:

laudja (s. f.) af *liudan*, *laus* (adj.) af *liusan*.

Af Præt. Plur. eller Part. Formen:

drus (s. m.) af *driusan*, *ga-lubs* (adj.) af *liuban*.

73. B. Ydre Tilsætning. a. Afledning. Denne skeer ved visse, for enhver enkelt Klasse af afledede Ord særegne Bogstaver, Bogstavcombinationer eller Stavelser. Eftersom Afledningen saaledes skeer ved en eller flere Vocale og Consonanter, er den vocalisk, consonantisk eller blandet.

Afledningen slutter sig ej alene umiddelbart til Rodordene, men ogsaa til de ved indre Forandring dannede Ord.

Den vocaliske Afledning spiller i Særdeleshed en Hovedrolle ved Verber. Den foregaar ved en af de tre Vocale, A, I eller U, der indskydes umiddelbart efter Stammen, og, forsaavidt de komme i Berørelse med andre paafølgende Vocale, undergaa de i §§ 19, 20 og 21 omhandlede Forandringer; AA bliver saaledes Ô, II til Î eller JI, U foran Vocale til V.

Den vocaliske Verbal-Afledning frembringer i Regelen svage Verber, med transitiv eller idetmindste selv-

virkende Betydning; de tilkjendegive en Udøvelse af Rodens Begreb.

f. Ex. *salb-ön* (eg. *salb-a-an*) salve, *ham-ön* (eg. *ham-a-an*) beklæde, *hornjan* (eg. *horn-i-an*) blæse i Horn, *blindjan* (eg. *blind-i-an*) blinde.

74. Af størst Udstrækning er Afledningen med I (J), der ved at anvendes paa Verbalnomina, dannede ved Præt. Singular-Aflyd af sterke intransitive Verber, frembringer transitive svage Verber, svarende til hine, f. Ex.

brinnan	brannjan
rinnan	rannjan
ligan	lagjan
vrikan	vrakjan
galan*	göljan
batan*	bötjan
risan	raisjan
driban	draibjan
liuban	laubjan
diupan	daupjan

Anm. Den samme Afledning finder og Sted i Oldn., men saaledes, at Aflednings-A er aldeles udeladt, undtagen i enkelte Former, f. Ex. *elska*, imper. *elsk-a*, præt. *elsk-a-ða*. Aflednings-I er bortkastet, men med bibehold Omlyd, s. *brenna* f. *brannja*, *bæta* f. *bötja*.

Det afledende U anvendes ej paa denne Maade. Derimod heftes et afledende U (V) eller et afledende I (J) ofte til Stammen kun som en Udvidelse af denne, uden at det saaledes dannede Verbum bliver svagt, eller antager nogen transitiv Form. Man finder saaledes

<i>siggvan</i> præt. <i>saggo</i> (angels. <i>singan</i> — <i>song</i>)	istedetfor	<i>siggan</i>
<i>bidjan</i>	<i>baþ</i> (angels. <i>biddan</i>)	— <i>bidan</i>
<i>lahjan</i>	<i>lök</i>	— <i>lahan</i>
<i>kafjan</i>	<i>köf</i>	— <i>kafan</i>

I saadanne Ord slutter V sig uadskilleligt til Stammen, J bortfalder derimod i Præteriti-Formerne.

Men heraf følger igjen, at naar saadanne sterke Verber skulle danne svage Transitiva, maa Afl.-J föjes efter V, f. Ex. *sagkojan* af *siggvan*.

Ligelædes er der paa denne Maade opstaaet svage Verber med Aflednings-J foran Afledningsvocalen A, f. Ex. *hausjón, suþjón*. See § 40.

Anm. Ogsaa denne Udvidelse af Stammen forekommer hyppigst i Oldn., f. Ex. *biðja* — *bað*, *klāja* (o: *klahja*, med opsl. h) — *kló*, *hefja* — *höf*, *syngva* (o: *singva* med sterk Omlyd) — *söng* (o: *sangv*), *sökkva* (o: *sinkva*) — *sökk* (o: *sankv*). Ja den findes endog i Verber, hvor Gotisken ej kjender den, f. Ex. *liggja* — *lá* (*lag*) (got. *ligan*), *sitja* — *sat* (got. *sitan*). Angelsaxisken har i de fleste tilsvarende Verber et andet Slags Udvidelse, nemlig ved Fordobbling af Consonanten, s. *biddan*, *meahhan*, *licgan*, *sittan*. Naar V og I paa denne Maade komme sammen i Oldn., maa en af dem udelades, og man finder saaledes undertiden dobbelte Former, f. Ex. *kveikja* og *kveykva* (eg. *kveikvja*), *sökkva*, oldswensk *senkja*.

75. Den vocaliske Nominal-Afledning skeer oftest med I, og derved frembringes især saadanne sterke Substantiver, der ere omhandlede i § 48, Anm. 6, analoge med Verber af 1ste svage Conjugation, og Adjectiver, omhandlede i § 54, Anm. 3. Afledningsvocalen slutter sig ogsaa her umiddelbart til Stammen, saa at den mere viser sig som en uvæsentlig Udvidelse af denne, f. Ex. adj. *glaggrvus*, subst. *saggrvs*. Svage Nomina paa A (Masc.), Ó (Neutr.), Ê og Î (Fem.) dannes hyppigst af andre Nomina, s. *gahlaiba* af *hlaibs*, *kornó* af *korn*, *berhti* af *berhts*, *fulló* af *fulls*. Deslige Feminina ere sædvanligviis abstracte Begrebsbetegnelser. J bruges her ofte uvæsentligt, f. Ex. *gudja* af *guþ* (oldn. *goði*, ikke *gyði*), *arbja* (oldn. *arfi*, ikke *erfi*).

Anm. Heraf det spanske Navn *Garcia*, egentlig got. *garsja*, af *gars* Dreng, oldfransk *gars*, hvoraf nu *garçon*; oldn. *gassi* o: *gars*i, sv. *gosse*.

76. Consonantisk og blandet Verbal-Afledning.

Verbal-Endelser ere:

-*inón* af Substantiver, f. Ex. *skalkinón* tjene, af *skalks* Tjener, *gudjinón* forrette Presteembede, af *gudja* Prest;
-*món* af Adjectiver, f. Ex. *dvalmón* rase, af *doals* rasende;

-nan af Verber (oldn. **-na**) med Betydning af Tilbliven, f. Ex. *lifnan* blive tilovers, af *líban*, *batnan* blive bedre, af *batan*.

77. Consonantisk og blandet Substantiv-Afledning.

Substantiv-Endelser ere:

-ls Masc., **-l** Neutr., s. *sitts* (*sitan*) Sæde, *þvahl* (*þvahan*) Bad; **-sl** Neutr., s. *svumsl* (*svimman*) Dam, *þrihsl* (*þrihan*) Trængsel.

-la Masc., **-ló** Neutr. Fem. Diminutiver, s. *magula* (*magus*) Sønllille, *attila* (*atta*) Farllille, *barniló* (*barn*) Barnllille, *maviló* (*mavi*) Pige.

-ma Masc., s. *malma* (*málan*) Sand.

-muni Fem., s. *lauhmuni* (*liuhan**) Lyn.

-ns Masc. Fem., **-n** Neutr, s. *anda-vlitzns* (*vlítan*) Aasyn, *liugn* (*liugan*) Lögn, *sókns* (*sakan*) Undersøgelse.

-ans Masc., **-íns**, **-ains**, **-óns** Fem., s. *þiudans* (*þiuda*) Fyrste, *galaubíns* (*galaubjan*) Tro, *þulains* (*þulan*) Taalmod, *aihtróns* (*aihtrón*) Tiggeri.

-sni Neutr., **-sna** Fem., s. *fulhsni* (*filhan*) Hemmelighed, *hlaiwasna* (*hlaiwa*) Gravmonument.

-ufni eller **-ubni** Neutr. og Fem., s. *valdufni* (*valdan*) Magt, *fraistubni* (*fraistan*) Fristelse.

-arís Masc., s. *laisarís* (*laisjan*) Lærer, *bókarís* (*bóka*) Skriftklog.

-str Neutr., s. *gilstr* (*gildan*) Skat, *hulistr* (*huljan*) Hylster.

-dus (**-þus**, **-tus**) Masc., s. *manniskódus* (*mannisks*) Meneskelighed, *kustus* (*kiusan*) Prøvelse.

Anm. Endelsen **-ódus** svarer aldeles analogt til oldn. **-adr** eller **-uðr**, imidlertid er **-assus** almindeligere i Gotisken.

-aþ, **-iþ**, **-þi** Neutr., s. *vitóþ* (*vítan*) Lov, *kunþi* (*kunnan*) Kundskab.

-ds (**þs**, **ts**) — **sts** Feminina, oftest Verbalia, *gakvumþs* (*kvi-man*) Sammenkomst, *sohts* (*siukan*) Sot, *fralusts* (*liusan*) Tab, *ansts* (*unnan*) Kjerlighed, *brunsts* (*brinnan*) Brand.

—s Masc. Fem., s. *runs* (*rinnan*) Løb, *garuns* (*rinnan*) Torv.

—is Neutr., s. *hatis* (*hatan*) Vrede.

—iþa Feminina, Abstracte af Adjectiver, s. *erkiþa* (*erknis*) Egthed, *manviþa* (*manvus*) Beredskab.

—undi Fem., s. *hulundi* Hule.

—assus Masc., oftest af Verber paa —inón, s. *drohtinassus* (*drohtinón*) Krigstjeneste, *þiudinassus* (*þiudanón*) Kongedømme, *ufarassus* (*ufar*) Overflod.

78. Consonantiske og blandede Adjectiv-Afledninger ere, Kjønsmærket fraregnet, —n, s. *gersn* (*gíran*) begjerlig; —ín, betegnende Materien, s. *silubríns* sølvern; —ag, —ug, —ig, s. *módags* (*mód*) vred i Hu, *handugs* (*handus*) hændig, *mahtígs* (*mahts*) sterk; —d (—þ, —t) s. *kunþs* (*kunnan*) bekjendt, *kunds* (*kuni*) af Herkomst; —isk, s. *barnisks* barnagtig.

Anm. Dette I i —isk viser, hvorfor den tilsvarende Endelse —sk (eg. —isk) i Oldn. fordrer Omlyd, f. Ex. *bernskr*, *mennskr*; ligeledes i de deraf afledede Substantiver paa —ska, s. *fyrnska*.

79. Egne adjectiviske Afledningsendelser ere Gradforhøjelsens Endelser. De dannes, Comparativ ved —za, Superlativ ved —st, begge med foregaaende i eller ó (o: aa).

Altsaa a) Comp. —iza, Superl. —ists.

f. Ex. *hardus* — *hardiza* — *hardists*

hauhs — *hauhiza* — *hauhists*.

Anm. Herhen høre og comp. *batisa*, sup. *batists*; comp. *versiza*, sup. *versts* (?); comp. *minniza*, sup. *minnists*; comp. *maisa*, sup. *maists*, hvilke savne de rette Positiver *bats*, *vers*, *minns*, *mahs*, men svare til Positiverne *góþs*, *ubils*, *lítils*, *míkils*. Adj. *juggs*, der maaskee skulde lyde *jughs*, har Comp. *juhiza*.

b) Comp. —óza, Sup. —ósts. Ved Adjectiver med Flexionsvocal A.

f. Ex. *fróþs*, Comp. *fróðóza*, Superl. *fróðósts*.

Anm. Til Formerne —iza, —ists svarer i Oldn. ganske —ri, —str, hvor i vel er udeladt, men Spor deraf dog er tilbage i den Omlyd, Endelsen bevirker, f. Ex. *ungr* — *ygri* — *ygstr*; *langr*, *lengri*,

lengstr. Til Formerne *-ósa*, *-ósta* svarer oldn. *-ari*, *-astr.* See § 35.

En egen Gradforhøjning af manglende Positiver er Comp. *-uma*, Sup. *-umists*,

f. Ex. *auhuma* — *auhumists*

aftuma — *aftumists*

hlíduma — *hlídumists*,

og *innuma*, *iftuma*, *miduma*, *fruma*, *hinduma*, *spéduma*.

80. Consonantisk og blandet Adverbial-Afledning.

Den almindeligste Maade, hvorpaa et Adjectiv gjøres til Adverbium, er ved at føje Stavelsen *-ba* til Stammen, med Bibeholdelse af Flexionsvocalen, dog saaledes at Adj. med kort Stamme-Stavelse og Flexionsvocalen I ikke have *-iba*, men *-jaba*; f. Ex. *hauhaba* (*hauhs*), *fródaba* (*fróps*), *arniba* (*arnís*), *sunjaba* (*sunis*), *harduba* (*hardus*), *glaggvuba* (*glaggvus*).

Anm. Man finder undertiden *hardaba*, *glaggvaba*.

Af Adjectiver og andre Ord dannes ogsaa Adverbier ved *-ó*, f. Ex. *galikó*, *sundró*, *þridjó*, *austó*, *missó*.

Andre, sjeldnere Endelser ere *é* — *u* — *a*, s. *své*, *svaré*, *flu*, *sunja*.

Adverbier compareres analogt med Adjectiver ved at føje *-is*, *-ist* eller *-ós*, *-óst* til Stammen, f. Ex. *air* — *airis* — *airist*, *mais* — *maist*, *hauhaba* — *hauhis* — *hauhist*, *sniumundó* — *sniumundós* — *sniumundóst*. Af *flu* dannes comp. *flaus*.

En Bliven paa Stedet betegnes, naar dertil ikke et uafledet Adverbium benyttes, ved Endelsen *-a*, *-r*, *-ar*, hvoraf igjen *-aró*.

En Bevægelse til Stedet betegnes ved *-d* (*þ*), *-dré*.

En Bevægelse fra Stedet ved *-ana*, og *-þró*. Det første betegner ogsaa ofte paa Stedet, f. Ex.: *inn*, ind — *inna*, inde — *innæna*, indentil — *innæþró*, indenfra.

ut, *ud* — *uta*, *ude* — *utana*, *udentil*, *utaþró*, *udenfra*.
hvadré, *hvorhen* — *hvar*, *hvor* — *hvaþró*, *hvorfra*.

Tidsadverbier dannes af Pronominalrødder ved *-n*, s. *hvan*, *þan*, *suman*.

81. b. Sammensætning. Hertil kan man strengt taget kun regne den Sammensmeltning af to Ord, hvorved det første ophører at flecteres. Kan det første fremdeles flecteres, da kunde man ligesaagjerne skrive dem begge som to forskellige, blot grammatisk forbundne Ord. Verber kunne i Gotisk ikke danne første Sammensætnings-Deel. Nomina sammensættes i Regelen kun med Nomina, sjelden med Partikler, saagodtsom aldrig med Verber.

Naar tvende Nomina sammensættes, fremtræder af det første kun Stammen med Flexionsvocalen; undertiden udelades ogsaa denne.

F. Ex. *guda-lauss*, *gud-hus*, *vīna-triu*, *kvína-kunds*, *mati-balgs*, *fōtu-bord*, *handu-vorhts*, *bruþ-faþs*.

Anm. 1. I *borgsvaddjus* og *þrutsfill* har det første Ord et *-s*, der maaskee betegner et Genitiv.

Anm. 2. Naar det første Ord har Afledningsvocalen I, men Flexionsvocalen A, bliver denne sidste kun staaende efter en kort Rodstavelse, bortkastes derimod efter en lang, og efter en Afledningsstavelse, f. Ex. *arbinumja*, *vadjabōka*. Adj. *krains*, som blot har Flexionsvocal I, danner *krainjaherts*.

Anm. 3. Om Numeralia og Pronomina er forhen talt, § 56, § 58 —66.

Anm. 4. Det er blot Adj. *fulls*, som kan sammensættes med Verber, f. Ex. *fullafrapjan*, *fullavisjan*.

82. Partikler kunne sammensættes baade med Verber, Nomina og andre Partikler; f. Ex. *inngaggan* (verb.), *forakviman* (verb.), *foramaþlīs* (subst.), *halisaiu* (adv.), *þanasips* (adv.); ligeledes de mange Præpositionssammensætninger, s. *andbindan*, *þerhsehoan*, *andverþs*.

Der ere visse Præpositioner, der kun bruges i Sammensætninger, nemlig:

dis-, mestendeels svarende til det tyske *zer-*, f. Ex. *disdailjan* fordele, *dishniupan* bryde fra hinanden.

fer-, *fra-*, *for-*, omtrent svarende til det tyske *ver-*, f. Ex. *haitan* kalde, *ferhaitan* bekjende; *bugjan* kjøbe, *frabugjan* sælge; *kviman* komme, *frakviman* miste; *biudan* byde, *forbiudan* forbyde.

ga-, det tyske *ge-*, har en collectiv, ofte kun en ubetydelig modificerende Betydning, f. Ex. *razn* Huus, *garazna* Nabo; *sinþ* Gang, *gasinþa* Kammerat; *líks* lig, *galíks* det samme; *niman* tage, *lganiman* opfatte; *kviman* komme, *gakoviman* komme sammen.

id- i Betydningen tilbage, istedetfor (lat. *re-*), f. Ex. *iddalja* Nedgang, *idoít* Vanførelse.

un-, Betydn. privativ; aldrig med Verber; dog afledes Verber af Nomina, sammensatte med *un-*, f. Ex. *unhaili* Sygdom, *unhrains* ureen, *unléþs* fattig.

Anm. I Oldn. fattes disse uadskillelige Partikler, med Undtagelse af priv. *un*, der ofte forekommer i den assim. Form *u* eller *ó*; ligeledes findes *id-* i *idggjöld*, *idgnógr*, og Spor af *ga-* i *glikr* (*ga-likr*), *gnógr* (*ga-nógr*), *granni* (*ga-ranni*), *glófi* (*ga-lófi*).

Læse-Stykker.

1. Matth. V, 17—26.

Ni hugjaiþ í ik kvémjau gateran vitóþ aiþþau profét-
uns. Ni kvam gateran ak usfulljan. Amén auk kviþa izvis:
und þati usliþiþ himins jah erþa, jóta ains aiþþau ains
striks ni usliþiþ af vitóða, unte allata verþiþ; iþ saí nu
gateriþ aina anabusné þizô minnistônô, jah laisjai sva mans,
sa minnista haitada in þiudangardjai himiné. Kviþa auk
izvis þati niba managizô verþiþ izvaraizôs garehtins þau
þizé bôkarjé jah Farisaié, ni þau kvimiþ in þiudangardjai
himiné. Hausidéduþ þati kviþan ist þaim airizam: „ní
morþrjais, iþ saí morþriþ, skula verþiþ stauai“; aþþan ik
kviþa izvis þati hvazuh móðags¹ brôþr sínamma svaré
skula verþiþ stauai, iþ saí kviþiþ brôþr sínamma raka,
skula verþiþ gakvumþai, aþþan saí kviþiþ dvala, skula
verþiþ in geennan þunins. Jabai nu berais aibr þín du
hunslastaþa, jah jainar gamunis þati brôþar þíns habaiþ
hva bi þuk: aflét jainar þó giba þína in andverþja hunslastadis,
jah gagg forþis gasibjón brôþr þínamma, jah biþé
atgaggands atber þó giba þína. Síðais vaila hugjands andastauin
þínamma sprautô, und þati is in viga miþ imma,
ibai hvan atgibai þuk sa andastaua stauin, jah sa staua
þuk atgibai andbahta, ja in karkara galagjaza. Amén
kviþa þus: ni usgaggis jainþró, unté usgibis minnistan kintu.

2. Matth. VI, 1—33.

Atsehvíþ armaiôn izvara ni taujan in andverþja manné
du sehvan im, aiþþau laun ni habaiþ fram attin izvaramma

¹) o: *det græske ὀργισόμενος*; móðags bruges her med participial
Betydning, móðags visands.

þamma in himinam. Þan nu taujais armaiðn, ni hornjais
fora þus svasvé þai liutans taujand in gakvumpim jah
in garunsim, i haubjaindau fram mannam. Amén kviþa
izvis: andnemun mizdôn sîna. Ip þuk taujandan armaiðn¹
ni viti hlîdumî þîna, hva taujiþ tehsvô þîna, i sijai sô
armahertiþa þîna in fulhsnja; jah atta þîns, sai sehviþ in
fulhsnja, usgibiþ þus in berhtin. Jah, þan bidjaiþ, ni
sijaiþ svasvé þai liutans, untê frijônd in gakvumpim jah
vehstam plæpjô standandans bidjan, i gaumjaindau mannam;
amén kviþa izvis þati haband mizdôn sîna. Ip þu þan
bidjais, gagg in hêþjôn þîna jah galukands hordai þînai
bidî du attin þînamma þamma in fulhsnja; ja atta þîns, sai
sehviþ in fulhsnja, usgibiþ þus in berhtin. Bidjandansuþ-
þan ni filuvordjaiþ svasvé þai þiudô; þugkiþ im auk i in
filuvordin sînai andhausjaindau: ni gallkoþ nu þaim; wait
auk atta izvar, þizi jus þorbuþ, forþizi jus bidjaiþ ina. Sva
nu bidjaiþ jus: „Atta unsar þu in himinam! Vîhnai namô
„þîn! Kvimai þiudinassus þîns! verþai vilja þîns svê in
„himina jah ana erþai! Hlaif unsarana þana sintnan gif
„uns himma daga! Jah aflêt uns þati skulans sijaima
„svasvé jah vis aflêtam þaim skulam unsaraim! Jah ni
„briggais uns in fraistubnjai! Ak lausi uns af þamma ubilin!
„Unte þîna ist þiudangardi jah mahts jah vulþus in aivins.
„Amén!“ Unte jabai aflêtiþ mannam missadédins izê, aflêtiþ
jah izvis atta izvar sa ufar himinam; ip jabai ni aflêtiþ
mannam missadédins izê, ni þau atta izvar aflêtiþ missa-
dédins izvarôs.

.. Aþþan biþê fastaiþ, ni verþaiþ, svasvé þai liutans,
gorai: fravardjand auk andverþja sîna, i gasehvandau
mannam fastandans. Amén kviþa izvis, þati andnemun
mizdôn sîna. Ip þu fastands salbô haubiþ þîn jah ludja
þîna þvah, i ni gasehvaizau mannam fastands ak attin

---

¹) *Accus. absoluti.*

þinamma þamma in fulhsnja; jah atta þins, sai sehviþ in fulhsnja, usgibiþ þus.

Ni huzdjaip izvis huzda ana erþai, þari malô jah nidva fravardiþ, jah þari þiubôs ufgraband jah hlifand; ip huzdjaip izvis huzda in himina, þari nih malô nih nidva fravardiþ, jah þari þiubôs ni ufgraband nih stiland: þari auk ist huzd izvar, þaruh ist jah hertô izvar.

Lukarn likis ist augô. Jabai nu augô þin ainfald ist, allata lik þin liuhadîn verþip; ip jabai augô þin unsél ist, allata lik þin rikvizin verþip. Jabai nu liuhaþ þata in þus rikvis ist, þata rikvis hvan filu?

Ni manna mag tvaim frauþam skalkinôn; untê jabai fujaiþ ainana, jah anþarana frijôþ, aiþþau ainamma ufhaustiþ, ip anþaramma frakann. Ni maguþ guþa skalkinôn jah mammônin. Duþþê kviþa izvis: ni mornaiþ saivalai izvarai, hva matjaiþ jah hva drigkaiþ, nih lika izvaramma, hvê vasjaiþ. Niu saivala mais ist fôðinai, jah lik vastjôm? Insehviþ du fuglam himinis, þi ni saiand, nih sniþand, nih lisand in banstins, jah atta izvar, sa ufar himinam, fôðip ins. Niu jus mais verþizans¹ sijuþ þaim? Ip hvas izvara mornands mag anaaukan ana vahstu sínana alina aina? Jah bi vastjôs hva sorgaiþ? Gakunnaip blómans haiþjôs, hvaiva vahsjand: nih arbaidjand nih spinnand; kviþuh þan izvis þati nih Salomôn in allamma vulþau sínamma gavasida sik své ains þizé. Jah þandé þata havi haiþjôs himma daga visandô jah gistradagis in ohn galagip guþ sva vasjiþ, hvaiva mais izvis, litil galaubjandans? Ni mornaiþ nu kviþandans: „hva matjam aiþþau hva drigkam aiþþau hvê vasjaime“; all auk þata þiudôs sókjand. Vaituh þan atta izvar sa ufar himinam þati þorbuþ þizéh allaizé².

---

¹⁾ Conjectur istedetfor det meningsløse mais vëaprizans.

²⁾ De to sidste Ord mangle formedelst Lacune, og ere tilf. efter Conjectur.

3. Lucas VI, 36—49.

„Verþaiþ bliþjandans svasvé jah atta izvar bliþs ist, jah ni stójiþ, 1 ni stójaindeu; ni afdómjaiþ jah ni afdómjanda. Fralétaiþ jah fralétanda. Gibaiþ jah gibada izvis; mitaþs góda jah ufarfulla jah gavigana jah ufargutana gibada in barm izvarana. Þizai auk samón mitadjón, þizai mitiþ, mitada izvis“. Kvaþuh þan gajukón im: „ibai mag blinds blindana tiuhan? niu bai in dal gadriusand? Nist sipónis ufar laisari sínana, iþ gamanviþs hvarjizuh verþai své laisaris is. Aþþau hva gaumis gramsta in augin bróþrs þinis, iþ anza in þinamma augin ni gaumis? Aiþþau hvaiva magt kvípan du bróþr þinamma: bróþar, lét! ik usverpa gramsta þamma in augin þinamma! silba in augin þinamma anza ni gaumjands? Liuta! usverp forþis þamma anza us augin þinamma, jah þan gaumjais usverpan gramsta þamma in augin bróþrs þinis.

Ni auk ist bagms góþs taujands akran ubil, nihþan bagms ubils taujands akran góþ. Hvarjizuh rehtis bagmé us svésamma akrana uskunþs ist; ni auk us þornum lisanda smakkans, niþþan us ehvatundjai trudanda vinabasja. Þiupþigs manna us þiupþigamma huzda hertins sínis usberiþ þiup, jah ubils manna us ubilamma huzda hertins sínis usberiþ ubil. Uzuh allis ufarfullin hertins ródiþ munþs is.

Aþþan hva mik haitiþ: „frauja! frauja!“ jah ni taujiþ, þati kvípa? Hvazuh sa gaggands du mis jah hausjands vorda mina jah taujands þó, ataugja izvis, hvamma galiks ist. Galiks ist mann timrjandin razn, saí gróf jah gadiupida jah gasatida grunduvaddjau ana staina, at garunjón þan vorþanai bistagkv ahva bi jainamma razna, jah ni mahta gavagjan ita: gasuliþ auk vas ana þamma staina. Iþ sa hausjands jah ni taujands galiks ist mann timrjandan razn ana erþai inuh grunduvaddju, þati bistagkv flóðus jah suns gadraus, jah varþ sô usvaltíns þis raznis mikila“.

4. Lucas XV, 11— XVI, 9.

Manné sums aihta tvans sununs, jah kvaþ sa juhiza izé du attin: „atta, gif mis, si undrinnai mis, dail aiginis!“ Jah disdailida im svés stn. Jah afar ni managans dagans brahta samana allata sa juhiza sunus jah aflaiþ in land ferra visandó, jah jainar distahida þata svés sínata libands usstiuriba. Bipé þan fravas allamma, varþ huhrus abrs and gavi jainata, jah is dugann alaþarba verþan jah gaggands gahaftida sik sumamma borgjané jainis gaujis, jah insandida ina haiþþós sinaizós haldan svína, jah gernida saþ itan horné, þói matidédun svína, jah manna imma ni gaf. Kvimm-ands þan in sis, kvaþ: „hvan filu asnjé attins mínis ufar-assau haband hlaibé, ip ik huhrau frakvistna! usstandands gagga du attin mínamma, jah kviþa du imma: atta, fravorhta mis in himin jah in andverþja þinamma, ju þanasíþs ni im verþs i haitaidau sunus þins, gatavi mik své ainana asnjé þinaizé!“ — Jah usstandans kvam at attin sínamma. Noh-þanuh þan ferra visandan gasahv ina atta is jah infinoda jah þragjands draus ana hals is, jah kukida imma, jah kvaþ imma sa sunus: „atta! fravorhta in himin jah in and-verþja þinamma, ju þanasíþs ni im verþs i haitaidau sunus þins!“ Kvaþ þan sa atta du skalkam sínaim: „sprautó bringiþ vastja þó frumistón jah gavasjiþ ina jah gibíþ figgragulþ in handu is jah gaskóh ana fótuns is, jah brigg-andans stiur þana alidan ufsniþiþ, jah matjandans visam vaila, unté sa sunus mín dauþs vas jah gakviunóda jah fralusans vas jah bigitans varþ“. Jah dugunnun visan¹. Vasuþ-þan sunus is sa alþiza ana akra, jah kvimands atidd-ja néhv razn, jah gahausida saggvins jah laikans, jah athaitands sumana magivé frahuh, hva vési þata. Þaruh is kvaþ du imma, þati „bróþar þins kvam, jah ufsnaiþ atta þins stiur þana alidan, unté hailana ina andnam“. Þanuh móðags varþ jah ni vilda inngaggan, ip atta is usgaggands

¹⁾ Her underforstaaes det nye forekommende vaila.

ut baþ ina. Þaruh is andhafjands kvaþ du attin: „sai, hva filu jéré skalkinóða þus jah ni hvanhun anabusn þína ufar-iddja, jah mis ni aiv atgaft gaitin í miþ frijónðam mînaím bivésjau, ip þan sa sunus þins, sai frét þin svés miþ kalk-jôm, kvam: ufsnaist imma stiur þana alidan!“ Þaruh kvaþ du imma: „barnilô, þu sintino miþ mis vást jah is, jah all þata min, þin ist; vaila visan jah faginôn skuld vas, unté bróþar þins dauþs vas jah gakviunóða, jah fralusans jah bigitans varþ“.

Manné sums vas gabigs, sai ahta foragaggjan, jah sa fravrôhiþs varþ du imma í distahidéði aigin is, jah atvóp-jands ina kvaþ du imma: „duhvé þata hausja fram þus? usgif raþjôn foragaggjis þinis, ni magt auk ju þanamaís foragaggja visan“. Kvaþ þan in sis sa foragaggja: „hva taujau, þandi frauja mîns afnimiþ foragaggi af mis? graban ni mag; bidjan skama mik. Andþahta mik hva taujau, í þau biþé afsatjaïðau us foragaggja, andnimaina mik in gard-ins sínans“. Jah athaitands ainhvarjanóh fehuskulané frau-jins stnis kvaþ þamma frumistin: „hvan filu skalt fraujin minamma?“ Þaruh kvaþ: „tehuntehund kasé alévis“. Jah kvaþ du imma: „nim þus bókôs jah gasitands sprautó gaméli fimtiguns“. Þaþróh þan du anþamma kvaþ: „aþþau þu hvan filu skalt?“ Ip is kvaþ: „tehuntehund mitadé korn-is“. Jah kvaþ du imma: „nim þus bókôs jah méli ahtau-tehund“. Jah hazida sa frauja þana foragaggjan invindiþós, unté frôðaba gatavida, unté þai sunjus þis aivis frôðózans sunum liuhadis in kunja sínamma sind.

5. Johannes XVIII—XIX.

Þata kviþands Jésus usiddja miþ sipônjam sínaim ufar rinnôn þó Kedrôn, þari vas ortigards, in þani galaiþ Iesus jah sipônjôs is. Vissuh þan jah Judas sa galévjands ina þana staþ, þati ufta gaiddja Iesus jainar miþ sipônjam sín-aim. Ip Iudas nam hansa jah þizé gudjané jah farisaié andbahtans, iddjuh jaindvarþs miþ skimam jah haizam jah

vépnam. Ip Jêsus vitands alla þôi kvémun ana ina, usgaggans ut kvaþ im: „hvana sôkiþ?“ Andhafjandans imma kvéþun: „Jêsu þana nazôraiu.“ Þaruh kvaþ im Jêsus: „ik im.“ Stôþuh þan jah Judas sa lévjands ina miþ im. Þaruh, svê kvaþ im, þati „ik im,“ galipun ibukai jah gadrusun dalap. Þaþrôh þan ins aftra frah: „hvana sôkiþ?“ Ip is kvéþun: „Jêsu þana nazôraiu.“ Andhóf Jêsus: „kvaþ izvis þati ik im; jabai nu mik sôkiþ, létip þans gaggan“ (I usfullnôðedi þata vord, þati kvaþ: „I þanzi atgaf mis, ni frakvistida izê ainumméhun.“). Ip Simón Petrus habands heru uslauk ina joh slôh þis auhumistins gudjins skalk, jah afmaimait imma ausô tehsvô, sah þan haitans vas namin Malkus. Þaruh kvaþ Jêsus du Petrau: „lagi þana heru in fôdr; stikl þani gaf mis atta, niu drigkau þana?“ Þaruh hansa jah sa þúsundifaþs jah andbahtôs Judaié undgripun Jêsu jah gabundun ina jah gatohun ina du Annin frumist; sa vas auk svehra Kajafin, sai vas auhumists víha þis ataþnjis. Vasuh þan Kajafa, sai garaginôda Judaium, þati „batizô ist, ainana mannan frakvistjan for managin.“ Þaruh laistida Jêsu Simón Petrus jah anþar sipônís; sah þan sipônís vas kunþr þamma gudjin, jah miþingalaiþ miþ Jêsua in rôhsn þis gudjins, ip Petrus stôþ at dorôm uta. Þaruh usiddja út sa sipônís anþar, sai vas kunþs þamma gudjin, jah kvaþ doravardai, jah attauh inn Petru. Þaruh kvaþ jaina þivi sô doravardô du Petrau: „ibai jah þu þizê sipônjê is þis mans?“ Ip is kvaþ: „ni im.“ Þaruh stôþun skalkôs jah andbahtôs horja vorkjandans, untê kald vas, jah varmidédun sik, jah þan vas miþ im Petrus standands jah varmjands sik. Ip sa auhumista gudja frah Jêsu bi sipônjans is jah bi laisin is. Andhóf imma Jêsus: „ik andaugjó rôdida manasêdai, ik sintinô laisida in gakvumpai jah in gudhusa, þari sintinô Judaís gakvimand, jah þiubjó ni rôdida vebt; hvis mik frehnis? frehn þans hausjandans, hva rôdidédjau du im; sai, þai vitun, þati kvaþ ik.“ Ip þata kviþandin imma sums andbahtê standans gaf slah lófin Jêsua, kvaþuh: „svau andhafjis

þamma rikistin gudjin?“ Andhóf Jêsus: „jabai ubilaba rôdida, vîtvôdi bi þata ubil, aiþþau jabai vaila, duhvê mik slahis?“ Þanuh insandida ina Annas gabundanana du Kajafin þamma maistin gudjin. Ip Simôn Petrus vas standans jah varmjands sik. Þaruh kvêþun du imma: „Niu jah þu þizê sipônjê þis is?“ Ip is afaiaik jah kvaþ: „né, ni im.“ Kvaþ sums þizê skalkê þis maistins gudjins, sah niþjis vas þammî afnaimait Petrus ausó: „niu þuk sahv ik in ortigarda miþ imma?“ Þaruh astra afaiaik Petrus, jah suns hana hrukida.

Ip is tohun Jêsu fram Kajafin in praitôrion; þanuh vas morgins, ip is ni iddjêdun in praitôria, i ni bisaulnôdêdina ak matidêdina pascha. Þaruh atiddja ut Pilatus du im, jah kvaþ: „hvô vrôhé beriþ ana þana mannan?“ Andhófun jah kvêþun du imma: „nih vési sa ubiltôjis, ni þau vís atgébîma þus ina.“ Þaruh kvaþ im Pilatus: „nimiþ ina jus jah bi vitôda izvaramma stôjiþ ina!“ Ip is kvêþunuh du imma Judais: „unsis ni skuld ist uskviman mannê ainnummêhun!“ (Í vord fraujsins usfullnôdêdi, þatî kvaþ bandvjands, hvilikamma daudan skulda gasviltan). Galaip in praitôria astra Pilatus jah vôpida Jêsu, kvaþuh imma: „þu is þiudans Judaie?“ Andhóf Jêsus: „abu þus silbin þu þata kvîþis, þau anþarai þus kvêþun bi mik?“ Andhóf Pilatus: „vaitî ik Judaius im? sô þiuda þîna jah gudjans anafulhun þuk mis; hva gatavidês?“ Andhóf Jêsus: „þiudangardi mína nist us þamma ferhvau. Ip us þamma ferhvau vési mína þiudangardi, aiþþau andbahtôs mínai usdaudidêdina, i ni galévîþs vésjau Judaium; ip nu þiudangardi mína nist þaþrô.“ Þaruh kvaþ imma Pilatus: „an nuh þiudans is þu?“ Andhafjands Jêsus: „þu kvîþis i þiudans im ik. Ik du þamma gaborans im, jah du þamma kvam in þamma ferhvau, i vîtvôdjau sunjai. Hvazuh saî ist sunjôs, hausîþ stibnôs mínaizôs.“ Þanuh kvaþ imma Pilatus: „hva ist sô sunja?“

Jah þata kvîþands galaip ut du Judaium jah kvaþ im: „ik ainôhun ferinô ni bigita in þamma, ip ist biðhti izvis i ainana izvis fralétau in pascha; villidu nu i fralétau izvis

pana piudan Judaié?“ Ip is hrôpidêdun astra allai kvîpand-ans: „né pana, ak Barabban!“ (Sah pau vas sa Barabba vaidêdja). Panuh pan nam Pilatus Jêsu jah usblaggv, jah pai gadrohtis usvundun vipja us þornum jah galagidêdun imma ana haubiþ jah vastjai porpurôdai gavasidêdun ina jah kvêpun: „hails piudans Judaié!“ jah gêbun imma slahins lôfin. Atiddja astra út Pilatus jaþ kvaþ im: „sai, attiuha izvis ina út, i vitîþ þati in imma ni ainôhun ferinô bigat.“ Þaruh usiddja út Jêsus berands pana þorninan vaip jah þô porpurôdôn vastja, jah kvaþ im: „sa ist sa manna!“ Þaruh biþê sehvun ina pai maistans gudjans jah andbahtôs, hrôpidêdun kvîpandans: „ushramî, ushramî ina!“ Kvaþ im Pilatus: „nimîþ ina jus, jah hramjiþ, ip ik ferina in imma ni bigita.“ Andhóf imma Judaiis: „vis vitôþ aihum, jah bi þamma vitôda unsaramma skal gasviltan, untê sik silban guþs sunu gatavida.“ Biþê gahausida Pilatus þata vord, mais ôhtas, jah galaiþ in praitôria astra, jah kvaþ du Jêsu: „hvaþrô is þu?“ Ip Jêsus andavordi ni gaf imma. Þaruh kvaþ imma Pilatus: „du mis ni rôðis? Niu vaist þati valdufni aih ushramjan þuk, jah valdufni aih fralêtan þuk?“ Andhóf Jêsus: „ni ahtêdis valdufnjê ainhun ana mik, nih vési þus atgiban iupaþrô, duhpê sa galêvjands mik þus maizîn fra- vorht habaiþ.“ Framuh þamma sôkida Pilatus fralêtan ina, ip Judaiis hrôpidêdun kvîpandans: „jabai pana fralêtis, ni is frijônðs kaisara! Sahvazuh izi piudan sik silban taujiþ, andstandiþ kaisara!“

6. Paulus's 2 Brev til Timoth. Cap. I. 1—II. 7.

Pavlus apostolus Jêsuis Christaus þerh viljan guþs, bi gahaitam libainais þizôs in Christau Jêsu, Tîmoþeau liubin barna ansts, armaiô, gaverþi, fram guþa attin jah Christau Jêsu frauþin unsaramma. — Aviliudô guþa mînamma, þammî skalkinô fram fadrînam in hrainjai gahugdai, hvaiva unsvîbandô haba bi þuk gaminþi in bidôm mînaim naht jah daga, gernjands þuk gasehvan, gamunands tagré þinaizê i fahêdais

usfullnau, gamaudin andnimands þizôs st ist in þus unliutôns galaubînaïs sî bauaida forþis in avôn þînai Loidjai jah aiþin þînai Evnika, aþþan traua þatî jah in þus. In þizôzi vehtais gamaudja þuk anakviujan anst guþs sî ist in þus þerh analagîn handivê mînaizô, untê ni gaf unsis guþ ahman forhtîns, ak mahtais jah frijaþvôs jah inahîns. Ni nunu skamai þuk vîtvôdiþôs fraujs unsaris Jêsius. nih mîna, bandjins is, ak miþarbaidi evaggêljôn bi mahtai guþs þis nasjandins uns jah anstai sî gibana ist unsis in Christau Jêsu for mêla aivîna, iþ gasvikunþida nu þerh gaberhtîn nasjandis unsaris Jêsus Christaus, gaterandins rehtis dauþau iþ galiuhtjandins libain jah unriurîn þerh evaggêljôn, in þôi gasatiþs im ik mêrjands jah apostolus jah laisaris þiudô, in þizôzi ferinôs jah þata vinna; akî nih skama mik untê vait hvamma galau-bida, jah gatraua þammî mahtîgs ist þata anafilh mîn fastan in jainana dag, frisaht habands hailaizê vordê þôi at mis hausidês in galaubînai jah frijaþvai in Christau Jêsu: „þata gôdô anafilh fastai þerh ahman vîhana sai bauiþ in uns.“

Vaist þatî afvandidêdun sik af mis allai þaiî sind in Asiai, þizi ist Fygelus jah Ermôgenis. Gibai armaiôn frauja Onisiforaus garda, untê ufta mik anaþrafstida jah naudi-bandjô mînaizô ni skamaida sik, ak kvimands in Rûmai usdaudô sôkida mik jah bigat. Gibai frauja imma bigitan armahertîn at frauin in jainamma daga; jah hvan filu mais in Efesôn andbahtida mis, vaila þu kant.

þu nu barn mîn valisô, insvinþi þuk in anstai þizai in Christau Jêsu, jah þôi hausidês at mis þerh managa vîtvôdja vorda guþs, þô anafilh triggvaim mannaïm þaiî verþai sijaina jah anþarans laisjan. þu nu arbaidi svê gôþs gadrohts Christaus Jêsius. Ni ainshun drohtinônds frauin dugavindiþ sik gavorkjam þizôs aldais i galikai þammî drohtinôþ, jah þan jabai haifstiþ hvas, ni vipada niba vitôdigô brikiþ. Arbaidjans erþôs vorstvja skal frumist akranê andniman.

7. Gotiske Underskrifter paa et i Neapel opbevaret Kjøbebrev.

Ik Uftahari ufmélida handau minai jah andnēmum skilliggans .j.¹ jah forþis þerh kavtsjôn jah miþ diakuna Alamôda unsaramma jah miþ gahlaibam unsaraim andnēmum skilliggans .rk.² verþ þizê saivê.

Ik Sunjaifriþas diakun handau mīmai ufmélida jah, o. s. v. som ovenfor.

Ik Mériila bōkaris handau minai ufmélida, o. s. v. som ovenfor.

Ik Viljariþ bōkaris handau minai ufmélida, o. s. v. som ovenfor.

7. Gotisk Underskrift paa et i Arrezzo forhen opbevaret Kjøbebrev.

Ik Gupilub diakun þô frabohta bōka fram mis gavorhta þus diakun Alamôda, fidvôr unkjana hugsis Kaballarja jah skilliggans .rlg.³ andnam jah ufmélida.

9. Notitser i et gotisk Kalendarium.

23. (October?) [Gaminþi] þizê ana Gutþiudai managaizê marytrê jah Friþarikis.

29. Gaminþi marytrê þizê bi Vêrékan papan jah Batvin bilaif ekklesjōns fullaizōs ana Gutþiudai gabrannidaizê.

10. Den gotiske Rune-Indskrift paa det ved Töndern i Slesvig 1734 fundne Guldhorn. See det lithogr. Blad.

EK HLEVA GASTIM HOLTIGAM HORN TAVIDO.

Efter den ovenfor fulgte Retskrivning:

Ik Hlaiba gastim hulliggam horna tavidô (*sædvanlig tavida, see § 41, Anm. 3, cfr. § 46*).

¹) α: 60. Det foran staaende Accusativ skilliggans forudsætter her, at Taltegnet ikke læses sehstigjus, der maatte have genit. partit., men sehstehund, hvilken Form saaledes og maa have været brugelig.

²) α: 120. Dette Tal maa ogsaa læses tehuntehund jah tvætehund.

³) α: 133.

Ordregister.

aba, sv. m. Mand.
abrs, adj. sterk, heftig.
abu, see af.
af, med tilf. -u interrog. abu, præpos. med dativ, af, fra; oldht ab, angels. af, oldn. af.
afaikan (af-aikan), præt. afaiaik, negte.
afar, præp. med acc., efter, ved Tidsbestemmelser, f. Ex. afar ltil, kort efter, afar pata, der- efter; med dativ bagefter, ifølge, overeensstemmende med, ogsaa om Tiden, efter; bruges ogsaa adverbialt.
afdomjan (af-doms), sv. v. I. dømme, fordømme, forbande.
aflétan (létan), præt. aflailót, forlade, give Slip paa, tilgive.
aflþan (aflþan, oldht. lldan, angels. liðan, oldn. liða), pr. aflaiþ, gaa bort, forlade.
afmaitan (maitan), præt. afmai-mait, afhugge.
afsatjan (sitan), sv. v. I. af-sætte, forskyde.
afstass (standan), st. f. Afstaa-else, Skilsmisse.
afsta, adv. efter, sidenester; angels. aft.

aftra, adv. atter, tilbage; oldn. astr.
aftuma (afta), comp. den sidste, sup. aftumists, med samme Betydning.
afvandjan (vindan*), sv. v. I. afvende.
aha, sv. m. Forstand, Sind.
ahaks, st. f. (?) Due.
ahma, sv. m. Aand.
ahtau, num. aatte; oldht. ahtó, as. eahta, oldn. átta.
ahva, st. f. Aa; oldht. aha, angels. eá, oldn. á.
aibr, st. n. Gave. Oprindelsen uvis.
aigan, aihan, anomal. s. § 44, eje; oldht. eigan, ags. ágen, oldn. eiga.
aigin (aigan), st. n. Ejendom, Formue.
aihtrón (aigan), sv. v. II. b. at-traa, tigge om, bette.
aihtróns (aigan), st. f. Bön, Tig-geri.
aikan*, pr. aiaik, sige.
ainfalps (ains-falþan), enkelt, redelig; angels. ánfeald, oldn. einfaldr.
ainhverjizuh, enhver, s. § 64.

ainhvaþaruh (ains-hvaþar),
pron. enhver af tvende.
ains, n. ain, ainata, f. aina, een;
oldht. ein, angels. an, oldn. einn.
ainshun (ains-hun), Nogen,
(quisquam eller ullus) i nega-
tive Sætninger.
air, adv. tidligt; oldht. ér, as.
ær, oldn. ár.
airiza (comp. af air), En, der til-
hører Fortiden, En af Forfædrene.
aiz, sv. n. Erts, Kobber, Bronze;
oh. ér, as. ár, oldn. eir.
aiþl, sv. f. Moder.
aiþþau, conj. eller; oldht. edo,
angels. ðððe, oldn. eða.
aivins (aivs), adj. evig.
aivs, st. m. Tid, Tidsalder, acc.
aiv, bruges i negative Sætninger
adverbialsk, s. ni aiv, ingen-
sinde; angels. áv (kun i áva,
nogensinde), oldn. svagt ævi.
ak, conj. men; oldht. oh, an-
gels. ac.
aki (ak-l), conj. men.
akran, st. n. Frugt; oldn. akarn.
akrs, st. m. Ager; oldht. achar,
angels. ácer, oldn. akr.
alamóþs (als*-móþs), m. Egen-
navn.
alan, præ. ál, opfødtes, opvoxe;
oldn. ala.
alaríks (als*-ríks), m. Egennavn,
Alarik; oldn. Alríkr, Alrekr.
alaþarba (als*-þorban), meget
fattig.
alév, st. n. Olje.
alhs, st. f., anom. (see § 49),
Tempel; oldht. alah, angels. alh.
altna, st. f. Alen; oldht. elina,
angels. elne, oldn. ðln.

alja (alis), præp. med dat., for-
uden, conj. föruden at.
aljan (alan), sv. v. I. føde,
gjøde.
alls, n. all, allata, f. alla, al;
oldht. al, angels. eall, oldn.
allr.
allis (alls), adv. ganske, conj.
postpos. thi.
alþis (alþan*), gammel, comp.
alþiza; angels. eald, oldn. comp.
ellri.
alþs, st. f. Alder, Tid.
amala, sv. m. Egennavn; Øst-
goter kongernes Stammeheros;
deraf oldn. Ömlungar.
amalasvinþa (amala-svinþs), f.
Egennavn, Amalasvinda, Amala-
sunda, Melisenda.
án, interr. part. mon da?
ana, præp. m. acc. og dat. Med
acc. i Betydn. til, op paa; med
dat. i Bet. paa, oppe paa. Kan
og bruges adverbialsk. Oldht.
ana, angels. on, oldn. á.
anaaukan (aukan), pr. anaaiuk,
tilføje.
anabusns (biudan), st. f. Befal-
ling, Bud.
anafilh (filhan), st. n. Overleve-
relse, Anbefaling.
anafilhan (filhan), præ. ana-
falh, overlevere, anbefale.
anakviujan (kvius), sv. v. I.
gjøre levende.
analagins (ligan), st. f. Paa-
læggelse.
anaþrafstjan (þrafstjan), sv. v. I.
vederkvæge.
and, præp. med acc., langsmed,
henover, henimod. Findes i de

øvrigte germ. Sprog kun som uadskillelig Sammensætningspartikel.

andablt (andbitan), st. n. Dadel.

andasét (and-sitan), st. n. Ödelæggelse.

andaséts (and-sitan), forsængelig, afskyelig.

andastaua (and-staua), sv. m. Modpart, Modstander.

andaugjö (augö), adv. saabenbart, offentliggjort.

andavllzns (and-vlltan*), st. m. Aasyn; oldht. antluzzi, angels.

andvllite, oldn. andlit.

andavord (and-vord), Svar.

andbahts, andabahts, st. m. Tjener; oldht. ampaht, angels. om-biht, oldn. ambätt (fem.).

andbahtjan (andbahts), sv. v. I. tjene, overrække.

andbindan (bindan), præt. and-band, löse.

andhafjan (hafjan), præt. and-höf, svare.

andhausjan (hausjan), sv. v. I. med dat., anhøre, adlyde.

andizuh (and), enten; i andet Led følger aipþau.

andniman (niman), præt. and-nam, modtage; i præt. havemodtaget, besidde.

andstandan (standan), præt. andstöþ, modstaa.

andþagkjan (þagkjan), sv. v. I. bruges oftest reflexivt, andþagkja mik, andþagkjan sik, overlægge, betænke sig paa, med gen.

andverþi (andverþs*), st. n. Aasyn, Nærværelse.

andverþs (verþs*), nærværende.

ans, st. masc. Bjelke; oldn. ása.

ansts (unnan*), st. f. Kjerlighed, Yndest; oldht. anst, angels. ést, oldn. ást.

anþar, n. anþar, f. anþara, anden; oldht. andar, angels. óðer, oldn. annarr.

arbaidjan (arbaiþs), sv. v. I. arbeide, lide.

arbinumja (arbi-niman), sv. m. Arving, Arvetager.

arbja (arbi), sv. m. Arving; oldn. arfi.

armahertiþa (arms-hertó), st. f. Medlidenhed.

armaiö (arms), sv. f. Medlidenhed, Almisse.

arms, fattig; oldht. aram, angels. earm, oldn. armr.

arman (arms), sv. v. II. a. have Medlidenhed med.

arniba (arnls), adv. sikkerligen.

azéts, let, forekommer ikke som adjektiv, men forudsættes af adv. azétaba, lettelligen, comp. azétizö.

asnlis, st. m. Tjener, Lejesvend.

at, præp. med acc. ved Tidsbestemmelser: ved, om; med dat.: ved, til, hos; oldht. az, angels. át, oldn. at.

ataþni (aþn), st. n. Aar.

ataugjan (at-augö), sv. v. I. vise, neutr. vise sig.

atberan (beran), præt. atbar, bære frem.

atgaggan (gaggan), præt. atiddja, gaa, gaa hen.

atgiban (giban), præt. atgaf, give, overlade.

athaitan (haitan), præt. athaihait, tilkalde.

atsehvan (sehvan), præt. atsahv, betragte, tage sig vare for.

atta, Fader; oldht. atto.

attila (atta), dim. sv. m. Egenavn; oldht. Ezilo, angels. Ätla, oldn. Atli.

attuhan (tuhun), præt. attauh, drage til, bringe, føre til.

atvópjan (vópjan), sv. v. I. tilkalde.

aþþan, conj. men, dog, thi.

aufþó, adv. maaskee.

augð, sv. n. Öje; oldht. ougá, angels. eáge, oldn. auga, oldsv. øga.

auhuma, comp. højere, sup. auhumists.

auk, conj., sættes efter Sætningens første Ord, og, thi, saa, men; auk - iþ svarer omtrent til vel - men; oldht. ouh, angels. eác, oldn. auk.

ausð, sv. n. Öre; oldht. órá, oldn. eyra, oldsv. øra.

aviliuþ, st. n. Tak, Gunst, Naade, deraf

aviliuþón, sv. v. II. b. takke, prise.

avð, sv. f., Bedstemoder.

bagms, st. m. Træ; oldht. poum, angels. beám, oldn. baðmr.

bai, n. ba, begge, angels. bēgen. bajóþs (bai), begge; oldht. pēdē, oldn. báðir.

balgs, st. m. Balg, Læderpose; oldht. palc, angels. balg, oldn. belgr.

balþs, adj. dristig; oldht. pald, angels. beald, oldn. ballr.

bandi (bindan), st. f. Baand, Lænke.

bandva (bindvan), st. f. Tegn; oldn. benda, bending.

bandvð (bindan), sv. f. det samme.

bansts, st. f. Lade; oldn. báss?

barms, st. m. Barm, Skjød; oldht. parm, agls. bearm, oldn. barmr.

barn, st. n. Barn; oldht. parn, angels. bearn, oldn. barn.

barnilð (barn), dim. sv. n. Barnlille (kun i Tiltale).

barnisks (barn), adj. barnagtig.

basi, st. n. Bær; oldn. ber.

batiza (batan*), comp. bedre, sup. batists; oldht. peziro (adv. paz), angels. betra, oldn. betri.

batnan (batan), see gabatnan.

batvins, st. m. nomen propr.

bauan, pr. baibau, boe, beboe; oldht. pūan, angels. búan, oldn. búa, byggva.

beran, præt. bar, bære; oldht. piran, angels. beran, oldn. bera.

bergan, præt. barg, bjerger, bevare; oldht. pirkan, angels. bergan, oldn. berga.

berhtí (berhts); sv. f. Aabenlystshed, Offentlighed.

berhts, adj. klar, tydelig; oldht. peraht, angels. beorht, oldn. bjartr.

bi, præp. med acc. omkring, til, henved, inden, samtidigt med, med Hensyn til, angaaende, imod; med dat. ved, formelst, ifølge; oldht. pi, angels. be.

bida (bidjan), st. f. Bön, Önske;
 nht. bitte.
 bidagva (bidjan), sv. m. Tigger.
 bidjan (ogsaa bidan), præt. baþ,
 bede; med Pers. acc. og Tingens
 g.; oldht. pittan, angels. biddan,
 oldn. biðja.
 bigitan (gitan), præt. bigat, finde.
 bimaminjan (maminjan*) sv. v.
 I. spotte.
 bindan, pr. band, binde; oldht.
 pintan, agls. bindan, oldn. binda.
 bisaulnan (sauljan), sv. v. anom.
 at vorde besmittet.
 bistigkvan (stigkvan), præt.
 bistagkv, stöde imod.
 bistugkv (stigkvan), sv. f. An-
 stöd.
 bittan, præt. bait, bide; oldht.
 plizan, angels. bitan, oldn. bita.
 biþê (þata), conj. da, eftersom,
 efterat.
 biudan, præt. bauþ, byde; oldht.
 piutan, angels. beóðan, oldn.
 bjóða.
 biugan, præt. baug, böje; oldht.
 piukan, angels. beógan, oldn.
 bjúga.
 biúhti (biúhts), st. n. Sædvane,
 Skik.
 blêsan, præt. blaiblôs, blæse;
 oldht. plâsan, angels. oldn. blása.
 bliggván, præt. blaggv, slaa,
 prygle; oldht. pliuwan, nht.
 blâuen.
 blinds, adj. blind; oldht. plintêr,
 angels. blind, oldn. blindr.
 bliþjan (bliþs), sv. v. I., være
 blid, barmhjertig.
 bliþs, adj. blid, barmhjertig; old-
 ht. plidi, angels. blid, oldn. bliðr.

blôma, sv. m. Blomst; oldht.
 pluomo, angels. blosma, oldn.
 blómi.
 blôtan, præt. blaiblôt, dyrke,
 offre til; med acc.; oldht. pluozan,
 angels. blôtan, oldn. blóta.
 bôka, st. f. Bogstav, Skrift; Bog,
 Brev; oldht. pôh, angels. bôc,
 oldn. bók.
 bôkaris (bôka), st. m. Boglærd,
 Skrifteklog.
 borgja (borgs), s. m. Borger.
 borgs (hergan), st. f. anom. see
 § 49, Stad, Borg; oldht. puruc,
 angels. burh, oldn. borg.
 borgsvaddjus (vaddjus), st. f.
 By-Muur.
 bôta (batan*), st. f. Bod, Nytte;
 oldht. puoza, angels. oldn. bôt.
 bôtjan (bôta), sv. v. I. nytte,
 bøde paa; angels. bétan, oldn.
 bæta.
 brannjan* (brinnan), sv. v. I.
 brænde, trans. oldn. brenna.
 brikan, præt. brak, bryde, om
 Kæmper: at brydes; oldht. pri-
 chan, angels. brecan.
 briggan, v. anom. præt. brahta,
 bringe, berede, gjøre til, sejle
 (sc. skip); oldht. prinkan, an-
 gels. brengian.
 brinnan, præt. braun, brænde,
 staa i Lue; oldht. prinnan, an-
 gels. byrnan, oldn. brenna.
 brôþar, s. anom., see § 49, Bro-
 der; oldht. pruodar, angels.
 bróðor, oldn. bróðir.
 brunjó, sv. f. Brynje; oldht.
 prunja, angels. byrn, oldn.
 brynja.
 brunsts* (brinnan), st. f. Brand.

bráps, st. f. Brud, Svigerdatter;
oldht. prát, angels. brýd, oldn.
brúðr.
brápsfaps (bráps-faps), Brudgom.
bugjan, v. anom. pr. bohta, kjö-
be, sælge; angels. bycgan.
daban*, præt. dób, passe, skikke
sig, cfr. oldn. dafna.
dags, st. m. Dag; oldht. tac, an-
gels. dæg, oldn. dagr.
dailjan (dails), sv. v. I. dele;
oldht. teilan, angels. dælan,
oldn. deila.
dails, st. f. Deel; oldht. teil, an-
gels. dæl.
dalap (dals), adv. nedad.
dals, st. m. Dal; oldht. tal, an-
gels. dāl, oldn. dalr.
daupjan (diupan*), sv. v. I.
neddyppe, dōbe.
daups (divan), adj. dōd; oldht.
tōd, angels. deād, oldn. dauðr.
daupus (daups) st. m. Dōd.
diakun, st. m. Diaconus.
digau, præt. daig, danne, forme.
disdailjan (dails), sv. v. I. for-
dele.
dishniupan (hniupan*) præt. dis-
hnaup, sōnderbryde.
distahjan (tahjan), sv. v. I. ad-
sprede, sōndersplitte, sætte over-
styr.
diupan (diupan), adj. dyb; oldht.
tiof, angels. deóp, oldn. djúpr.
divan, pr. dau, være kræftlōs,
dōd, præt. part. divans, dōdelig.
dōbnan, see dumbnan.
dohtar, anom. f. Datter; oldht.
tohtar, agls. dohtor, oldn. dōttir.
dor, st. n. Dör; oldht. tor; an-
gels. duru, oldn. dyr.

doravardō (vards*). sv. f. Dör-
vogterske.
dorsan, præs. dars, conj. anom.
præt. dorsta, (§ 44), at torde;
angels. dear.
dragan, præt. drōh, drage; oldht.
tragan, angels. dragan, oldn.
draga.
draibjan (drīban), sv. v. I. drive
paa, skynde paa.
drīban, pr. draif, drive; oldht.
trīpan, angels. drīfan, oldn. drīfa.
drigkan, pr. dragk, drikke; old-
ht. trinhan, angels. drincan,
oldn. drekka.
driugan, pr. drauh, gjøre Krigs-
tjeneste.
driusan, pr. draus, styrte, falde;
angels. dreōsan.
drohtinassus (drohtinōn), st. m.
Krigstjeneste.
drohtinōn (driugan), sv. v. II.
b., gjøre Krigstjeneste.
drus (driusan), st. m. Fald.
du, præp. med acc. angaaende,
med dat. til, henimod, med inf.
forat; oldht. zi, angels. tō, nht.
zu.
dugan, præs. daug, conj. anom.
præt. dohta, s. § 44, due, gavne;
oldht. tukan, angels. dugan,
oldn. duga.
duginnan (gimnan*), præt. dug-
ann, begynde. Bruges ogsaa
til at omskrive futurum, § 45.
dugavinðan (vindan*), pr. du-
gavand, forvikle, indvikle.
duhvê (hvas), adv. hvorfor.
dulps, anom. f. Fest, Højtid;
oldht. tuld.

dumbnan (dumbs), v. anom. for-
stumme, skrives og døbnan.
dupé, duppé (pata), adv. der-
for, desfordelst.
dvalmôn (dvals), sv. v. II. b.
rase.
dvals, adj. dum, afsindig.
chvahtundi, st. f. Tjörn, Torne-
busk.
chvs*, st. m. Hest; angels. eoh,
oldn. jór.
erknis, adj. reen, hellig; oldht.
erchan, angels. eorcen, oldn.
jarkn.
erkniþa (erknis), st. f. Egthed.
erþmana*, st. f. Jordkredsen; oldht.
irmin, angels. eormen, oldn.
jörmun.
ermanariks (ermana), st. m.
Egennavn; angels. Eormenric,
oldn. Jörmunrekr.
erzis, adj. vildfarende; oldht. irre.
erþa, st. f. Jord; oldht. erda,
angels. eorðe, oldn. jörð.
fadar, s. anom. Fader; oldht.
fatar, angels. fäder, oldn. faðir.
fadrin, m. pl. indecl. Forældre.
fadrin, n. Paternitet, plur. For-
ældre.
faginôn (fehan*), sv. v. II. b.
glæde sig; angels. fagnian, oldn.
fagna.
fagrs (fehan), adj. fager, nyttig,
duelig; oldht. fagar, angels.
fagr, oldn. fagr.
fahan, (eg. faghan) pr. faifah,
fange, faa; oldht. fahan, an-
gels. fôn, oldn. fá.
fahéps (fehan), st. f. Glæde;
oldn. fagnaðr.
faran, pr. fôr, fare, gaa, vandre;

oldht. faran, angels. faran, oldn.
fara.
fastan, sv. v. II. a. holde, iagt-
tage.
fastubni (fastan), st. n. Over-
holdelse.
favs, adj. liden, ubetydelig; oldht.
fôh, angels. feava, oldn. fâr.
fehû, st. n. Fæ, Formue; oldht.
fihu, angels. feoh, oldn. fé.
fehuskula (skulan), sv. m.
Skyldner.
ferguni, st. n. Bjerg; angels.
firgen, oldn. fjörgyn.
ferhaitan (haitan), præf. ferhai-
hait, bekjende.
ferhvus, st. m. Verden; oldht.
ferh, angels. feorh, oldn. fjör.
ferina (feran*), st. f. Beskyld-
ning, Skyld, Aarsag.
ferinôn (feran*), sv. v. II. b.
beskylde, dadle.
ferra, adv. fjernt; oldht. fer, an-
gels. ferr, oldn. firr.
fidurdôgs (dags), adj. skeet for
4 Dage siden, 4 Dage gammel.
fidvôr, num. fire; oldht. vior,
angels. feover, oldn. fjögur.
fijan (flan*), sv. v. I. hade, part.
fjands, Fjenden; oldht. fan,
angels. flan, oldn. fla.
fijapva (flan). st. f. Fjendskab.
filaus (filus), adv. meget (kun
ved Comparativer).
filhan, præf. felh, skjule, be-
grave; oldht. felhan, oldn. fela.
filu, adv. meget.
filuvordt (vord), sv. f. Ordgy-
deri.
fimf, num. fem; oldht. finf, an-
gels. fif, oldn. fimm.

finþan, præt. fanþ, finde, erfare;
oldht. vinnan, angels. findan,
oldn. finna.

figgragulþ (gulþ), st. n. Finger-
ring; oldn. fingrull.

figgr, st. m. Finger; oldht. fingar,
angels. finger, oldn. fingr.

fiskón (fiska), sv. v. II. b. fiske.

fisks, st. m. Fisk; oldht. fīsc,
angels. fisc, oldn. fiskr.

fliugan*, pr. flaug, flyve.

flóðus, st. m. Flod; angels.
fleód.

fóðins (fóðjan), st. f. Føde,
Spise.

fóðr, st. n. Foder, Skede, Fute-
ral.

fón, anom. n. Ild; oldn. funi; s.
§ 51.

for, præp. med acc. ved, langs-
med, för, istedetfor, tilbedste
for; ogsaa adverbialsk.

fora, præp. med dat. foran, for,
(ved Verber, som tilkjendegive
en Varetagen, en Hindren).

foragaggi (gaggan), st. n. For-
valtning, Bestyrelse.

foragaggja (gaggan), sv. m.
Forvalter, Bestyrer.

foramaþlis (maþl), st. m. Ord-
fører, Formand, Forstander.

forbindan (biudan) forbyde.

forhts, adj. bange, cfr. oldht.
forahta, angels. forht, dansk
Frygt.

forþis (þata), adv. för, forhen.

forþizi (i), förend.

fótubord (bord*), Skammel,
Fodskammel.

fótus, st. m. Fod; oldht. fuoz,
angels. fót, oldn. fōtr.

frabugjan (bugjan), præt. fra-
bohta, m. acc. eller dat. sælge.

fragiban (giban), præt. fragaf,
give, skjenke, tilgive.

fraisan, præt. saifrais, friste;
oldht. frēsan, angels. frisian, cfr.
oldn. freista.

fraistubni (freisan), st. f. Fri-
stelse.

fraitan (itan), præt. frat, opæde.

fraiv, st. n. Frø, Sædekorn; oldn.
fræ, frjó.

frakunnan (kunnan), v. anom.
foragte.

frakviman (kviman), præt. fra-
kvam, fortære.

frakvistjan (kvistjan), sv. v. I.
med dat., sjelden acc., fordærve,
ødelægge.

fralétan (létan), præt. fralailót,
løslade, undlade, tillade, tilgive.

fraliusan (liusan*), præt. fralaus,
tabe; nht. verlieren.

fralusts (fraliusan), st. f. Tab;
nht. Verlust.

fram, præp. med dat. fra; oldht.
vram, angels. from, oldn. frá.

Bruges ogsaa adverbialt, frem.

frapjan, præt. frôþ, tænke, for-
staa.

frauja, sv. m. Herre; oldht. fró,
angels. fréa, cfr. oldn. freyr.

fraujinón (frauja), sv. v. II. b.
herske.

fravardjan (vards*), sv. v. I.
forvende, fordærve.

fravisan (visan), præt. fravas,
med dat. savne, mangle.

fravorhts (vorkjan), st. f. Synd.

fravorkjan (vorkjan), sv. v. I.
synde.

- fravróðhjan (vróðs), sv. v. I. an-
 klage.
 frehnan, præf. frah, anom. spörge;
 oldht. vrahén, angels. fregan,
 oldn. fregna.
 frijaþva (frijón), st. f. Kjærlig-
 hed.
 frijón, sv. v. ill. b. elske, kysse;
 oldn. fría; deraf part. frijóns,
 Ven; oldht. fríunt, angels. fre-
 ónd, oldn. frændi.
 fris, adj. fri; oldht. frí, angels.
 freo.
 frisahts (sakan), st. f. Billede,
 Exempel, Gaade.
 fródaba (fróps), adv. forstandigt.
 fróps (fraþjan), comp. fróðsá,
 forstandig; oldht. frét, angels.
 fród, oldn. fróðr.
 fruma, adj. den første; oldht.
 vrum, angels. forma, cfr. oldn.
 from.
 frums (fruma), st. m. Begyn-
 delse.
 fugls, st. m. Fugl; oldht. fokal,
 angels. fugel, oldn. fugl.
 fulhani (filhan), st. n. det Skjulte,
 Hemmelighed; oldn. fylsni.
 fullafrapjan (fraþjan), sv. v. I.
 være fornuftig.
 fullavisjan (vís*), sv. v. I. over-
 tyde.
 fullíps (fulls), st. f. Fylde,
 Mængde.
 fulljan (fulls), sv. v. I. fylde.
 fullnan (fulls), v. anom. opfyldes.
 fulló (fulls), sv. f. Fylde, Ud-
 fyldning.
 fulls, adj. fuld, fuldkomen, al-
 mindelig; oldht. fol, angels. ful,
 oldn. fullr.
 gaberan (beran), præf. gabar,
 sammenligne.
 gaberhtó (berhts), sv. f. Aaben-
 baring, Phænomen.
 gabígs (gibaa), adj. rig.
 gabindan (bindan), præf. ga-
 band, binde.
 gabindi (bindan), st. f. Baand.
 gaber (beran), st. m. Sammen-
 skud, Skat.
 gabundi (bindan), st. f. Baand.
 gadik, st. n. noget som er for-
 met, dannet.
 gadiupjan (diups), sv. v. I. for-
 dybe.
 gadóbs (daban*), passe sig for,
 hende sig.
 gadriusan (driusan), præf. ga-
 drans, falde ned.
 gadrohts (driugan), st. m. Strids-
 mand, Soldat.
 gagaggan (gaggan), komme,
 komme sammen.
 gahaftjan (haftjan), sv. v. I.
 slutte sig til.
 gahait (haitan), subst. Løfte.
 gahlaiba (hlaifs), sv. m. Kame-
 rat, Stalbroder.
 gahausjan (hausjan), sv. v. I.
 bære.
 gahugd (hugd), Tanke, Følelse.
 gaiti, sv. f. en Ged; oldht. keiz,
 oldn. geit.
 gajukó (juk), st. f. Lignelse.
 gakunnan (kunnan), v. anom.
 erkjende.
 gakviman (kviman), præf. ga-
 kvam, komme.
 gakviss (kvipan), st. f. Over-
 eensstemmelse.

gakviunan (kvius), st. v. anom.
 leve op igjen.
 gakvumps (kviman), st. f. Sam-
 menkomst, Ret, Skole. ♥
 galagjan (ligan), st. v. I. lægge,
 kaste, paalægge.
 galan*, præt. gól, give Lyd fra
 sig, gale; oldn. gala.
 galaubtns (liuban), st. f. Trø;
 nht. Glaube.
 galévjan (lèv), sv. v. I over-
 give, forraade.
 galíkò (líks*), adv. ligt, lig-
 nende.
 galíks (líks), adj. lig, lignende;
 oldn. glíkr, uht. gleich.
 galiþan (líþan*), præt. galaip,
 gaa.
 galiug (liugan), st. n. Afguds-
 billede.
 galiuhtjan (liuhan*), sv. v. I.
 oplyse, opklare, aabenbare.
 galufs (liuhan*), adj. kostelig.
 gamaudíns (maudjan), st. f.
 Erindring.
 gamaudjan (maudjan), st. v. I.
 erindre.
 gaminþi (minan*), st. n. Erin-
 dring.
 gamunan (minan*), v. anom.
 erindre sig, huske paa.
 ganiman (niman), præt. ganam,
 tage til sig, nemme, lære.
 gaggan, v. anom. præt. iddja
 gaa; oldht. kankan, angels.
 gangan, oldn. ganga.
 garaginðn (ragin), sv. v. II. b.
 give Raad.
 garazna (razu), sv. m. Nabo;
 oldht. granni.
 gards (gerdan), Gaard, Huus;

oldht. kart, angels. geard, oldn.
 garðr.
 garehts (rehts), adj., comp. ga-
 rehtōza, retfærdig.
 garsja (gars), sv. m. Dreng,
 Karl. Egennavn, spansk Gar-
 cia, cfr. fr. Garçon.
 garunjð (rinnan), sv. f. Over-
 svømmelse.
 garuns (runan), st. f., pl. ga-
 runsis, Torv, Gade.
 gasatjan (sitan), sv. v. I, sætte,
 lægge, ordne.
 gasts, st. m. pl. gastis, Gjest, Frem-
 med; angels. gäst, nht. Gast,
 cfr. fransk Egennavn Gaston.
 gasahvan (sehvan), præt. gasahv,
 see, faa Òje paa.
 gasibjðn (sibjo), sv. v. II. b.
 forsone sig.
 gasitan (sitan), præt. gasat, sætte
 sig.
 gaskòhs (skohs), adj. beskoet.
 gasvikunþjan (kunnan), sv. v.
 aabenbare.
 gataujan (taujan), sv. v. I. præt.
 gatavida, gjøre.
 gatéms (tíman*), sømmelig, pas-
 selig.
 gateran (teran*), præt. gatar,
 sønderrive, tilintetgjøre.
 gatiuhan (tiuhan), præt. gatauh,
 føre, bortføre, udføre.
 gatrauan (trauan), sv. v. I. a.
 have Tillid til.
 gaumjan (giuman*), sv. I. see,
 blive var, iagttage; oldn. geyma.
 gavasjan (vasjan), sv. v. I.
 klæde, iføre.
 gaverþi (verþan), st. n. Fred,
 Enighed.

gavi, st. n. Egn, Bygd; oldht. kouwi, nht. Gau.
 gavorki (vorkjan), st. n. Forretning, Vinding.
 gavorkjan (vorkjan), v. anom. præt. gavorhta, gjöre, virke.
 geenna, hebr. Ord Gehenna.
 gernjan (gtran*), sv. v. l. attraa, begjere, med gen.; angels. geomnian, oldn. girna.
 gerns (gtran), adj. begjerlig.
 geru, sv. n. Svöbe.
 gewa s. giba.
 giba (giban), st. f. Gave; oldht. kepa, angels. gifu, oldn. gjöf.
 giban, præt. gaf, give; oldht. kepan, angels. gifan, oldn. gefa.
 gildan, præt. gald, gjelde, give; oldht. keltan, angels. gyldan, oldn. gjalda.
 gilstr (gildan), st. n. Skat, Tribut.
 gtran*, præt. gair, attraa.
 gistradagis (gistra), adv. imorgen (eg. igaar, næste Dag).
 giutan, præt. gaut, gyde, öse; oldht. kiuzap, angels. geótan, oldn. gjóta.
 glaggvuba (glaggvus), adv. nöjagtigt, omhyggeligt.
 glaggvus, adj. klog, skarpsindig; angels. gleav, oldn. glöggr.
 göds (göps).
 göljan (galan), sv. v. l. hilse.
 gors, adj. bedrövet.
 göps, adj. god; oldht. kót, angels. gód, oldn. göðr.
 graban, præt. gróf, grave; oldht. krapan, angels. grafan, oldn. grafa.
 gramsts, st. m. Splint.

grétan, præt. gaigrót, græde; angels. grætan, oldn. gráta.
 gripán, præt. graip, gribe; oldht. krifañ, angels. grípan, oldn. grípa.
 grunduvaddjus (vaddjus), st. f. Grundmuur.
 gudalaus (lausan), adj. ugudelig.
 gudhus (hus), st. n. Tempel.
 gudilubs, guþilub (liuban), st. m. Egennavn, nht. Gottlob.
 gudja (gud), sv. m. Offerprest; oldn. goði.
 gudjinôn (gud), sv. v. l. gjöre Tjeneste som Offerprest.
 gulþ, st. n. Guld; oldht. kold, angels. gold, oldn. gull.
 guma, sv. m. Mand; oldht. gomo, angels. guma, oldn. gumi.
 gutþiuda (þiuda), st. f. Goter-folket.
 guþ, pl. guda Gud; olht. kot, angels. god, angels. guð.
 guþilub, s. gudilub.
 haban, sv. v. II. a. have, ogsaa undertiden i Betydn. befinde sig; oldht. hapên, angels. haban, oldn. hafa.
 hafjan, præt. hóf, optage, hæve; oldn. hefja.
 hagals*, st. m. eller hagal, st. n. Hagl; oldht. hakal, angels. hágel, old. hagl.
 hahan (eg. haghan), præt. haihah, hænge; oldht. hankan, angels. hôn, hëngan, oldn. hanga.
 haifstjan (haifsts), sv. v. I. stride.
 haifsts, st. f. Strid, Tvedragt; oldn. heipt.
 hails, adj. heel, frisk, sund;

oldht. heil, angels. hæl, oldn. heill.
 haima, st. f. anom. plur. haimôs, opr. Hjem, sædv. Thorp, Landsby; oldht. haim, angels. hām, oldn. heimr.
 hais, haiz, st. n. Blus, Fakkell.
 haitan, prætt. haihait, kalde, nævne, indbyde, befale; oldht. heizan, angels. hātan, oldn. heita.
 haipi, st. f. Hede, Slette, Mark; oldht. haida, angels. hæð, oldn. heiði.
 halams*, st. m. Halm; oldn. hálmr.
 haldan, prætt. haihald, opr. holde, sædv. om at vogte Kvæg, holde dem paa Græsgang; oldht. haltan, angels. healdan, oldn. halda.
 halisaiv (aivs), adv. neppe.
 haldis, adv. heller; oldn. heldr.
 hals, st. m. Hals; oldht. angels. oldn. ligedan.
 hamôn* (hams*), sv. v. II. b. iföre.
 hana, sv. m. Hane; oldht. hano, angels. hana, oldn. hani.
 handus, st. f. Haand; oldht. hant, angels. hond, oldn. hönd.
 handu vorhts (vorkjan), adj. forfærdiget med Haanden.
 hansa, st. f. Mængde, Skare; oldht. hansa, angels. hōs.
 harduba (hardus), adv. haarde-ligen.
 hardus, adj. haard, comp. hardiza; oldht. hart, angels. heard, oldn. harðr, som Egennavn Hörðr.
 harjis, st. m. Hær, Mængde;

oldht. heri, angels. here, oldn. herr.
 hazjan, sv. v. I. rose, prise; oldht. herēn, angels. herian.
 hatan, sv. v. II. a., ell. hatjan, sv. v. I. hade; oldht. hazēn, angels. hatjan, oldn. hata.
 hatis (hatan), st. n. Vrede.
 haubip, st. n. Hoved; oldht. houbit, angels. heafod, oldn. höfuð.
 hauhaba (hauhs), adv. höjt.
 hauhjan (hauhs), sv. v. I. op-höje, forherlige.
 hauhs, adj. comp. hauhiza, høj; oldht. höh, angels. heah, oldn. hār, oldsv. hægr.
 hausjan, sv. v. I. ell. hausjōn, sv. v. II. d. höre; oldht. hōran, angels. hýran, oldn. heyra.
 havi, st. n. Græs, Hø; oldht. havi, oldn. hey.
 hêr, adv. her.
 herda, st. f. Hjord; oldht. herta, angels. heord, oldn. hjörð.
 herdis (herda), st. m. Hyrde.
 hertō, st. n. Hjerte; oldht. herza, angels. heorte, oldn. hjarta.
 herus, st. m. Sverd; angels. heor, oldn. hjör.
 hêþjō, sv. f. Kammer.
 hilpan, prætt. halp, hjælpe; oldht. hilfian, oldn. hjálpa, angels. helpan.
 himins, st. m. Himmel; oldht. himil, angels. heofon, oldn. himinn.
 hindar, præp. m. dat. og acc. bag, udover, bortenfor, m. acc. til, m. dat. paa Stedet; oldht. hintar.

hindumista (hindar), sup. ba-
gerst.

hiri, adv. imp. sing. kom hid!

hirjats, adv. imp. dual. kommer
hid!

hirjiþ, adv. imp. plur. kommer
hid!

hlahjan, st. v. anom. præt. hlöh,
lee; oldht. hlahhan, agls. hleah-
han, oldn. hlæja.

hlaiba (hlaifs), ogsaa skrevet
Hleva, Egennavn; Longob. Chle-
pho.

hlaibs s. hlaifs.

hlaifs el. hlaibs, st. m. Bröd,
Smule; oldht. hlaib, angels. hláf,
oldn. hleifr.

hlaiv, st. n. Gravsted; oldht.
hleó, angels. hlæv, oldn. hlæ.

hlaivasna (hlaiv), st. f.; bruges
kun i pl. hlaivasnós, Begravel-
sesplads.

hlaþan, rettere hlanan, præt.
hlöþ, lade, belæsse; oldht. an-
gels. hlanan, oldn. hlaða.

hlaupan, præt. hlaihlaup, löbe;
oldht. hloufan, angels. hleápan,
oldn. hlaupa.

hléþra, hlþra, st. f. Hytte, jvf.
oldn. Hleiðr.

hleva s. hlaiba.

hliduma, adj. comp., sup. hli-
dumists, venstre.

hlifan, sv. v. II. a. stjele.

hliftus (hlifan), st. m. Tyv.

hnaivs (hntvan), adj. lav, ringe.

hniupan, præt. hnaup, bryde.

hntvan, præt. hnaiv, neje, bukke
sig; jvf. oldn. hníga.

holtiiggs s. hultiiggs.

hords, st. f. Dör; oldht. hurt,
oldn. hurð.

hori, st. n. Kul, Glöd, pl. horja,
Glöðhob; oldn. hydr.

hórinassus (hórs), st. m. Hor,
Egteskabsbrud.

hórinôn (hórs), sv. v. II. b. be-
drive Hor.

horn, st. n. Horn; oldht. angels.
oldn. horn.

hornjan (horn), sv. v. I. blæse
i Horn, Trompeter.

hrains, adj. reen; oldht. hreini,
oldn. hreinn.

hrainjaherts (herto), adj. af et
reent Hjerte.

hramjan, sv. v. I. korsfæste.

hröþjan, sv. v. I. raabe.

hrukjan (hruk), sv. v. I. gale.

hugjan (huga), sv. v. I. tænke,
mene.

hugs, st. m. Hu, Sind; oldht.
hugu, angels. hoga, oldn. hugr.

huhrus, eg. hughrus, st. m. Hun-
ger; oldht. hunkar, angels. hun-
ger, oldn. hungur.

hulistr (huls), st. n. Hylster, Slør.

huljan (huls), sv. v. I. hylle,
indhylle; oldht. huljan, angels.
helan, oldn. hylja.

huls*, adj. huul; oldht. hol, an-
gels. hol, oldn. holr.

hult*, st. n. Holt, Skovparti;
oldht. holz, angels. oldn. holt.

hultiiggs, ogs. skrevet holtiiggs
(hult), st. m. Skovboer; som
Nationalnavn: Holsteiner.

hulundi (huls), st. f. Hule; oldn.
holund.

huggrjan (huhrus), sv. v. I.
hungre.

-hun, suffix, udtrykkende det lat. *cunque*; nht. *igend*.
hund, st. n. Hundrede; bruges kun i pl.; oldht. *hunt*, angels. *hund*, oldn. *hund*.
hunds, st. m. Hund; oldht. *hunt*, angels. *hund*, oldn. *hundr*.
húsl, st. n. Offer, Tilbedelse; angels. *húsel*, oldn. *húsl*.
hunslastaþs (*staþs*), Offeralter, Offerbord.
huzdjan (*huzd*), sv. v. I. samle Skatte.
huzd, st. n. Skat; oldht. *hort*, angels. *hord*, oldn. *hodd*.
hvadré (*hvas*), adv. hvorhen.
hvan, adv. int. naar, ved adj. hvor; ubest. nogengang, maa-skee.
hvar (*hvas*), adv. hvor.
hvarjis (*hvas*), pron. interr. *hvo* af flere.
hvarjizuh (*hvas*), pron. enhver.
hvas, pron. int. og indef. *hvo*, *Nogen*.
hvasahun (*hvas*), *Nogen*, med *Negtelse*, lat. *ullus*, *quisquam*.
hvazuh (*hvas*), pron., n. *hvah*, f. *hvóh*, enhver; med *Talord* i distributiv Betydning, f. e. *tvans hvanzuh*, to og to.
hvaþró (*hvas*), adv. *hvorfra*.
hvê, adv. eg. cas. instr. af *hvas*, opr. *hvorledes*, bruges sædv. i *Bet. maaskee*.
hvélauðs, rettere *hvélaups* (*lands*), hvilken, *hvaðslags*.
hvélíks, *hvíllíks* (*líks*), hvilken, *hvordan*.
í, relativ conj., svarende til det oldn. *er*.

ibai, conj. mon ikke? om ikke.
ibuks, adj. baglænds, tilbage-gaaende; jvfr. oldn. *öfugr*.
iddaljð (*dals*), st. f. *Nedadhel-*den, *Skraaning*.
iddja, anom. præt. af *gaggan*; angels. *eode*.
idrigðn (*idriga*), sv. v. II. b. *angre*; oldn. *iðrask*.
idvít (*vítan*), st. n. *Skjendsel*.
iftuma, adj. comp. den følgende.
ik, pron. 1 pers. jeg; oldht. *ik*, angels. *ic*, oldn. *ek*, oldsv. *jak*.
im, præs. af v. anom. jeg *er*; angels. *eom*, oldn. *em*.
in, præp. med acc. indtil, *indpaa*, ind i, til, imod, med gen. *formedelst*, f. *Ex. in þis*, derfor, in *þizózi* *vehtais*, el. *ferinós*, *desformedelst*, med dat. i, *paa*; oldht. angels. *in*, oldn. *i*.
inahl (*aha*), sv. f. *Forstandig-*hed, *Tugtighed*.
inflnan (*flan**), blandet (§ 40) conj. at blive rørt.
inn (*in*), adv. ind i; oldn. *inn*.
inna (*in*), adv. inde; oldn. *inni*.
innana (*in*), adv. indentil; oldn. *innan*.
innapró (*in*), adv. indenfra.
innuma (*in*), adj. comp. *indre*.
insandjan (*sandjan*), sv. v. I. *sende*, *tilbagesende*, *ledsage*.
insehvan (*sehvan*), præt. *insahv*, *betragte*.
insvinþjan (*svinþs*), sv. v. I. *styrke*.
inuh, præp. m. acc. *uden*.
invindipa (*vindan**), st. f. *Uret-*færdighed.
igkvis, pr. acc. dat. dual. af 2

- pers. Eder; oldht. inch, angels. inc, oldn. ykk.
- is, pron., n. ita, f. si, han, hun, det; oldht. ir, nht. er.
- isarn, st. n. Jern; oldht. isan, angels. íren, ísarn, oldn. ísarn, járn.
- ist, pron. rel. hvilken.
- itan, pr. at, æde; oldht. ezan, angels. etan, oldn. eta.
- ip, conj. men, altsaa, thi; ip þan, men.
- iup, adv. opad; oldht. uf, angels. up, oldn. upp.
- iupa (iup), adv. oppe; oldn. uppi.
- iupaþrô (iup), ovenfra.
- ius, adj. comp. iusiza, heldig, begunstiget.
- ja, adv. ja; oldht. ja, angels. ia, oldn. já.
- jabai, conj. om, hvis; jvf. angels. gif, oldn. ef.
- jah, assim. jab-, jag-, jad-, jal-, jam-, jan-, jar-, jas-, jap-, og, men.
- jainar (jains), adv. didhen.
- jaindrê (jains), didhen.
- jaindverps (verps*), adv. didhen.
- jains, pron. demonstr. hiin; oldht. genêr.
- jainþrô (jains), derfra.
- jaþþê (eg. jah þê), det være nu - - eller, hvad enten - - eller.
- jêr, st. n. Aar, Tid; oldht. jár, angels. gear, oldn. ár.
- jiuka, st. f. Strid, Vrede; jvf. oldn. ýki.
- jiul*, st. n. Juul; angels. geól. oldn. jól.
- jiulls (jiul), st. m. Maaneden fra midt i November til midt i December; oldn. ýlir.
- jôta, st. n. græsk Bogstav - Navn, Jota.
- ju, adv. nu, allerede; oldht. ja, angels. geo.
- juhiza, (eg. jughiza), comp. af juggs.
- juk, st. n. Aag, Par afførsændte Dyr; oldht. joh, angels. geoc, oldn. ok.
- juggalaups, (liudan), st. m. Yngling.
- juggs, adj. ung; oldht. jung, angels. geong, oldn. ungr.
- kalds, adj. kold; oldht. chalt, angels. ceald, oldn. kaldr.
- kalkjô, sv. f. Hore.
- karkara (lat. carcer), st. f. Fængsel.
- kas, st. n. Kar, Fad; oldht. char, oldn. ker.
- kaupatjan, sv. v. anom. præst. kaupasta, give Örefigen.
- kavtsjô (lat. cautio), sv. f. Caution.
- kinnus, st. f. Kind; oldht. chinni, angels. cyn, oldn. kinn.
- kintus, st. m. Skjerv, Hvid, Penning.
- kiusan, præst. kaus, vælge, prøve; oldht. ghiusan, angels. ceósan, oldn. kjósa.
- kniu, st. n. Knæ; oldht. chneo, angels. cneov, oldn. kné.
- korn, st. n. Korn. (Samlingsbe- greb).
- kornô (korn), sv. n. Korn (enkelt).
- krôtôn*, sv. v. II. b. sønder-

- knuse; brugeligen er afl. ga-
krótón.
- kuni, st. n. Slægt, Kjøn; oldht.
chunni, angels. cyn, oldn. kyn.
- kunnan, præ. ind. kann, v.
anom. kjende, vide, kunne;
oldht. chunnan, angels. cunnan,
oldn. kunna.
- kunþi (kunnan), st. n. Kundskað.
kunþs (kunnan), adj., eg. præ.
part. bekjendt.
- kustus (kiusan), st. m. Prøvelse;
oldn. kostr.
- kvéns, st. f. Kvinde, Egtehustru;
oldht. qvéna, angels. cvén,
oldn. kván.
- kviman, præ. kwam, komme;
oldht. queman, angels. cumán,
oldn. koma.
- kvinakunds (kuni), adj. af Hun-
kjön.
- kvínó (kvéns), sv. f. Kvinde;
oldht. chená.
- kviss* (kvipan), Tale, Udsagn.
- kvipan, præ. kvap, tale, sige;
oldht. quidan, angels. cveðan,
oldn. kveða.
- kvums (kviman), st. m. Ankomst.
- lagjan (ligan), sv. v. I. lægge;
oldn. leggja.
- lagus*, st. m. Sæ; oldn. lögr.
- laikan, præ. lailaik, lege, hoppe,
dandse; angels. lácan, oldn.
leika.
- laiks (laikan), st. m. Dands.
- laisaris (lišan), st. m. Læren.
- laisius (lišan), st. f. Lære.
- laisjan (lišan), sv. v. I. under-
vise, lære; angels. læran, oldn.
læra.
- laists, st. m. Spor, Fodspor;
oldn. leistr.
- laistjan (laists), sv. v. I. følge,
m. acc.; angels. læstan.
- laggs, adj. lang; oldht. lanc, an-
gels. long, oldn. langr.
- lapón, sv. v. II. b. indbyde; old-
ht. ladón, angels. laðian.
- lapóns (lapón), st. f. Indbydelse,
Frelse.
- laubjan (liuban*), sv. v. I. tro,
tillade; oldht. laubjan, angels.
lýfan, oldn. leyfa.
- laudja (laups*), st. f. Skikkelse.
- laups*, adj. stor, beskaffen.
- lauhmuni (liuhan*), ogsaa lauh-
moni, st. f. Lyn.
- laun, st. n. Løn; oldht. lôn, an-
gels. leán, oldn. laun.
- laus (liusan), adj. løs, tom; oldht.
lôs, angels. leás, oldn. lauss.
- lausjan (liusan), sv. v. I. løse,
tilintetgjøre.
- létan, præ. lailót, lade, tillade;
oldht. lázan, angels. lætan, oldn.
láta.
- lêv, st. n. Lejlighed, Overladel-
se, Overgivelse (Forraadelse);
oldn. læ.
- lêvjan (lêv), sv. v. I. forraade;
- libains (liban), st. f. Liv.
- liban (liban), sv. v. II. a. leve;
oldht. leban, angels. lifian, oldn.
lifa.
- liban*, præ. laif, blive tilovers.
- lifnan* (liban), sv. v. anom.
blive tilovers; oldn. lifna.
- ligan, præ. lag, ligge; oldht.
ligan, agls. licgan, oldn. liggja.
- lik, n. Legeme, Kjød, Lig; oldht.
lih, angels. líc, oldn. lik.

likains (likan), st. f. Behag.
 likan, sv. v. II. a. behage; oldht.
 lichén, angels. lícian, oldn. líka.
 likes*, adj. lig; oldht. líh, angels.
 líc, oldn. líkr.
 lisan, præt. las, samle; oldht.
 angels. lesan, oldn. lesa,
 lisan, præt. las, lære, faa at vide.
 ltils, adj. liden; oldht. luzil,
 angels. lytel, oldn. lítill.
 lipan*, præt. laiþ, gaa; oldht.
 lldan, angels. líðan, oldn. líða.
 liuban*, præt. lauf, være kjær.
 liubs s. liufs.
 liudan, præt. laup, blive stor,
 voce.
 liufs, liubs (liuban), adj. kjær,
 elsket; oldht. liop, angels. leóf,
 oldn. ljáfr.
 liugan, præt. laug, lyve; oldht.
 liukan, angels. leógan, oldn.
 ljúga.
 liugan, sv. v. II. a. egte, gifte
 sig med (om Manden), i passiv
 om Kvinden.
 liuhadins (liuhan), adj. lys.
 líuhan*, præt. lauh, lyse.
 liuhap (liuhan), st. n. Lys; old-
 ht. liohat, angels. leóht.
 liuchtjan (luchan), sv. v. I. lyse,
 skinne.
 liusan*, præt. laus, tabe; oldht.
 liusan, angels. leósan.
 liutan*, præt. laut, hykle, be-
 drage, opr. vistnok bukke sig,
 krumme sig; oldn. lúta.
 liuts (liutan*), adj. hyklersk,
 bedragerisk; oldn. ljótr.
 liupón (liup*), sv. v. II. b. synge,
 cfr. oldn. ljóð.

lôfa, sv. m. den flade Haand;
 oldn. lófi.
 lubs, s. lufs.
 ludja, st. f. Aasyn, Ansigt.
 lufs, lubs (liuban), adj., forekom-
 mer kun sammensat galufs, ko-
 stelig.
 lukarn, (af lat. lucerna), st. n.
 Lygte.
 magan, v. anom. § 44, præt. mah-
 ta, formaa, kunne; oldht. makan,
 angels. magan, oldn. mega.
 magapl (magus), sv. f. Jomfru-
 dom.
 magaps (magus), st. f. Jomfru,
 Mø; oldht. magad.
 magula (magus), dim. sv. m.
 Dreng.
 magus, st. m. Søn, Dreng; an-
 gels. mag, oldn. mögr.
 mahtígs (magan), adj. mægtig,
 istand til, mulig.
 mahts (magan), st. f. Magt,
 Kraft; oldht. maht, agls. meaht,
 oldn. mátt.
 mais, adv. comp. mere; oldht.
 mēr, angels. mār, oldn. meir.
 maiza (mais), adj. comp.; sup.
 maists, stórre, stórr.
 malan, præt. mól, male, sønder-
 støde; oldht. malan, oldn. mala.
 malma (malan), st. m. Sand.
 maló, sv. f. Møl; oldht. miluva.
 managi (manags), sv. f. Mængde,
 Hob; oldn. mengi.
 manags, adj. comp. managiza,
 megen; oldht. manac, angels.
 manig, oldn. margr.
 manaséps (séps), st. f. Menne-
 skab, Folkemasse.
 manna, m. anom. Menneske;

oldht. man, angels. mon, oldn. mæðr.
manniskódus (manna), st. m. Menneskelighed.
mannisks (manna), adj. menne-
 skelig; oldn. mennskr.
manviþa (manvus). st. f. Bered-
 skab.
manvjan, **gamanvjan** (manvus),
 sv. v. I. gjøre færdig, berede.
manvus, adj. færdig, bered.
mari, sv. f. Hav; oldht. mari,
 angels. mere, oldn. mar.
matibalgs (balgs), st. m. Mad-
 pose, Reisesæk.
matjan (mats), sv. v. I. spise.
mats, st. m. Mad; oldht. maz,
 angels. mete, oldn. matr.
maþa, sv. m. Madk, Orm; oldht.
 mado, nht. Made.
maudins (maudjan), st. f. Erin-
 dring.
maudjan, **gamaudjan**, sv. v. I.
 erindre.
mavi, st. f. Mø, Pige; oldn. mey,
 mæðr.
mavilð (mavi), dim. sv. f. lille
 Pige.
mékts, st. m. Sverd; oldht. máki,
 oldn. mækir, angels. méce.
mél, st. n. Tid, Skrift; oldht. mál,
 angels. mæl, oldn. mál.
méljan (mél), sv. v. I. skrive,
 optegne.
ména, st. m. Maane; oldht. máno,
 angels. mona, oldn. máni.
ménðps (ména), m. anom. Maa-
 ned; oldht. mânod, angels. mo-
 nað, oldn. mánaðr.
mérila (mérts), dim. sv. m.
 Egennavn, Merila.

mérts*, adj. klar, berømt, herlig;
 angels. mære, oldn. mærr.
mériþa (mérts), st. f. Ry, Rygte;
 angels. mærd.
mérjan (mérts), gjøre navnkun-
 dig, forherlige, forkynde.
midis, adj. i Midten, bruges kun
 svagt midja; oldht. mitte, angela.
 midd, oldn. miðr.
miduma* (midis), comp., d. s.
 miduma (midis), st. f. Midte; jvf.
 oldn. mjöðm, Lænd.
mikils, adj. stor; oldht. mikil,
 angels. mycel, oldn. mikill.
miluks, st. f. anom. (§ 49),
 Melk; oldht. miluh, angels. meo-
 luc, oldn. mjölk.
minniza (mins), adj. comp.; sup.
 minnists, mindre; oldht. minniro,
 oldn. minni.
mins, adv. mindre; oldht. min.
mins, pron. poss. min.
misðð, sv. f. Løn; angels. meord.
missaðéps (déps), st. f. Mis-
 gjerning; nht. Missethat.
missð, adv. hinanden.
mitadjð (mitan), sv. f. Maal.
mitan, præf. mat, maale; oldht.
 mezan, angels. metan, oldn.
 meta.
mitaþs (mitan), f. anom. (§ 49),
 Maal, Skjeppes.
miþ, præf. med dat., med, tilli-
 gemed, midt imellem; oldht.
 mit, angels. mid, oldn. með.
miþarbaiddjan (arbaips), sv. v.
 I. arbeide med.
miþinnngalliþan (liþan), præf.
 miþinnngalaip, gaa ind tillige-
 med.
móðags (móþs), adj. vred.

môdar*, f. anom. (§ 49), Moder; oldht. muotar, angels. môder, oldn. môdir.
 môds, s. môps.
 morgins, st. m. Morgen; oldht. morgan, angels. morgen, oldn. morgunn, morginn, myrgina.
 mornan, sv. v. II. a. sörge; oldht. mornên, angels. murnan.
 morþr, st. n. Mord; oldht. mord, angels. morð, oldn. morð.
 morþrjan (morþr), sv. v. I. myrde; oldn. myrða.
 môtan, v. anom. præt. môsta, at maatte; oldht. muozan, angels. mótan.
 môps, môds, st. m. Mod, Vrede; oldht. môt, angels. mód, oldn. móð.
 munan (minan), v. anom. præs. man, præt. munda, mene, tro; angels. munan, oldn. muna.
 munþs, st. m. Mund; oldht. mund, angels. mûþ, oldn. munnr, muðr.
 nahts,, f. anom. § 49, Nat; oldht. naht, angels. niht, oldn. nátt, nótt.
 nakvaþs, adj. nøgen; oldht. na-chat, angels. nacod, oldn. nekkviðr, nøkkviðr, nakinn.
 namð, sv. n. Navn; oldht. namo, angels. nama, oldn. namn, nafn.
 nanþjan* (nanþs*), bære over sig, vove; angels. néðan, oldn. nenna.
 nanþs*, adj. dristig; angels. nóð. Deraf spanske. Egennavne, f. Ex. Ferdinand (Ferþþinanþs), og angelsaxiske som Byrhtnóð.
 nasjan (nisan), sv. v. I. redde, part. subst. nasjanðs, Frelseren.

naus, st. m., pl. navts, Lig; oldn. nár.
 nauþs, st. f. Nöd, Tvang; oldht. nôt, angels. neað, oldn. nauð.
 né, adv. nej, ikke; angels. ná, oldn. nei.
 néhv, adv. nær; oldht. nah, angels. neáh, cfr. oldn. comp. nær.
 néhvundja (néhv), sv. m. Næsten.
 ni, Negtelsespartikel; oldn. ne.
 niba (ni-ibai), om ikke, med mindre.
 nidva, st. f. (?) Rust.
 nih (ni-uh), og ikke, om ikke, ni-nih, hverken-eller; oldn. nó.
 nihþan (þan). heller ikke.
 niman, præt. nam, tage, modtage; oldht. neman, angels. niman, oldn. nema.
 nisan*, præt. nas, ogs. ganisan, komme sig, frelses; oldht. kanesan, nht. genesen.
 niþjis, st. n. Slægtning; oldn. niðr.
 niu (ni-u), mon ikke.
 niujis, adj. ny, ung; oldht. niui, angels. nive, oldn. nýr.
 niun, num. ni; oldht. niun, angels. nigon, oldn. níu.
 noh, adv. endnu; oldht. nok.
 nohan, v. anom. § 44, præs. nah, præt. nohta, være nok.
 nu, adv. nu, conj. altsaa; oldht. angels. nu, oldn. nú.
 nuh (nu-uh), da? hva nuh taujau, hvad skal jeg da gjøre?
 nunu (nu), derfor.
 ôgan, v. anom. § 44, præs. ôg, præt. ôhta, frygte.

ohus, st. m. Oyn; oldht. ofan,
angels. ofen, oldn. ofn.

ohsa, m. anom. § 50, Oxe, Kø;
oldht. ohso, angels. oxa, oldn.
uxi.

ortigards (orts*), st. m. Urte-
gaard, Have; angels. orggeard.
paída, st. f. Kjørtel, Tunica;
oldht. pheit.

pikabagme (bagma), st. m. Pal-
metræ.

plapja, st. f. Gade.

plats, st. m. Lap; oldht. plez.

plinsjan, sv. v. I. dandse.

praggan, prætt. paipragg, trykke.

pund, st. n. Pund; oldht. phunt,
angels. oldn. pund.

puggs, st. m. Pung; oldht. phunk,
angels. pung, oldn. pungr.

ragin, st. n. Raad, Overlæg, Me-
ning; oldn. regin.

raginōn (ragin), sv. v. II. b.
raade.

raip, st. n. Reeb, Snor, Rem;
oldht. reif, angels. rāp, oldn.
reip.

raisjan (risan), sv. v. I. reise,
opløfte; oldn. reisa.

raka, hebr. Skjeldsord Raka.

rannjan (rinnan), garannjan, sv.
v. I. faa til at rinde; oldn. renna.

razda, st. f. Stemme, Tale; oldht.
rarta, angels. reord, oldn. rödd.

razn, st. n. Tag, Huus; angels.
rāsn, oldn. rann.

rapjan*, garapjan, prætt. rōp,
tale, tælle.

rapjō (rapjan), sv. f. Tal, Regn-
skab.

rēhsns, garēhsns, st. f. Plan, Be-
stemmelse.

rehtis (rehta), conj. thi, nemlig.
rehts, adj., comp. rehtōza, ret,
retfærdig, rigtig; oldht. reht,
angels. riht, oldn. rētt.

rikan, prætt. rak, samle, henføre;
oldn. reka.

riki (riks), st. n. Rige, Herre-
dømme.

riks, adj. fornem, mægtig, bru-
ges ogsaa substantivisk: Høv-
ding; oldht. rich, angels. ric,
oldn. rikr.

rikvis, st. m. Mørke; oldn. rōkkr.

rikvisins (rikvis), adj. mørk.

rinnan, prætt. raun, løbe, rinde;
oldht. rinnan, angels. yrnan,
oldn. renna, oldsv. rinna.

rinnō (rinnan), sv. f. Bæk.

riřrō, sv. f. Zittren.

riřan, prætt. rais, staa op, reise
sig; oldht. risan, angels. risan,
oldn. risa.

riurs, adj. forgængelig; oldn. rýrr.

rōdjan, sv. v. I. tale; oldn. ræda.

rōhsns, st. f. Forgaard.

runs (rinnan), st. m. Løb, Flod.

sa, pron. demonstr. § 61, n. þata,
f. sō, den; oldn. sá.

sai (sehvan), adv. see!

saian, prætt. saisō, at saa; oldht.

saian, angels. sávan, oldn. sá.

saivala, st. f. Sjel; oldht. sēla,
angels. sável, oldn. sál.

saivs, st. m. Sō; oldht. seō, an-
gels. sæ, oldn. sær eller sjōr.

sakan, prætt. sōk, irettesætte,
stride.

sakjis (sakan), st. m. Stridsmand.

sakkus, st. m. Sæk; oldht. sak,
angels. sacc, oldn. sekk.

salbôn, sv. v. II. b. salve; oldht. salpôn, angels. sealfian.
 salbôns (salbôn), st. f. Salve.
 saljan, sv. v. I. overlade, yde, offte; oldht. saljan, angels. selian, oldn. selja.
 salt, st. n. Salt; oldht. salt, angels. sealt, oldn. salt.
 saltan (salt), præt. saisalt, salte.
 sama, pron. den samme; angels. same, oldn. samr.
 samana (sama), adv. tilsammen; oldht. oldn. saman.
 sandjan, sv. v. I. sende; oldht. santan, angels. sendan, oldn. senda.
 saggvs (siggvæn), st. m. Sang, Forelæsning; oldht. sang, angels. song, oldn. sôngr.
 sagkvjan (sigkvæn), sv. v. I. sænke; oldn. sökva, oldsv. senkja.
 saggkvs (sigkvæn), st. m. Sænking, Nedgang.
 satjan (sitan), sv. v. I. sætte; oldn. setja.
 saps, adj. mæt; oldht. sat, oldn. saðr.
 saujil, sauil, st. n. Sol; oldn. sól.
 sauljan, bisauljan, sv. v. I. besudle; angels. syljan.
 saula, st. f. Söile, Stötte; oldht. sul, angels. syl, jvf. oldn. sül.
 saups (siupan*), st. m. Offer; oldn. sauðr, Faar.
 sehs, num. sex; oldht. sehs, angels. six, oldn. sex.
 sehsta (sehs), num. ord. den 6te.
 sehvan, præt. sahv, see, betragte;

oldht. sehan, angels. seon, oldn. sjá.
 sēls, adj. god; oldn. sæll.
 sēps (saiian), st. f. Sæd, Udsæd; angels. sæd, oldn. sæð.
 sībis, adj. fredelig, enig.
 sibja (sibis), st. f. Slægtskab; oldht. sibba, angels. sib, oldn. sif.
 sibjôn (sibis), gasibjôn, sv. v. I. slutte Venskab med, forsonne sig med; oldn. sifja.
 sibun, num. syv; oldht. sibun, angels. seofon, oldn. sjáu, oldsv. sjú.
 sidus, st. m. Skik, Sædvane; oldht. situ, angels. sidu, oldn. siðr.
 sigis, st. n. Sejrr; oldht. sigu, angels. sigor, oldn. sigr.
 sigljan, sv. I. forsegle; oldn. sigljan, oldn. sigla.
 sigljô (sigljan), sv. n. Segl.
 silba, pron. selv; oldht. selb, angels. sylf, oldn. sjálfr.
 silubr, st. n. Sölv; oldht. silbar, angels. seolfer, oldn. silfr.
 silubrins (silubr), adj. sølvern, n. silubrin, subst. Sølvpæning.
 sinigs (sins), ogs. sēnigs, adj. gammel.
 sins, adj. gammel, sup. sinistra, den Ældste.
 sins, pron. poss. § 60, sin.
 sintinô (sinðna), adv. stedse, overallt.
 sintins, sintins, adj. daglig.
 sinþ, st. n. Reise, Gang (tydsk: Mal); oldht. sind, angels. stô, oldn. sinn.
 sinþa, sinþja eller gasinþa, ga-

sinþja (sinþ), sv. m. Fælle,
 Stalbroder; oldn. sinni.
 siggván, prætt. sæggv, synge, fo-
 relæse; oldht. angels. singan,
 oldn. syngva.
 sigkván, prætt. sagkv, synke;
 oldht. sinchan, angels. sican,
 oldn. sökkva.
 sitan, prætt. sat, sidde; oldht.
 sizzan, angels. sittan, oldn. sitja.
 sitls (sitan), st. m. Sæde, Stol;
 angels. seil.
 stípu, adj. silde; oldht. síd, an-
 gels. síð, oldn. síð.
 siukan, prætt. sauk, være syg.
 siuks (siukan), adj. syg; oldht.
 siuh, angels. seóc, oldn. sjúkr.
 sipónis, st. m. Discipel.
 skaidan, prætt. skaiskaid, skille;
 oldht. skeidan, angels. scádan,
 nht. scheiden; jvf. oldn. skeið.
 skalkinön (skalks), sv. v. II. b.
 tjene.
 skalks, st. m. Tjener, Træl; oldht.
 skalk, angels. scealc, oldn.
 skálkr.
 skaman, sv. v. II. a. skamme,
 skaman sik, skamme sig; oldht.
 skamæn, angels. sceáman, oldn.
 skama.
 skapjan, prætt. sköp, skabe; old-
 ht. skafan, angels. seapan, oldn.
 skapa.
 skapjan, prætt. sköp, skade; old-
 ht. skadön, angels. sceðan, oldn.
 skaða, skeðja.
 skauns, adj. skjön; oldht. skonk,
 jvf. oldn. Stedsnavn Skawn.
 skildus, st. m. Skjold; oldht.
 skilt, angels. seýld, oldn. skjöldr.

skilliggs, st. m. Skilling; angels.
 scilling, oldn. skillingr.
 skíma, st. m. Lys, Lygte; oldn.
 skími.
 skínan, prætt. skæin, skíane;
 oldht. skínan, angels. scínan,
 oldn. skína.
 skip, st. n. Skib; oldht. skif,
 angels. scip, oldn. skip.
 skiuban, prætt. skauf, skyve;
 oldht. skiuban.
 skóhs, st. m. Sko; oldht. scuoh,
 angels. sceó, oldn. skór.
 skula (skulan), st. m. Skyldner.
 skulan, v. anom. § 44, prætt.
 skel, prætt. skulda, at være skyl-
 dig, at skulle; oldht. skolan,
 angels. sculan, oldn. skulu.
 sláhan, prætt. slöhy, slaa; oldht.
 slahan, angels. sleán, oldn. slá.
 slahs (slahan), st. m. Slag, Syg-
 dom.
 slépan, prætt. saislép, sove; old-
 ht. sláfan, angels. slápan.
 sléps (slepan), st. m. Søvn, an-
 gels. slæp.
 smakka, sv. m. Figen.
 snaivs, st. m. Sneer; oldht. sneó,
 angels. snæv, oldn. snær, snjóv.
 snípan, prætt. snaiþ, skære, heste;
 oldht. snidan, angels. sníðan,
 oldn. sníða.
 sniumjan, sv. v. I. skynde sig.
 sniumundö (sniumjan); adv.
 skyndsomt; jvf. oldn. snemmen-
 dis.
 snivan, prætt. snaw, gaar, fore-
 komme.
 sohts (siukan), st. f. Sygdom;
 oldht. suht, oldn. sön.
 sökjan (sakan), söge; oldht.

- suochan, angels. sécan, oldn. sœkja.
 sökns (sakan), st. f. Undersøgelse; oldn. sókn.
 sorga, st. f. Sorg; angels. oldn. sorg.
 sorgan (sorg), sv. v. II. a. sörge.
 spéda, comp. spédiza, spéduma, sup. spédists, spédumists, adj. sildig; oldht. spæt.
 spilda, st. f. Bret, Tavle; oldn. spjald.
 spill, st. n. Sagn, Fortælling; oldht. spel, angels. spell, oldn. spjall.
 spillón (spill), sv. v. II. b. fortælle, forkynde.
 spinnan, præst. spann, spinde; oldht. angels. spinnan, oldn. spinna.
 spívan, præst. spaiv, spye, spytte; oldht. spiwan, angels. spívan, oldn. spýja.
 spords, f. anom. § 49, Stadium, oprindelig. vistnok Maal, Ende, Hale; oldn. sporðr.
 sprautó, adv. snarligen.
 staiga (stigan), st. f. Stå.
 stains, st. m. Steen; oldht. stein, angels. stán, oldn. steinn.
 staks (stúkan*), st. f. Maal.
 staldan, gastaldan, præst. stald, gastald, besidde, erhverve.
 standan, præst. stóþ, staa, bestaa; oldht. angels. standan, oldn. standa.
 staps (stadan), st. m. Sted, Plads, Herberge; oldht. stat, angels. stede, oldn. staðr.
 staua, st. f. Dom, Domstol; staua (staua), sv. m. Dommer.
 stautan, præst. stalstaut, stóde, slaa; jvf. oldn. steyta.
 sternó, sv. f. Stjerne; oldht. sternó, angels. steorra, oldn. stjarna.
 stibna, st. f. Stemme; angels. stefn, nht. Stimme.
 stigan, præst. staig, stige; oldht. stikan, angels. stigan; oldn. stiga.
 stikls, st. m. Bæger, Kalk; oldn. stikill.
 stilan, præst. stal, stjele; oldht. stolan, angels. stolan; oldn. stela.
 stiggan, præst. stagg, stikke; angels. stingan, oldn. stinga.
 stigkvan, præst. stagvk, stóde; oldn. stökkva.
 stiur, st. m. ung Tyr, Kalv; oldht. stior, nht. Stier.
 stiurjan (stura), sv. v. I. styre, fastsætte, bekræfte; oldn. styra.
 stiurs*, adj. bestemt, ret.
 stójan (staua), sv. v. I. præst. stauida, dømme.
 striks, st. m. Streg; oldht. strik, angels. strica, oldn. strik.
 sulja, st. f. Saale; oldht. sole.
 suljan, gasuljan (sulja), sv. v. I. grundlægge.
 suman (sums), adv. engang.
 sums, pron. Nogen; oldht. angels. sum, oldn. sumr.
 sundnó, adv. særskilt, enkeltviis; oldht. suntar, jvf. oldn. sandra.
 sunls*, adj. sand.
 sunja (sunis), st. f. Sandhed; oldn. sun, Nøgtelse.
 sunjaba (sunis), adv. sandeligen.

sunjaifriþas (sunja-friþön), sv.
 m. Egennavn.
 sunjón (sunis), sv. v. II. b. rét-
 færdiggjøre; oldn. synja, negte.
 sunus, st. m. Sön; oldht. angels.
 sunu, oldn. sunr.
 sutis, adj. behagelig, comp. su-
 tiza.
 supþjan, sv. v. I., supjón, sv. v. II.
 b. kildre, smigre..
 sva, med Spörgesuffix. svau, adv.
 saa, saaledes; oldht. so, angels.
 sva, oldn. svá.
 svaran, prætt. svör, sværge; old-
 ht. swerjan, angels. sverian,
 oldn. sverja.
 svarê, adv. uden Grund, før-
 gjeves.
 svasvá (sva), adv. saasom, ef-
 tersom.
 svê (sva), 1) corrol. til sva, f. Ex.
 sva - svê, saa - som; 2) om-
 trent; 3) eftersom.
 svehra, sv. m. Svigerfader; oldht.
 suehor, angels. sveger.
 svês, st. n. Ejendom; angels. svæes.
 svês (svês), adj. egen.
 svêþauh (þauh), conj. dog, vel.
 svíban, prætt. svaif, aflade fra,
 høre op med.
 svikunþjan (kunnan), sv. v. I.
 aabenbare..
 sviltan, gasviltan, prætt. svalt,
 gasvalt; dô; angels. sveltan,
 oldn. svelta.
 svimman*, prætt. svam, svömme;
 oldht. swimman, angels. swim-
 man, oldn. symja..
 svín, st. n. Svin; oldht. swin,
 angels. oldn. svín..
 svinþs, adj. comp. svinþeza,

sterk, kraftig, klog; angels.
 svið, oldn. svinnr.
 svístar, f. anóm. § 49. Systers;
 oldht. suestar, angels. sveostor,
 oldn. systin..
 svumsl (svimman), st. n. Dem.
 tagl, st. n. Haar; oldht. takal,
 angels. tægel, oldn. tagl.
 tagr, st. n. Taare; oldht. zahar,
 angels. teár, oldn. tár.
 tahjan, sv. v. I. rive, udsprede.
 tamjan, gatamjan (timan), sv. v.
 I. tæmme; oldn. temja.
 taujan, sv. v. I. gjøre.
 tehavô, adj., bruges kun i svag
 Form, højre.
 tehun, num. ti; oldht. zehan,
 angels. tyn, oldn. tíu.
 tehuntehund (tehun), num. hund-
 drede.
 tékan, prætt. taitók, røre ved..
 teraa, prætt. tar, sønderrive, op-
 hæve; oldht. zerañ, agls. teran.
 tævjan, gatævjan (tavan*), sv. v.
 I. ordne, bestemme..
 tihan, gatihan, prætt. taih, gataih,
 forkynde, melde..
 til, adj. passelig, skikket til; oldn.
 tilr.
 timan, gatiman, prætt. tam, ga-
 tam, tæmme..
 timrjan (timr*), sv. v. I. tømre;
 oldht. zimbarqn, angels. timbri-
 an, oldn. timbra..
 tiuhan, prætt. tauh, føre, drage;
 oldht. ziqhan, angels. teón, oldn.
 tjuga*, hvoraf teygja..
 tius, st. m. Navnet paa en af Angels;
 oldht. Ziu, angels. Tíu, oldn. Týr.
 trauan, sv. v. II. a. trø; oldht.
 truén, agls. treovian, oldn. trúa.

trausti (tranan), st. n. Forbund,
Sikkerhed.

triggvs (tranan), tro; oldht. triu,
oldn. tryggr, trúr.

triu, st. n. Træ; angels. treov,
oldn. tré, trjó.

trudan, præst. trad, træde; oldht.
tretan, angels. tredan, oldn.
tróða.

tuba, tuva, sv. m. Egennavn;
oldn. Tofi.

tunpus, st. m. Tand; oldht. zand,
angels. wō, oldn. tōnn.

tuggo, sv. f. Tunge; oldht. zunka,
angels. tunge, oldn. tunga.

tuz, tvis (tvai), to fange.

tusvērjan (vērjan), sv. v. I.
tvivle.

tuva, s. tuba.

tvai, neutr. tva, f. tvōs, to; oldht.
zuēn, angels. tvēgen, oldn. tveir.
tvalif (tvai), tolv; oldht. zneiff,
angels. twelf, oldn. wōlf.

ṽahan, sv. v. H. a. He; oldht.
dagēn, oldn. þegja.

ṽan, adv. demonstr. da, conj. rel.
da, naar, advers. og caus. men,
derfor, vel; oldht. danne, an-
gels. þonne, oldn. þā.

ṽanamais (mais), endnu, mere,
endvidere, oftest med Negtelse,
ni ṽanamais, ikke mere.

ṽanasips (sīpu), endnu, mere,
stedse med Negtelse, ni ṽana-
sīps, ikke mere.

ṽandē (ṽan), conj. naar, fordi.

ṽanjan, sv. v. I. strække; oldht.
danjan, angels. þenian, oldht.
þenja.

ṽanuh (ṽan-uh), conj. så, og,
altsaa.

ṽagkjan, sv. v. anom. præst. þakn,
tænke, overtænke; oldht. dan-
kjan, angels. þincan.

ṽar, adv. der; oldn. þar.

ṽarbs (þorban), adj. nødvendig,
nødtrængende; oldn. þarfr.

ṽaruk, adv. der, conj. nu, derfor.

ṽaþrō (ṽata), adv. derfra.

ṽau, þauh, conj. dog, efter comp.
end; oldht. doh, angels. þeah,
oldn. þó.

ṽē (ṽata), obs. Instrumentalform,
thi, derfor, desto; angels. þý,
oldn. þvi.

ṽerh, præp. med acc. gennem,
ved, formedelst; oldht. dærh,
angels. þærh.

ṽerhschvan (schvan), præst.
þerhsahv, gjennemskue.

ṽersan, gapersan, præst. þars,
gapers; wōrre; oldht. dærjan,
oldn. þerra.

ṽi (ṽata), conj. at.

ṽiṽhan, gaṽiṽhan; præst. þaiṽ, ga-
þaiṽ, voxe, trives; oldht. dīhan,
kadīhan, angels. þeōn, geþeōn,
nht. gedeihen.

ṽins, pron. poss. din; oldht. dīn;
angels. þin, oldn. þinn.

ṽiubjō (ṽiufs), adv. hemmeligen.
ṽiubs, s. þiufs.

ṽiuda, st. f. Folk; oldht. diot,
angels. þeod, oldn. þjóð.

ṽiudangardi (gards), st. f.
Kongsgaard, Rige.

ṽiudandōh (ṽiuda), sv. w. H. b.
hærse, være Konge.

ṽiudans (ṽiuda), st. m. Konge;
angels. þeoden, oldn. þjóðarr.

ṽiudinassus (ṽiuda), st. m.
Rige.

þíufs, þíubs, st. m. Tyv; oldht. diob, angels. þeóf, oldn. þjófr.

þins, st. m. Tjener; oldht. diu; angels. þeón.

þiuþ, st. n. Godt.

þiuþigs (þiuþ), adj. god, vel-signet.

þivi (þins), st. f. Tjenestepige; oldn. þý.

þlaihan, gaþlaihan, præt. þai-þlaih, gaþaiþlaih, kjærtegne, tröste; nht. flehen.

þlakvus, adj. blöd, slin.

þliuhan, præt. þlahu, flygte; oldht. fluhan, angels. fleón; oldn. flýja.

þorban, v. anom. § 44, præs. þarf, præt. þorfta, behöve, til-trænge; oldht. durfan, angels. þearfan, oldn. þurfa.

þornins (þornus), adj. af Tor-nekviste.

þornus, st. m. Torn; oldht. dorn, angels. oldn. þorn.

þorsus (persan), adj. tör; oldht. dor, angels. þyrre, oldn. þurr.

þrafstjan, gaþrafstjan, sv. v. I. tröste, opmuntre.

þragjan, sv. v. I. löbe.

þridja (þris), num. ord. tredie; oldht. dritto, angels. þrydda, oldn. þriði.

þridjö (þris), num. adv. tredie Gang.

þrihan, præt. þraib, trænge, trykke.

þrihal (þrihan), n. Trængsel.

þris, num. ord. tre; oldht. dri, angels. þry, oldn. þrir.

þrutsfilr (þriutan-filr), st. n. Spedalskhed.

þu, pron. pers. du; oldht. du, an-gels. oldn. þú.

þulains (þulan), st. f. Taalmo-modighed.

þulan, sv. v. II. a. taale; oldht. dolên, angels. þoþan, oldn. þola.

þugkjan, sv. v. anom. præt. þuhta, tykkes; oldht. dunkian, oldn. þykkja.

þúsundi, num. st. f. Túsind; oldht. dūsunt, angels. þusend, oldn. þúsund.

þvahan, præt. þvöh, vaske, tvæt-te; oldht. dwahan, agls. þveân, oldn. þvä.

þvahl (þvahan), st. n. Bad.

--u, enclitisk Spörgeparitikel.

ubilaba (ubils), adv. ilde.

ubils, adj. ond; oldht. ubil, an-gels. yfel.

ubiltöjis (tanjan), adj. misdæ-dersk.

ubizva, sv. f. fremspringende Tagskjeg, Svalegang; oldht. opa-sa, angels. efese, oldn. ups.

uf, med encl. ubuh, præp. a. med acc. under, henunder; b. med dat. under.

ufar, præp. a. med acc. over, henover; b. med dat. over, ovenover; oldht. upar, angels. ofer, oldn. yfir.

ufarassus (ufar), st. m. Overflod. ufarfullt (fulls), sv. f. Overflod, Overfylde.

ufarfulls (fulls), adj. overfuld.

ufargaggan (gaggan), v. anom.

præt. ufariddja, gaa over, over-
skride.
ufargiutan (giutan), præt. ufar-
gaut, overgyde, gyde i til Over-
flod.
ufgraban (graban), præt. ufgróf,
opgrave.
ufhausjan (hausjan), sv. v. I.
adlyde.
ufkunnan (kunnan), præt. uf-
kunpa, kjende, vide, erkjende,
erfare.
ufméljan (mél), sv. v. I. under-
skrive, undertegne.
ufsnípan (snípan), præt. ufsnaip,
opskære, slagte.
ufta, adv. ofte; oldht. ofto, an-
gels. oldn. oft.
-- uh, encl. copulativ Conjun-
ction, oftest som det lat. -que,
undertiden demonstr., ligesom
-ce; gjör Spörgepronomina til
Samlingspronomina.
úhtvó (úht), sv. f. Morgenstund;
oldht. uohta, angels. uhte, oldn.
ótta.
und, præg. a. med acc. indül;
b. med dat., istedetfor; oldht.
unt, angels. öd, oldn. und.
undar, præg. med acc. under;
oldht. untar, angels. under, oldn.
undir.
undgrípan (grípan), præt. und-
graip, gribe, tage fat.
undivans (divan), adj. udödelig.
undrinna (rinna), præt. und-
rann, tilkomme.
unerkns (erkns), adj. vanhellig.
unhaili (hails), st. n. Sygdom.
unléps, unléds, adj. fattig.

unliuts (liutan), adj. oprigtig,
uforfalsket, uhykkelsk.
unriurl (riurs), sv. f. Uforgæn-
gelighed.
uns, acc. pl. af pers. pron. I. os;
oldht. uns, angels. ðs, oldn. oss.
unsar (uns), pron. poss. af iste
Pers. vor; oldht. unsar, angels.
úser, úre, oldn. várr.
unséls (séls), adj. ond, slem.
unsvibands (sviban), partic. adj.
uophörlig.
untals (tilan), adj. ulærvillig,
ulydig, vantro.
unté (eg. und þé), conj. indül,
saalængesom; oldht. unzi.
unvits (vitan), adj. uforstandig.
ugk, acc. dual. af pers. pron. I.
os to; oldht. unch, angels. unc,
oldn. okkr.
ugkja (lat. uncia), sv. m. Unze.
urruns (rinna), st. m. pl. un-
runsis, Opgang, Udtømmelse.
us, i Sammens. med fg. r: ur; med
Encl. uzu og uzuh; præg. med
dat. udaf, fra; oldn. ur.
usanan (anan), præt. usón, ud-
aande, dö.
usberan (beran), præt. usbar,
bære, udbære, frembringe.
usbídan (bídan), præt. usbaip,
vente, være langmodig.
usbíans (bídan), st. f. Forvent-
ning, Langmodighed.
usbliggvan (bliggvan), præt.
usblaggv, slaa, pidske.
usdaudjan (divan*), sv. v. I.
anstrenge sig, lægge Vind paa.
usdaudó (divan*), adv. ivrigen.
usfullnan (fulls), sv. v. anom.
§ 40, gaa i Opfyldelse.

usgaggan (gaggan), v. anom.
 præt. usiddja, gaa ud, gaa op.
 usgiban (giban), præt. usgab,
 give, gjengive, overlade.
 ushramjan (hramjan), sv. v. I.
 korsfeste.
 uskunþs (kunnan), adj. bekjendt.
 usliþan (liþan), præt. uslaiþ,
 gaa ud.
 uslukan, rettere usliukan (lu-
 kan), præt. uslauk, aabne.
 usstandan (standan), præt. us-
 stöþ, reise sig, staa op.
 usstiuriba (stiurs), adv. ustyr-
 ligen, tøjleløst.
 usvaltins (viltan*), st. f. Om-
 styrtning.
 usvindan (vindan), præt. us-
 vand, flette, sno.
 usvorhts (vorkjan), st. f. Ret-
 færdighed.
 út, adv. ud; oldht. úz, angels.
 oldn. út.
 útta (út), adv. ude; oldn. úti.
 utana (út), adv. udenfor; oldht.
 úzzân, angels. oldn. utan.
 utaþró (út), adv. udenfra.
 vaddjus, st. f. Muur; oldn. veggr.
 vadjabôka (bôka), st. f., brue-
 ges kun i plur. vadjabókôs,
 Panteforskrivning.
 vagjan (vigan), sv. v. ryste, be-
 væge; oldn. vagjan.
 vahsjan, præt. vòhs, voxer; oldht.
 wahsan, angels. veaxan, oldn.
 vaxa.
 vahstus (vahsjan), st. m. Vext,
 Størrelse; oldn. vòxtr.
 vai, interj. vee.
 vaïamêrjan (mêrjan), sv. v. I.
 bespotte.

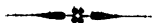
vaian, præt. vaivô, blæse, vifte.
 vaidôdja (dêds), sv. m. Mis-
 dæder.
 vaila, adv. vel, godt; oldht. wela,
 angels. vel, oldn. vel, vál.
 vaïlamêrjan (mêrjan), sv. v. I.
 forkynde, forkynde Evangelium.
 vaips (vipan), st. m. Krands.
 vaitt (vitan), adv. maaskee.
 valdan, sv. v. raade for, fore-
 staa, lade sig nøje med; oldht.
 waltan, angels. vealdan, oldn.
 valda.
 valdufni (valdan), st. n. Magt.
 valis (valjan), adj. udvalgt, el-
 sket.
 valjan, sv. v. I. vælge; oldht.
 weljan, oldn. velja.
 valtjan (viltan*), sv. v. I. velte;
 oldht. walzan, angels. vealtjan,
 oldn. velta.
 vagg, st. m. Vang, Mark, Para-
 dis; angels. vong, oldn. vangr.
 vamba, st. f. Vom, Bug; oldht.
 wamba, angels. vomb, oldn.
 vòmb.
 vasjan, sv. v. I. glæde.
 vasti (vasjan), st. f. Klædning.
 vatô, sv. n. anom. Vand; oldht.
 wazar, angels. vâter, oldn. vatn.
 vêgs (vigan), st. m. Bevægelse
 Bølge; angels. væg, oldn. vágr.
 vehsta, sv. m. Kant, Iljörne.
 vehts (st. f.), sjældnere veht (st.
 n.), Væsen, Ting, Sag, Noget;
 oldht. wiht, angels. viht, vaht,
 oldn. vættr.
 vêns, st. f. Haab, Forventning;
 oldht. wan, angels. vén, oldn.
 vân.
 vèpn, st. n. Vaaben; bruges kun

i plur. vëpna; oldht. wāfan,
angels. wæpen, oldn. wāpn.
ver, st. m. Mand; oldht. wer,
oldn. verr.
vërjan*, sv. v. I. vedvare, bære.
verpan, præt. varp, kaste; oldht.
werfan, angels. veorpan, oldn.
verpa.
vers, adv. comp. værre; oldht.
wirs, angels. vyrs, oldn. verr.
versiza (vers), adj. comp., sup.
versts, værre; oldht. wirsiro,
angels. vyrse, oldn. verri.
verpan, præt. varþ, vorde, skeep;
oldht. werdan, angels. veorðan,
oldn. verða.
verps, st. m. Værd, Priis; oldht.
werd, angels. veorð, oldn. verð.
verps (verps), adj. værd, værdig;
oldht. werd, angels. veorð, oldn.
verðr.
vidan, gavidan, præt. vaþ, ga-
vaþ, binde, forbinde.
viduvð, st. f. Enke; angels. vu-
duve, nht. Wittwe.
vigan, gavigan, præt. vag, ga-
vag, bevæge, ryste; oldht. we-
gan.
vigs, st. m. Vej; oldht. weg, an-
gels. veg, oldn. vegr.
viha (vihs), sv. m. Prest.
vihan (vihs), sv. v. II. a. vie,
indvie; oldn. vīgja.
vihtnan (vihs), sv. v. anom. blive
helliget.
vihs, adj. hellig.
vilja (viljan), sv. m. Vilje; oldn.
vili.
viljan, v. anom. præs. viljan,
præst. vilda, at ville; oldht.
wellan, agls. villan, oldn. vilja.

viljariþ, st. m. Egennavn.
viltan*, præst. valt, velte ud (in-
trans.); oldn. velta.
vilþis, adj. vild; oldht. wildi,
angels. vild, oldn. villr.
vilvan, præst. valv, røve, plyndre.
vilvs (vilvan), adj. røversk.
vin, st. n. Viin; oldht. wia, an-
gels. oldn. vin.
vinabasi (basi), st. n. Viinbær,
Drue.
vinatriu (triu), st. n. Viinranke.
vinds, st. m. Vind; oldht. wint,
angels. vind, oldn. vindr.
vinja, st. f. herligt Sted, Græs-
gang; oldht. wuna, oldn. vin.
vinnan, præst. vann, arbejde,
lde; oldht. winnan, angels. vin-
nan, oldn. vinna.
vipan, præst. vaip, omvinde, be-
krandse.
vipja (vipan), st. f. Krands.
vis, pron. pers. plur. af 1ste pers.,
vi; oldht. wir, angels. ve, oldn.
vér.
visan, v. anom. præst. vas, være;
oldn. vesa, vera.
visan (visan), præst. vas, blive,
forblive.
viss* (vitan), adj. forstandig;
oldn. vitr.
vit, pron. pers. dual. af 1ste pers.,
vi to; angels. oldn. vit.
vitan, v. anom. § 44, præst. vait,
præst. vissa.
vitðigo (vitan), adv. lovliggen.
vitðþ (vitan), st. n. Lov, Bud.
vitvøðjan (vitvøps), sv. v. I.
vidne.
viþra, præp. med acc. imod; old-
ht. widar, agls. vider, oldn. viðr.

vlitán*, præt. vlait, see; angels.
 vlitán, oldn. líta.
 vlitís (vllitan), st. m. Aasyn, Ud-
 seende; oldht. wlití, angels. vli-
 ta, oldn. litr.
 vókrís, st. m. Aager; oldht. wuo-
 char, angels. vócor, oldn. okr.
 vóþjan, sv. v. I. raabe, tilraabe;
 oldht. wuofan, angels. vépan,
 oldn. œpa.
 vord, st. n. Ord; oldht. wort,
 angels. vord, oldn. orð.
 vorkjan, sv. v. anom. præt.
 vorhta, virke, bevirke, gjöre;
 oldht. wirchian, angels. vȳrcan,
 oldn. verka.
 vorms, st. m. Orm, Slange; oldht.
 wurm, angels. vȳrm, oldn. ormr.
 vorstvá (vorkjan), st. n. Verk,
 Gjærning.

vorstvá, vorstvá (vorkjan), sv.
 m. Arbejder.
 vrakjan (vrikan), sv. v. I. for-
 fölge.
 vraks (vrikan). st. m. Forfølger.
 vratón, sv. v. II. b. gaa, vanke;
 oldn. rata.
 vrikán, præt. vrak, jage, forfølge;
 angels. vrecan, oldn. reka, old-
 sv. vreaka.
 vróhjan (vróhs), sv. v. I. an-
 klage; oldht. rógjan, angels.
 vrégan, oldn. rægja.
 vróhs, st. f. Anklage; oldn. róg.
 vulfs, st. m. Ulv; oldht. wolf,
 angels. vulf, oldn. úlfr.
 vulþús, st. m. Herlighad; angels.
 vuldor.
 vuans (vinna), st. f. Lidelse.

Rettelser.

- Side 4 L. 8 f. o. blandt læs foran.
- 11 - 6 — O med o læs AU med o.
- 12 - 8 og 7 f. n. *izei*, *ózei* læs *izí*, *ózí*.
- 15 - 14 f. n. *kónja* læs *kónja* eller *kóni*.
- 30 - 2 f. o. *hög* læs *høg*.
- — - 15 — *isarn* læs *tsarn*.
- 31 - 16 f. n. U eller R læs U eller O.
- 39 - 15 f. o. *idédima* læs *idèdima*.
- 41 - 11 — *lagip* læs *lagjip*.
- 42 - 17 og 18 f. o. „ligesaa *vitan* . . . Sammensætninger“ udgaar.
- 46 - 22 f. o. *hand-uns* (i Dativ) læs *hand-um*.
- 50 - 11 f. n. *mitaps* tilføjes.
- 51 - 11—18 f. o. *tung-* læs *tugg-*.
- 61 - 16 f. n. *aize* læs *aizé*.
- 62 - 16 — hvilket læs hvilken.
- 63 - 10 f. o. *ainshun* „nogen (*aliquis*) . . . (*ullus*)“ læs „*ains-*
hun, nogen, *hvashun*, nogen, begge med fore-
gaaende Negtelse (*quisquam* eller *ullus*).
— — - 15 — *ainishuu* læs *ainishun*.
- 64 - 19 — i nogle Expll. *Idenxibilia* læs *Inflexibilia*.
- 81 - 11 — *joh* læs *jah*.
- 93 b. - 8 — *freisan* læs *fraisan*.
- 94 b. - 16 — „*passe sig for*, *hænde sig*“ læs *passende*.
- 95 a. - 3 f. n. *sv. m.* læs *st. m.*
- 112 b. - 20 — *unrunsis* læs *urrunsts*.

[illegible]

